
V
B
J
C

SVADA CIVILIS.

Huius æui genio

ET

Noſtratis Politiæ ingenio

Per P. Joannem Kwiatkiewicz
è Societ: JESV.

ACCOMMODATA.

CALISSII,
Typis Collegij Soc: IESV. A. D. 1672.

JLLVSTRISSIMO DOMINO

D. NICOLAO

De Grudna

GRVDŹINSKI

Golubiensi. Gribouiensi &c:
Capitaneo

D.D. & Mecænati.

Tiam Suadæ, Illustrium pulsat ambitque atria: Jllustrissime Domine. *vsq; adeò publicum & Solem amat: quidquid vel natiuus apex, suoptè fastigio, Cælis admouit: vel cui horror latebræ, cum luce fædus, cum Sole, persuasit cōmercium. Prensat ergo purpuram, prensat*

Aulam, togam hæc Latij Princeps: & à Prætextatorum fulgoribus, verborum lumina studiosiùs accendit. Non tamen suam rē potiùs, quam regnorum, procerumq; agit: dum aditum ad limina Purpuratorum quærit. Nam bene imperijs, vbi limatior eruditio Sceptrisq; cariores Neapolitano Principi Roberto litera vbi Eloquentia fasces gerit,

Illa regit dictis animos. *Virgil:*
Euasit insuper famæ silentia, in quam, & Tacitus Aulam, & inter armorum gloriā, ciuilior Tullius, rostra defixit. Immò etiam Martem acuit inermis Oratio. Torpet enim subindè manus, quàm lingua, hoc est vocale gloriæ classicum non animat. & promptum à ducis facundia non vrget cornucopiæ. Sed si alibi, nec ab aris exesse cogitur, nec ab aulis, vrbanior literatura: certè in Polonam indolem vberiùs influxit. In aliàs (quod de Marte Belgico Famianus inuidendo terris elogio sensit) peregrinari terras videtur Suadæ vbertas: in Polonorum ingenijs stabile fixisse domicilium. Forum vel curiam

adi Sarmaticam: quot inibi oracula! Purpuratam tot Oratorum coloniam, te reperisse fateberis. Nam comitia polona, seu belli pacisq; momenta, in consilij lance delibrent: seu armorum stipendia, vel Patriæ fatiscenti præsidia decernant: ciuilis Eloquentiæ campum aperiunt: & vbi Sententiarum pondere confligi cæptum est; incruentam, non sine mutuo pæane arenam. Nec vrbana polities, segniùs hanc artem excolit vbi emeritis Quiritum manibus parentat: vel hospitalem facundiam in comitatis officia, seu obæratam Mecænatibus in gratias solicitat.

Eximis proinde metum repulsæ: dum ad te Suadam Ciuilem destinamus Heros Illustrissime. Admittes tanqvam multis Nominibus Tuam: qui & Sapientem in consilio Ciuem; & disertum fortemq; in Campo Bellatorem, vtrumq; ex dignitate Poloniæ geris. Muniant licèt Illustrissimæ Domûs Tuæ aditum ter geminæ Turres: tamen Arces istæ Poloniæ hostes arcent sed vti Patriæ ita & Suadæ securissimum sunt munimentum.

tum. Excubet in foribus ferro minax Cataphractus cùm tamen ille Te repræsentet: hostibus tantum terrori est, quos grassante per Poloniam Sueco, multis magnisq; cladibus, & sub signis Patriæ Miles; & tuarum domesticarum Copiarum Ductor Marte tuo manuq; attriuisti. Suadam Ciuilem ab Adytis non excludet qua Tibi supra multos egregiè instructo, & Regum, & totius Poloniæ, Senatûs Equestrisq; Ordinis Curia atq; aures vt potè facundo multorũ Palatinatuum, ad Regni Comitia Legato iã toties patuerunt. à Tuis Maioribus, (quibus & arma Togam muniverint, nec linguam exclusit laurea) capacem heroicæ mentis animum, & transfusum in literas amorem ducis: vt fermè literis suffragantur: quibus, fama Suffragia memor in fastis Posteritas, destinauit. Quanquam de Musis Latioq; meritos, non tantum nuntia vetustatis historia; Sed etiam (quod Venusini oraculum est)

Musa vetat mori:

Te verò & Suada! quâ pro Polona libertate, pro legum & Patriæ incolumitate, pro Maiestate Principis, damna priuatæ rei Tuæ, bono Reipublicæ consecrasti: cum malles animi constantiâ, rectè factorumue conscientiâ, & gloria apud Tuos Ciues quàm Censu æstimari, & faciliùs patereris quiduis potiùs; quàm Poloni ad Regni comitia Legati Liberam vocem, & tum quidem maximè Patriæ Salutarem Tibi eripi. Ita non minùs gladio contra Carolum Gustauum, eumq; Secutos Poloni Nominis hostes; quã digna immortalitate Suadâ Tuâ, Reipublicæ profuisti. Tenue quidem munus est, quo Te ita de libera Polonorum voce & liberali facundiæ facultate meritum, vrbanior colit calamus: Sed à Tua, quam Tibi Genus Virtusq; indidit, magnitudine suam trahere molem potest, vel atomo non dispar tenuitas. Augescit illa, seq; ipsam amittit optabili iacturâ: Si fortè ingentis animæ studijs foueri, oculis delibari est concessum. Alioquin malignum gerit ingenium magnitudo: cujus viciniâ tenues partus præfocantur: vt quorundam siderum exortu, minores Cœli faculæ extinguuntur.

Quod

Quod si ad politiei Nostratis ingenium, non satis Suada hæc accedit: adhuc artificium instillat: etiam vbi ab arte, non nihil idea deficit. Nec enim polire ingenia, sine propria, quantumuis rudiore lima, vel officiosè comitatis artem protrudere libet, absq; adminiculis exemplorum. Id namq; foret, leges condere ex vsu genioq; Tyrannidis: quæ vix vnquam legibus paret quas pro arbitrio tulit. Imò id esset (quod meritò vetus Author, nam Ennij nepos odit & cum illo omnis pariter ratio)

Esse ignauâ operâ, *Philosophâ* Sentẽtiâ.
Legibus ergo tum suis, tum communibus (quas etiam quia Tribunitiam potestatem sibi non arrogat, nec abrogat nec vetat) parendum duxit Ciuilis Suada hæc: etsi non vbiq; ad Legum amussim fortasse lineã trahit. Quippè satius visum obiter, etsi non ex tituli fide ac merito pleraq; libare: quã seculo deesse: quod, quia sic exigit morum vrbanitas, facundiæ Ciuilis legibus ac ideis, & artem pro modulo instructam cupit. Hinc & salutandi profluxit necessitas, & fu-

nebres

nebres Lessi & compluria facundæ vrbanitatis Lenocinia. Tu Jllustrissime Domine, *dum Patriæ spem consilio manuq; erigis etiam humile iacensq; dicendi genus, eâ, quâ totam Societatem nostram accepta à magnis Heroibus, Parentibus Tuis & à Te perpetuo continuatam foues, erige Clientelâ; & inter Laticlauiæ Domûs Sidera, has etiam vmbras diem perferre diutiùs iube: Vt Tua in nos beneficia, quia referre non opis est nostræ, Suada hæc Tuo inscripta Nomini loquatur & nostram legant gratitudinem, quicunq; Suadam legent. Hoc non ex Vano sibi pollicetur*

Jllustrissimo Nomini TVO

Deuinctissimum

Collegium Callissiense Soc: JESV.

Facultas

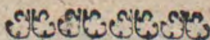
FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS.

ALEXANDER LORENCOWIC

Prouinciæ Polonæ Soc: IESV. *Præpositus Prouincialis.*

Cùm librum, qui inscribitur Suada Ciuilis à Ioanne Kwiatkiewicz, Societatis Nostræ Sacerdote, aliquot ejusdem Societatis Patres recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestate mihi factâ ab Adm. R. P. N. Ioanne Oliua prædictæ Societatis Generali Præposito, facultatem concedo, ut typis mandetur, si ijs, ad quos pertinet, ita videbitur. Cujus rei gratiâ has literas manu mea firmatas sigilloq; munitas dedi Iaroslauiæ 13 Ianuarij Anno Domini. 1672.

PARS

PROLVSIO I.

In qua præmittitur Idea literarũ cultè & è decoro scribendarum.

A Literis (nam & hæ ciuiliter dicendi Elementa sunt) ordior. Nimirum ab imis celsior semper assurgit moles, & palmaribus pugnis etiam ludicro Marte versisque armis præluditur. Præeant minores hostiæ, antequam venias ad hecatomben; & herbescentis Sapientiæ ver quoddam aureæ messi, præcurrat. etiam herba hæc in florem fructumque socrati dulcem desinet, aut in culmum protinus adolescet. Robustior & virilis facundia hac etiam ab infantia sumat initium, priusquam his non tam ætatum quàm artis gradibus maturescat. Thaumaturgus non sum, qui citra infantiæ rudimenta mentes ad grãdiora proueham. Adhæc qui ipsa dicendi primordia arduo complectar ambitu & tonantẽ statim dem tibi Periclem sine præuio leuiorũ nubiũ collisu ac concursu? Id verò demum

 effet

esset ab aureis non iam Hesperidum, sed Hortensij Tullijq; hortulis, Draconis Leonisué pro foribus excubantis obiectu obuios arcere; atq; à pulcherrima facultate primo spinarũ inter has etiam Rosas intuitu aut velut obiectâ Gorgonis parmâ deterrere. Boni proinde consule, quòd hinc Ideam dicendi scribendique ordiar. desperet grandia, qui etiam inter hæc leuiora ingenij molimina non eminet. At tu hîc esto imprimis Rubrius, aut Callipedes antequam in rostris & scena grauiore *Roscius* videâre. Assuesce primò absenti citra ruboris periculum (nam litera non erubescit) eloqui, antequam coràm plausuum certus maiore pompâ in Latio perores. In rudes ac illiteratos olim iactabat antiquitas: Nec literas nouit nec natare; & mihi rudis omninò, qui, etsi cum Licinio literas ceu virus non oderit, literas tamen, quibus absentes compellantur scribere neutiquam nouit. Quod probrum vt à te amoliare, hinc disce, quomodo formanda sit.

Litera sermonis fida ministra tui,

vt Epistolam Naso verior subinde quàm verecundior nuncupauit.

§ I.

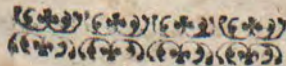
Leges scribendarum literarum

Prima lex esto; Non semper hîc curandũ, vt Scholastico more Exordium & Confirmatio Epistolæ inseratur, sed sufficit per certa aliquot Puncta rerum scribendarum stylum ducere.

2. Personarum Adiuncta & qualitas vtrinque benè pensanda, ne in aliquo contra decorum peccet Epistola.

3. Stylus Epistolæ nec nimis floridus, nec nimis sit deiectus: Ad Doctos & æquales potest esse concisus & pressus: Item Adagio hinc inde insperso, versibus Poëtarum integris vel truncatis, ac etiam obiter inspersâ eruditione instructus. Ad Proceres vel Principes paulò grauior esse debet, ne illis punctis Periodorum se contemni putent. Deinde iræ stylus breuis.

4. Epistolis Patrio Idiomatè conscriptis permiscentur interdum breues Sententiæ, itẽ illæ dictiones Latinæ, quæ non videntur posse tam decorè vel commodè, vel cum tanta vi ac energia Sermone Patrio efferri: Item quæ aliquam scriptioni gratiam concilient. Patrium Idioma non sit tam elaboratum, quàm requirat Oratio: Insuper non tam hîc amplificatione opus, maximè in grauibus literis, quàm rerum & verborum rationali pondere,

§ II.
Inscriptiones & diuisio literarum.

Ad Summum Pontificem.

SAnctissimo Dño nostro Diuinâ Prouidentiâ Papæ N. N. Romano Pontifici Dño Dño & Patri Clementissimo. In literis: Sãctissime vel Beatissime Pater, Domine D. Clementissime. Loco Pronominis, Tu, ponetur Sanctitas Vestra, vel Beatitudo Vestra.

Ad Romanum Imperatorem.

Augustissimo & potentissimo Principi ac D.D. Leopoldo I. Electo Romanorum Imperatori semper Augusto Regi Germaniæ, Vngariæ, Bohemiæ, Sclauoniæ, Archiduci Austriæ &c. &c. Domino D. Clementissimo. Augustissime Imperator: Sacra Cæsarea Maiestas.

Ad Regem Poloniæ.

SEreniſſimo ac inuictiſſimo (vel Potentiſſimo) Principi ac D. D. Michaëli I. Regi Poloniæ M. D. Lit: Russiæ, Prussiæ, Masouiæ, Liuoniæ, Samogitiæ, Czerniechouiæ, Seueriæ, Duci, D. D. Clementissimo.

Ad Regem Hispaniæ.

SEreniſſimo & Potentiſſimo Principi ac D. D. Philippo IV. Regi Catholico D. D. Clementissimo.

Ad Regem Galliæ.

SEreniſſimo ac Potentiſſimo Principi ac D. D. Ludouico XV. Regi Christianissimo D. D. Clementissimo.

Ad Cardinalem.

EMinentiſſimo ac Reuerendiſſimo D. D. Ernesto N. S. R. E. Cardinali Presbytero tituli S. Praxedis, Archiep. N. D. D. Clementissimo. In literis. Eminentissime, loco Pronominis Tu. Celsitudo vel Eminentia Vestra.

Ad Archiepiscopũ Gnesnensem.

ILluſtriſſimo Principi & Reuerendiſſimo D. D. Nicolao Prazmowski Archiepiscopo Gnesnensi Legato nato Regni Poloniæ Primati Primoq; Principi D. D. Clementissimo. Alijs Episcopis Regni Poloniæ præfigitur titulus. Illustrissimi ac Reuerendissimi Domini: at Episcopo Cracouiensi cui inscribitur Illustrissimo ac Reuerendissimo D. D. N. Episcopo Cracouiensi, Duci Seueriæ.

Ad Senatores Regni Poloniæ.

ILluſtriſſimo Domino &c. Principi seculari inscribitur: Illustrissimo ac Excellentissimo Principi ac D. Duci in Ostrog D. D. Clementissimo.

Ad Suffraganeos & Abbates.

PErilluſtri ac Reuerendiſſimo D. D. Abbati Sanctæ Crucis; Prælatis maioribus

inscribitur: Perillustri & admodum Reuer. Alijs ex equestri ordine inscribitur pro ratione muneris Perillustri vel Illustri ac Generoso Domino.

Literas in quadruplici differentia Statuo. Aliæ sunt graues, quæ continent negotium serium, aut alicuius momenti, concernens bonum commune vel priuatum: Aliæ sunt Narratoriæ nouorum. Aliæ officiosæ, imò etiam ioculares aliquando & ludicræ: Deniq; aliæ sunt Ænigmaticæ seu abstrusæ & occultæ, quales mitterentur belli vel obsidij tempore.

§ III.

Modus & Idea literarum grauium.

Duplicem modum scribendarum huiusmodi literarum statuo.

Primus: Si ducatur initium Epistolæ à re ipsa & quæ circa illam occurrunt vel occasiones vel rationes exponantur, quod potissimũ fit in suasorijs, Petitorijs, Expostulatorijs, Commendatitijs. non prohibeo tamen in huiusmodi literis initium à præuio aliunde accessu ducere, maximè cùm res ardua vel difficilis vrgenda seu roganda in literis, ne ipsâ fronte & primo aspectu feriatur aut percel-

latur is cui scribis, statimq; animum abijcias legendi etiam vltra literas, ne dicam præstandi quod postulant. Afferam ad hunc modum conformatas aliquot Epistolas.

Literæ Illustrissimi Regni Primatis nomine omnium Procerum ad Imp: Romanum de suppetijs contra hostem.

Augustissime Imperator.
D. D. Clementissime.

VEnit ad Cæsaream Maiestatem Vestram supplex Polonia; coacta suppetias quærere extra Regnum, cùm in Regno solas propemodum ruinas non sine gemitu spectet & iniecta hostili manu aris focisq; incendia lacrymis cogatur extinguere. Serpit in dies receptum semel Regni visceribus malum, nec tantum ignea Suetici belli moles imminet, verùm & Moschus in vltimam Regni sese armat perniciem; vt mittam quòd & à meridie (ne qua Poloniæ sit pars, quæ ab hostili metu vacet) Transyluaniæ Princeps arma iã nobis inferat & vrbium propugnacula demoliatur. Non est, vnde hisce malis præsentius quæratur remedium, nisi à Cæsareæ Maiestatis suppetijs. Accisæ Regni vires, nisi ab augustæ Maiestatis Vestræ manu, missisq; opportunè auxilijs firmentur, non facilè alibi munimentum reperient. Nouimus, quan-

tùm Austriacæ Domui Christiana res cordi sit, & quantum arctiori affinitatis vinculo Poloniæ Regibus obstricta, flagitare proinde armorum subsidia apud Pium Principem & nostra in ruentem Patriam iubet pietas, & sperare Cæsareæ Maiestatis in affine sibi Regnum propensio. Neq; id meum unius votũ est, sed omnium Regni Procerum, quibus & Patriæ salus in votis & innata Austriacæ Maiestati pietas non ignota. Quorum vota, vti & meæ supplices literæ si ex voto apud Cæsaream Maiestatem cesserint, æternùm nos sibi tanto beneficio obæratos habebit, cum humillimis semper obsequijs & (si ita communis Mars ferat) cum promptissimis semper auxilijs affuturos.

Literæ Illustriß: D. Zamoyski olim Cancellarij M. ad Clementẽ VIII. Romanum Pontif. Tantùm earum initium do, vt vel hinc videas quales literis sensus inseri possint.

Beatissime Pater D. D. Clementissime.

CLementis nomen Sanctitas Vestra sumpsit, re ipsa ac nomine est. Audiat igitur Clementer & benignè gemitus nobilitatis Sarmaticæ, quæ vniuersa Sanctitatem Vestram vt Patrem Beneficum & pacificum veneratur &c.

Literæ

Literæ dissuadentes indocto statum spiritualem.

QUòd ad Clerum & sacram militiam aspires, quis non approbet? is tantùm, qui sacra reprobat: at ego Orthodoxus sum, & fidei amicus vsq; ad aras. Sed heus, tunc ad aras? Vide an non ad focos Patriæ tuendos potiùs: vel certè vtinam ad aras tantùm! sed quidsi ad animarum etiam regimen?

Et tu metire, quod audes,

tecumq; maturiùs exspende

quid valeant humeri, quid ferre recusent.

Equidem si consilium seriò exquiris,

non viribus istis

Munera conueniunt;

adeòq; & tibi dicere licet:

Alta petis Phaëthon, non est mortale quod optas.

Formidandum, id etiam cœlitibus, quod tentas aggredi. Velim non lucra hîc tantum cogites, sed & dispendia: imò si lucra tantummodo spectes, quæ coacerues, quæstus hic est, non religio. Malè (etsi sæpe) curritur ad aras, auro stimulum admouente. Odit ara Numinis Seraphinos, solius auaritiæ pennis instructos: nec alio igne æstuantes, nisi quem opum cupiditas, & auri sacra fames accendit. Curare animos beneficia (vt vocant) curata iubent, non marsupia aut horrea. Sufficerit tibi Tuum Patri-

 moni-

monium. Ego beneficio beatus esse nolim, quo tanti emam plurium meiq; interitum. At nec subsidia Tibi præsto, quibus animos iuues; proinde certum hinc eorum exitium, & Tibi grauior ira Numinis. Non sic instructus es, vt alios iam sacris instruas; sed munus id non rudes exigit. Malè illi naui, quã rudis gubernator, malè exercitui, quem Dux rei bellicæ ignarus regit. Ergo si sapis, non prius ad id muneris aspira, quàm opportunis ad id præsidijs instruare.

Respondetur ad superiores literas.

ETiamné in Scholis noui extra Romam Consules? primum te veneror, cui satis consilij semper in promptu, etiam vbi consilio res non eget. mihi certè serò consulis: pridem deliberaui, nec consilium exquiro. Tua te sollicitent, non mea. Formidandum si id Cœlitibus, nec Tibi aggrediendum fuerat. Scilicet Tu celsius quid nactus es præ Cœlitibus, qui idem non reformidâsti. Lucris non inhio, nisi animarum; at nec Tu ipse auri amorem posuisti. Si dispendia times animarum, etiam in Te time. Doctrina mihi non supra cæteros, sed non infra Te. Oppositum nec ipse Tibi de me fassus sum, & fama fallit: Certior de Tua serpit ruditate, quam tamen aris & animarum regimini admo-

admonuisti. Ergò Tibi potiùs Tuæq; Domui ac Famæ consule, nec monita ingere, vbi minimè postularis.

Literæ quibus suadetur Polono adolescẽti studium Rhetoricæ præ Philosophico.

CAlissium te confers? sequor te literis & affectu. Quid verò Tu Calissij, hoc est in maioris Poloniæ Attica, Musarum Emporio? Si Aristoteles sapit, nondum sapis. Malim te Musis & Tullio adiungas, & florẽ hunc ætatis, Puteani fontibus adhuc irriges, vel Hortensio committas. Polonæ Aquilæ pullus es, quid in Academi vmbras auolas? Sol & apricum Aquilam decet. Quodsi nata hæc ales ad fulmina; apud Tullium disce fulminare cum Pericle. Quid tibi cum Stoicis? quid cum lyceo? Iouem lapidem nisi Te sola vsibus Patriæ ciuem idoneum formet Eloquentia. Non illi alia facultas in vsu & amoribus: planè hîc Eloquentiæ regnum est, hîc illa triumphat. Obeunda ad Orbis Principes legatio? disertum hæc sparta postulat: nec alio magis instructum iubet, quã facundiæ adminiculis ipsum Legati nomen. Nam etiam hic Orator Principis est ac Reipublicæ. Ossolinio nomen Romæ peperit nõ tam splendidior legationis cultus, quàm Oratio. Item peroras in curia? nullus es sine Suadæ

Suadæ ſuppetijs. In foro cauſas agis? Iudiciale genus inibi regnat. Nec ad Comitia potior comes alius, quàm eloquentia; ſeu animi ſenſum per Suffragia depromas Orator; ſeu ad Principes perores, Tullius neceſſe eſt ſis magis quam Ariſtoteles. At nec vlla alia vitæ ratio ſine hac arte proficit. Et Sacra roſtra Oratorem ambiunt: ibi vel maxime flexánimo dicendi generi locus. Chryſologos & Chryſoſtomos ſi recipit, format hos Tullij palæſtra. Quid? quòd neq; Mars Artem hanc excludat? Bene conuenit haſtatæ Palladi cū Bellona, Apollini cum Pharetris; nec malè arma togæ, laurea linguæ ſociatur. In Duce Oneſander & res ipſa exigit eloquentiam, quâ militum animos accendat. Vide quantum in vna facultate, Patriæ? Orbiq; præſidij, quot eligis damna, ſi hanc deſeris, Si tamen & Ariſtoteles placet, ſaltem priùs te inſtruat optimè noſter Tullius, tum demum orationem excolat ratio, & manſuetiorem, ſeuerior literatura excipiat.

Secundus Modus
Scribendi graues literas.

HIc eſt vſitatiſſimus doctis æquè ac rudibus; ſi nimirùm Epiſtola reducatur ad certa aliquot Puncta, etiam ſecum non connexa, quæ, quo velis ordine communices ei, cui ſcribis. Cùm enim Epiſtola ſubeat ſermonis vicem cum abſente, ſicut cum præſente amico, de multis, etiam diſparatis vltro citroq; conferimus, ſic idem in literis præſtare poſſumus, Vnde licebit ijſdem literis & poſtulare aliquid, & aliquid commendare, & nuntiare, & conqueri, prout res tuæ exigunt. Qui modus etiam ſeruabitur in reſpondendo ad puncta Epiſtolæ.

Literæ cuiuſdam iuxta hunc modum ſcriptæ.

NUper ſtudijs initium dedit Tuus Cliens, ſed vtinam & profectui! proficit, ſed in deterius: etiam in ipſo limine offendit, & in hoc Latio græcatur. Eum Tu pro eâ, quâ polles in eum auctoritate, per literas coërce & principijs obſta. Eius fratrem lectus morbo affixit. vereor, ne morbi vis inualeſcat, ni malo per remedia non lenta occurratur. Mitte obſecro illum quem domi præſtò habes. Æſculapium quo nemo ibi eget. Commendatum etiam Tibi velim latorem harum: Sed vide, ne ſciat ſe literas Vriæ, aut Bellerephontis tuliſſe. id enim mihi foret odioſum. Is in cauſa eſt, quòd maior frater ſic inſaniat. Lator hic vt palæſtræ, ſic & ſce-

& ſcelerum eius eſt ſocius, ne dicam author. Ergo illi bona verba, imò mala. credo, vel hoc ipſivs peruicaciam franget, ſi Parenti eius te id ſcripturum miniteris. Iidem Clientes rogant, ſi fieri poſſit, vt aliò commigrent: & expedit. Nam hic locus non ſatis ſtudijs opportunus, & illecebram helluandi offert proxima in vicino popina. De coronatione Reginæ hîc Fama incerta & ſæpè contraria. &c.

Reſpondetur ad Superiores.

GRauiter me habet mei Clientis inſania in loco Sapientiæ. increpo illam in datis ad eundem. Sapiet credo & reſipiſcet. Æſculapium quē poſtulas, mitto, ſed quàm primùm morbum à Cliente depulerit, nullas eum inibi moras trahere velim. nam etiam hic eodem Deo egemus. Latorem harum benignè primo, pòſt duriùs accepi. culpam deprecatur & eiurat in poſterum, ſilentium apud Parentem ſic à me pactus. Inhibui meo Clienti eius conſortia, & vide ne illa poſtineat, nec vetus inter eos amicitia coaleſcat. De hoſpitio nihil in præſens. Nam forte Varſauiam Clientes transferam ad nouum Apollinem & Tullium. certè vt vbiq; principia feruent, ſic ibi ſperare licet.

Modus

§ IV.

Modus ac Idea ſcribendi literas Officioſas.

OFficioſas appello, quæ ad politiem labentis ſeculi conformatæ graue ſeriumq; negotium non continent, ſed quandam vrbanitatem & ſolennia humanitatis ac obſeruantiæ, vel comitatis ac ciuilitatis morum indicia præſeferunt; vt eſt, Gratulatio, amica Expoſtulatio, Inuitatio hoſpitalis, nec non ſales feſtiui iociq; vrbani nec frigidi, & quædam feſtiuioris ingenij oſtentatio, imò & quædam verborum aucupia in aſſentationis ſpeciem ſubinde compoſita. Modus earum ſcribendarum cum duobus prædictis modis coincidit: nam vel per puncta aliquot trahuntur, vel vna res exſpenſis ad eam Adiunctis pertractatur. Iam exempla earundem accipe.

Literæ Officioſæ ad reducem è Gallijs.

Reducem Te accipio perlibenter: pridem id nuntij exoptabam; nec aliter quàm aurorā poſt diuturna noctis ſilentia, Phœbum poſt nubila. Te verò an Sol Patrius magis, an Gallicus recreat, cui triennio inſueuiſti? Sed, credo, quòd tu Vlyſſe non deterior,

qui mores hominum tot vidit & vrbes,

tamen illi natale ſolum dulcius. Imò nec

Gallia

Gallia tantùm in se, quantùm in lilijs floret, quibus insignitur. Vidisse illam sufficit: nâve
minuunt præsentia famam;
ita sæpe desiderium extingunt. Sed ego Galliæ laudes non detero, nec istulam Scaldi aut Sequanæ præfero: te potiùs domi meæ hospitem opperior. aduola quantocyus; etiam hîc Gallias reperies, vbiq; hîc Lutetia. nihil tamen apud me par illis Gallicis Tempe somnia, nec hortos arte pretioq; excultos, sed quales Flora hæc & aura patitur, & Sol obliquior parturit. Certè vbi veneris, non quidem Gallicâ vrbanitate, serio tamen me hospitalem experiêre. Nec vale Tibi dico, cui quàm primùm volo dicere Salue.

Litera Insultatoriæ cuidam discolo Rhetori.

Audio Te inter nepotes Tullij adoptatum; & verè, vt inaudio, Nepos es, Tulliano more id accipe. Nouus Tu mihi plane Rhetor! Dissolutio, quã in mores etiã admittis, Tibi in vsu vel maximè. Nec Licentiæ Figura Tibi ignotior, cui quidquid libet, sẽper licet: sic nẽpe viuere didicisti Licentiâ magistrâ! Adjunctio Tibi alia non gratior, quam Tui similibus. Allegoriam non nosti, nisi in quantum inuersio, imò peruersio morum est. Status hîc

tus hîc ne quære, vbi nulla morum prauitas, sola leuitas animum occupauit. Prothee Tu inconstantior, Trocho versatalior es: omnibus Maiorum imperijs contrarius, ita hîc etiam amas antitheta! Translatio in Campos, Digressio tibi non infrequens, sed ad popinam. Videris noue inter Rhetores Annibal, ne Tibi hæc, in quam sæpiùs digrederis Campania fatalis fiat. aut ne nouum ibi Parentheseos genus edisc as dignum tali Rhetore, quæ non meliùs Orationem Tibi, quam faciem distinguat. Exclamationibus verò ô quantum indulges, quibus noctu Emphaticus forum imples! Quanquam vix Tu melius quàm inter pocula exclamas, ibi latera firma, ibi canoram vocem inesse Tibi probas: tunc vel maximè tonare cum Pericle, fulminare cum Demosthene & omnia miscere solitus. Mentiar nisi Eloquentia, id est, Ars bene dicendi in Artem bene bibendi Te auctore degenerâuit. Profecisse quoties Te asseris mentiens imò superementiens Hyperbole est. Nec Historicus melior es; nisi fortè vnus ex illis qui

Hausto non humiles Historici mero.

At nec Pöëtam te credis nisi vitæ simul & carmini Bacchios inseras pedes solis tantummodo aptes choreis. Lyrica te maxime Pöësis delectat & melica, ibi, ibi Te entheus imò furor

furor Pöeticus inuadit. In Græcis es versatior, cui scilicet græcari & Græcorum more bibere est solenne. Moneo, si profectum, negligis, Tuæ saltem famæ prospectum consultumq; esse velis; vel vt Cato monuit, Famā seruare memento.

§ V.

Modus & Idea literarum Nuntiatoriarum.

De his nota. 1mò. Exactè locum & Personas à quibus gestum aliquid refers, aliasq; circumstantias narrandas esse. 2. Narrationum etiam Epistolicarum tres esse proprietates: Breuitatem veritatem, Claritatem, inter quas media præcellit. 3. Possunt hîc subinde, si res patiatur, aliquæ euentuum interpretationes non iniucundæ & sales aliquando festiui permisceri. 4. Expedit vt author horum, quæ nuntias, referatur, nisi ipse oculatus vel auritus testis esses. Item incerta à certis distingue famâ communi, vel quorundam relatione. 5. Causæ euentuum & quædam facti suspiciones non sunt alienæ ab hoc scribendi genere, vt etiam facit Tacitus in sua Historia. Nota deniq; etiam hîc alias partes Epistolæ non esse, nisi certa puncta rerum significandarum; vnde etiam à nouis ordiri potes,

potes, & ita vsus fert ac consuetudo. Iuueris tamen res festiuas festiuè, graues grauiter, tragicos tragico quodammodo referre. Exemplo doctrinam traditam illustro.

Litera Narratoria nouorum.

De nostro reditu spem resume, quam posueras: in mora interim est Comitiorū euentus, à quo res nostræ ac iter pendet. De abdicatione Regis fama hîc variat: deposita iam esse Regni insignia à Rege solenni ritu pompâq; illustri in æde Sancti Ioannis. Sed facti suspicionem spes tantùm, credo, injecerat. Ergo Varsauiam excurrerā; sed ibi lenta omnia, tamen in proposito abdicandi Imperij persistere Principem in comperto est. Breui Polonia nostra dabit Orbi alterum Carolum V. & nos parietinæ nostræ tenent, cū Princeps vltro solium linquit, & Augustal. Nam ab Ordinibus supplicatum, ne Regnum linqueret, inaudito post Carolum exemplo; sed ille æternas, vt aiunt, rationes opposuit, Cœli, animiq; amorem hîc causatus. Competitores Regni sperantur complures, imò & animis (quod sermo euulgat) designantur. Moschus Procerum Suffragia etiam auro sollicitare refertur: ac si etiam hoc venale foret regnum, quod olim de Roma sparserat Iugurtha; certè in eum maxima pars inclinat. Neoburgi-

oburgico Principi pars adhæret, ſed plurium vota obſiſtunt, maiorem Moſchi potentiam exhauſto Regni ærario magis conducibilem rata. Eſt qui Brandeburgico ſolium ominetur; ſed neſcio an eum Lutherus id conſcendere permittet. Florentinum & Lotharingiæ Principem alij dilaudant. Fama hîc de Principe vtroq; non ſurda: ſi res conſtaret, fortè non pauci ſuffragarentur. Hæc noſtratia. Ex Imperio affertur, Turcam iterum noua moliri; proinde miles in imperio conſcribitur: armis ibi omnia ſtrepunt & tumultu. Sed Imperium immeritò timet. accisas ille ſibi nuper à Perſide vires non diſtrahet. aliquot illi propugnacula ademit cæſis inſuper Turcarum millibus quinquaginta. ingemuit ad cladem barbarus Imperator, & ipſe iterum in Perſas mouet, vtinam pari Fortunâ! Romæ Diuorum faſtis ſolemnibus in Vaticano Cerimonijs inſcribendus decernitur S. Franciſcus Borgia; apparatum dat Hiſpania ſuo Principi olim & Contribuli. Addo aliquid feſtiuius. noſter ille ſtudiorum ſocius, qui ad Clerum nuper aſpirauerat, hodie nuptias celebrat: è familia N. conſortem adlegit; hæc illi ſcilicet loco Eccleſiæ Sponſa. Par Conſilium inijt eius Patruelis; vix caſtris à longè ſalutatis. reuocatus iterum à Duce illud oppoſuit: Vxorem duxi. Sed ſatis interim nouorum

uorum. Si quæ mihi effluxerunt, ex me corâm hauries.

§ VI.

De literis Ænigmaticis.

SÆpè contingit vt res ſcripto aut per tabellarium ſignificanda ſit ea, quæ ſecreto egeat, & periculum ſit, ne in hoſtium manus aut aliorum notitiam facilè deueniat ſcripto commiſſa. Proinde duplex via periculum hoc præcludet. vel enim Ænigmatica ſcribendi ratio, vel alia occultior vſurpabitur.

I.

Ratio ſcribendi Ænigmaticas literas.

ÆNigmaticæ literæ eandem ferè obſcuritatem exigunt, quam Ænigma ſeu Allegoria ſubobſcurior. Huc ergo ſpectant aliqua abſtruſiora Adagia, & magis recondita Eruditio. item loco appellatiuorum propria permiſcentur, ac ea omnia quæ cuiuis legenti obſcuritatem pariunt, & arcanis in Epiſtola contentis quoddam veluti ſiparium obtendant. factâ antè conuentione cum eo cui ſcribis. Iuuat etiam hîc noſſe illa, quæ de Ænigmate traduntur, nimirum aliud Ænigma eſſe in rebus, cùm rei ænigmaticè deſcribendæ natura & proprietates quibusdam Allegoriæ inuolucris obteguntur: vt illud.

Deme caput, finde, & perfunde liquoribꝰ ora,
Coge loqui truncus, plurima dicet apex

quod intellige de calamo: Ænigma in verbis & Gryphus vel Logogryphus dicitur, cùm dictionis alicuius literæ vel syllabæ eam cõponentes vel eius etymon obscurè describitur, vt illud est de corde:

Da mediã, plenamq́ Hecaten, rabieq́ caninã,
A te nil vltra postulat ipse DEVS.

Etiam Barbaris hic modus placuit. Hinc Scytharum Rex Idantura vsus Hieroglyphicis loco literarum, extrema interminans Dario, qui Istrũm traiecerat: murem ei, ranam, auem, iaculum, & aratrum dono misit. Id vnus è tribunis Darij benignè interpretatus, ac si Scythæ Dario deferrent imperium, mure habitationem, aquam ranâ, aue àërem, iaculo arma, aratro campos & omnem Regioné polliciti. Alius è Tribunis conijcere se dixit, Scythas ominari futurum, vt nisi Persæ cum Dario uelut mures terram, velut ranæ aquam subirent, vel auolarent in àërem vt aues, nusquam euitarent Scytharum iacula, sed ijs conficerentur, aut superstites ceu serui agerentur ad stiuam.

Simile de Boleslao Criuousto Rege Poloniæ Cromerus. Is vni è Proceribus è bello transfugæ alijsq; fugæ exemplum perniciosè danti, pellem lepusculi, colum & fusum, loco muneris & literarum submisit, inuasitq; hominem confusio tam vehemens vt suspendio remedium quæsierit.

Plura eiusmodi Symbola congerit Syluester Petrasancta. Affero & Exemplum scriptæ ænigmaticè Epistolæ ad doctiorem, quæ hoc volebat exprimere. Princeps noster cædibus in suos ciues grassatur: etiam Te cædi destinat, & nocte hâc mittet satellites, qui te comprehendant. Hoc ex eius coniuge casu inaudii. Iam omnes amicos sustulit, quos putauit consiliorum suorum conscios. Tu vnus superes, ergo fugâ Te eripe: thesauros quibus ille vt & vitæ tuæ inhiat, partim occulta, partim tecum aufer bono famulitio stipatus, ad proximam exterorum oram. Nã in Patria nullus Tibi locus satis est tutus. Mane ibi dum te reuocem.

Sic ergo hæc Ænigmaticè exprimentur.

Tarquinium vixisse putas? viuit adhuc & Gabijs nostris summa papauerum colla non iam per Filium, sed per seipsum deijcit. Nôsti quem Tibi coràm dixerim Tarquinium: extra Romam illum cogita. sed iam & Tu vnus de Gabijs es; mentiar nisi dies hæc ad nocturnum crepusculum deducta fidem faciat. Fatale Tibi sperandum somnium, si hic so-

hîc somnias. Est, qui oculos quiescenti claudat Morpheus. Nullus iam Clytus huic Alexandro superest. Tu nisi Clytus esse velis, Parthus esto, id est, Parthi vel Mauri more decerta. Etsi autem non Indiam petes, tamen non sine Tuo Gange efflue; quodsi hunc tecum deriuabis aquæ ductum, eius caput seu fons per subterraneos meatus fluat. Nam his etiam aquis noster hic inhiat Tantalus. Nec comites, qui latus claudant, excludendi. Vtopiam Tibi suaserim; ibi extra salebram & scopulum eris: hîc certum naufragium. Inter Vtopios autem tamdiu ciuem agere præstat, quàm diu Te inter Patritios sors alia per me non reuocet,

II.

Ratio mittendi literas occultè.

VEteres hîc nobis iam præiuêre, quibus aues tabellariæ & per Cœlum euntes nuntij in vsu fuêre. Sic obsidentibus Ptolemaidem Christianis Saladinus Epistolâ columbæ alligatâ hortabatur obsessos ad constantiam & vt suppetias expectarent. sed auem intercepêre Christiani, & mox dimisêre cum alijs literis contrario argumento scriptis; quare obsessi desperatis auxilijs deditionem fecêre.

Sic Marrhes Ægyptius Rex cicuratâ cornice tanquam fideli tabellariâ diu vsus: mortuam tandem tumuli honore dignatus honorificè sepeliuit.

Alij hirundine vsi, maximè cùm literæ destinandæ essent ad eum locum, vbi hæc sibi

luteum sub trabe fixit opus.

Quæsiti sunt & alij volantes per cœlum nuntij, hæ nimirum erunt vibratæ in obsessam Ciuitatem sagittæ, quibus inscriptum, quid spei superesset.

Quo pacto Cleomenes Lacedæmonum Rex militibus mandauit, vt ad obsessos socios tela conijcerent cum hac epigraphe: Venio, vt Vrbem asseram in libertatem. Vel certè ijsdem sagittis, alligabatur Epistola. Sic Cæsar fecit spem libertatis Ciceroni à Gallis obsesso: nam intempestâ nocte iussit militem ad mænia propiùs suggressum emittere iaculum cum hac Epistola: Cæsar Ciceroni fiduciam optat: exspecta auxilium. & reipsâ postea attulit.

Possunt & missiles tormentorum globi secti in duas partes vt Epistolam includant, & claustro idoneo deinde constricti ad destinatum locum traijci.

Præterea canem fuisse, ait Lipsius, qui Heri sui literas, cursim Bruxellas perferebat, referebatq; responsa eodem die. Omitto res oc-

cultè significari posse per faces accensas. ex Petrasanta. Sint enim literæ sic dispositæ

A	e	i	o	s
b	f	l	p	t
c	g	m	q	u
d	h	n	r	x

Vna fax erecta significabit a. depressa significabit b, vibrata dextrorsum c significet inclinata sinistrorsum significabit d; similiter binæ faces erectæ significabunt e, depressæ f, inclinatæ ad dexteram g, ad sinistram h significabunt; Similiter tres faces erectæ significabunt i, depressæ l, ad dexteram actæ m, ad sinistram n. Similiter quatuor faces erectæ significant o, depressæ p, ad dextram q, ad sinistram r. Deniq; quinque faces simul erectæ significabunt s, depressæ t, ad dextram u, x ad sinistram. Hinc vocem hanc *Venite* exprimens 5 faces in dextram motæ, duæ sublatæ, tres in leuam inclinatæ, tres elatæ, 5 depressæ, duæ iterum sublatæ.

Cæsar si scribere occultè absenti voluisset, eam inijt tesseram, vt sedem primæ literæ Alphabeti quarta litera occuparet & sic deinceps fieret mutatio. At vero Augustus literam 2dam pro prima vsurpabat vt Cæsar quartam. Iucundum illud. quod vt quidam occultè exprimeret nomen hoc, Lucretia, depinxerit

pinxerit lucum & retia eum gerulo qui humeris januam, quæ Insubricè VS dicitur, exportaret.

Huc spectant alij modi qui fidem secreti custodiunt.

Primus est ex Ouidio:

Tuta quoq; est, fallitq; oculos è lacte recenti
Litera, carbonis polline tinge, leges.

2. Modus ex Plinio. Tithymali (quæ dicitur caprina lactuca) herbæ lactæ inscriptâ pagina cum inaruerit, si cinis inspergatur, literæ apparebunt: proinde quidam tali modo absentes alloqui maluerunt quàm codicillis.

3. Modus, Si idem facias lacte ficulneæ, quo inscriptis humeris olim mittebantur serui ad absentes amicos.

4 modus. Si alumine aquâ resoluto chartam inscribas: hæc enim postquam inaruerit, nullæ notæ apparent, sed mox fiunt cōspicuæ, vbi intra aquam charta illa immaduerit.

5 modus. Si pomi Cytrij vel ceparum aut allij succo scripseris: Si enim ibi scriptæ literæ ab igne incaluerint eas legere poteris.

6 modus. Si papyrus adipe vel aceto uel gūmi exaretur: nam literas exhibebit aspersa vel exustæ paleæ vel carbonis pollīne. Idem eueniet in scyphis vitreis vel crystallinis, si inscribantur gummi Arabico in aqua resoluto.

7 modus. Si hirci adipe lapidem inscribas, & in ace-

in acetum aliquamdiu immergas, characteres antea occultos adeò exhibebit manifestos, vt exstare & quasi sculpti videantur.

Deniq; si sale Ammoniaco aquæ permixto vel succo vuæ acerbæ scribas, ad ignem nigros characteres scripta papyrus repræsentabit.

Profunda & Histiei fuit latebra, quâ Aristagoræ in Asia degenti quædam arcana nuntiauit ex Perside. Vernæ diu ab oculis ægro specie medendi capillos derasit, & cutem ijs inscripsit, quæ amico voluit manifesta; deinde domi eum detinuit, donec capilli succrescerent. ibi Aristagoræ in Asia significauit Verna Heri sui desiderium esse, vt ipse etiam venienti capillum desecaret. is morem gessit, legitq; in illius Vernæ capite absconditos miro artificio characteres.

Hactenus de literis.

PROLVSIO II.

De Eruditione ac Acumine Vsitato Suadæ Ciuili.

QVoad primum. Vsus Eruditionis potest hic esse breuior vel longior. Breuior vsus Eruditionis potest fieri multis modis quos alibi datos, hîc in breue compendium redigo.

1mò. Eruditione vti possumus per breuē Comparationem: Sic de Belgio Famianus dixit: Tot decennijs hæc Troia petitur nec opprimitur. Item de indole cuiusdam inter æquales eminente: Cyrum diceres inter pastores.

2dò Eruditione vtimur per Antonomasiā. Sic loco illius, sub præceptore discipulus, eruditè dictum: Sub Chirone altero Christianus Achilles, nescias an plura didicerit, an docuerit. Huc spectat illud è Martiale: Cū mors venerit, in medio Tibure Sardinia est; vbi Tibur pro loco salubri, Sardinia pro pestilenti ponitur.

3tiò Eruditione vtimur per quandam prælationem vg. Meliùs nos *Diuorum* Tutelarium Sacra tuentur pignora, quàm Troiam Palladium, vel Romā lapsa de Cœlo Ancilia.

4 Eruditione vtimur per modum causæ. Sic de Galba Imperatore: Imperium tribus Libertis regendum dedit; ne pauciores Romam, quàm Auernum Furiæ affligerent.

5 Eruditio potest trahi in Sensum Sententiæ. vg. Sine Cerere & Baccho friget Venus quod dictum est Terentij.

6 Vtimur Eruditione per Oppositionē vg.

 Plures

Plures alicubi *Ægystos* inuenias, quàm Hypolitos.

7 Vtimur Eruditione per Oratoriam *Rejectionem* vg. Fuerit gloriosum Tiberio condonare injurias, Tu eas muneribus rependis.

8 Possunt Eruditiones trahi in acumen. Tale illud est

Alter Aristoteles nostro iactaris in æuo,
Illius Euripos, Eunomiane, caue.

9 Possunt plures Eruditiones breuiter in vnum coacervari vg. Rarus est qui injurias rideat vt Tiberius, vt Titus aspernetur, vt Theodosius condonet, vt Augustus etiam remuneretur.

Vsus Eruditionis longior.

Fit imprimis per Protasim & Apodosim: Deinde, dum aliqua Historia sola seorsim vel Historicè vel Oratoriè affertur. Eruditio per Protasim & Apodosim multipliciter fieri potest.

Primò Historiam per Comparationem vel Rejectionem latiùs efferendo. Deinde materiam propositam ad Historiæ prædictæ puncta accommodando. vg. Alterum te Orbis suspicit Alexandrum; ne Macedonia suo deinceps insolentissimè intumescat, cùm & Polo-

niam non impar exornet Heroum Principûq; fæcunditas. Macedonem illum quanta gloriæ sitis, quanta prouehendi nominis ac Victoriarum incesserit cupiditas is non nouit, qui nec Alexandri nomen nouerit. Parum illi fuerat Macedoniam à Philippo & Græciam recepisse, parum totam, Persidem imò totum Orientem domuisse, etiam quos Democritus somniabat, infinitos illi Mundos subigere promptum fuit. Tanta est vel generosæ indolis vel arrogantiæ vis, si quando alicuius animum pulsauit. Sed taceat Alexandrum Curtius, taceat Macedonia; maior Tu mihi etiam Alexandro, qui non tantùm tot hostiles cuneos profligaueris, quod & Alexander fecisse memoratur; sed insuper Teipsum nôris vincere, quod nescijt Alexander.

2 Historia obiter tantùm attingi potest applicatione additâ longiori vg. Maior Tu mihi & longè admirabilior, quàm decantata illa septem orbis miracula. Nam siue cæcas mortalium mentes in bonæ frugis tramitem reducere sit necesse, Pharus es regendis cymbæ cursibus accensa! Siue Patria monimento egeat, firmius illi præ muris Babylonicis exhibes; siue magnitudine facinorum erigenda Patriæ sit gloria, sua Colossum hîc Rhodium deficit magnitudo.

3 Potest priùs poni applicatio Historiæ

posteriùs ponendæ v. g. Pridem Tuæ propaginis arbor Patriæ succrescit in palmas, flectitur in arcus, assurgit in trophæa, nec nisi in Poloniæ decus crescit, id quod olim de sylua Dodonæa creditum, ex qua nonnisi Principum ac Deorum insignia, Ducum clauæ, Victorum trophæa condebantur.

4 Exaggeratur imprimis Veritas vel falsitas Historiæ aut aliquid ex illa erutum aut ad eandem pertinens: tum ipsa profertur Historia cum extenuatione vel exaggeratione, prout res exigit; ad extremum fit Apodosis

5 Potest fieri accessus ad Historiam vel Apologum desumptus à documento vel Sententia in illis contenta. Ostendo id in fabula de Ciconia cum gruibus segetem depascentibus inuenta, proinde velut rea cum gruibus ab agricolis captiuata. Sic enim fieret accessus ad Fabulam. Rara intercedit cum scelere affinitas; quæ non pariter in neruum abeat. nempe ipsa etiam innocentia crimen est, quando nocentibus stipulatur. Hinc & pœna non raro exposcitur ab insonte, quoties illi si non improbitas, saltem improborum consortia placuêre. Age, quisquis improbis adhæsisti periculi te admoneant vel auium infortunia, & hic, quem affero de Ciconia Apologus, qui paulò ante insinuatam

veritatem velut putamine nucleum tegit. Alebant famelicam volucrem ab agricola nuper commissa terræ semina &c. &c.

6 Comparatio longior per partes Historiæ est accommodanda ad propositum, ita vt vnicuiq; parti sua statim Apodosis subnectatur longior vel breuior; item secundæ parti altera, & sic deinceps.

Quoad vsum Sententiarum.

Hic Optimè *fiet primò.* Si Sententia non proferatur tanquam Sententia, sed tanquam aliquid ad sensum currentis Periodi attinens: Sic Curtius dixit: Maior fuisset, si vicisset superbiam & iram inuicta mala Alexander. Idem patet in illo exemplo: Te in aciem prodeunte, patuit, quantum in acie potuit Galeata maiestas.

Fiet 2dò. Si Sententia in locum causæ substituatur. Sic de Premislao secundo Author Lechiadis ait: Æternitatem temporum meritus, non integram mensium hebdomadem vixit: Rarò enim summa bona & diuturna contingunt. Primus illi labor fuerat parem magnæ Fortunæ inuidiam eludere: vbique enim magnæ Fortunæ appendix est inuidia; nec vlla tam modesta sors extitit, quæ malignitatis dentes vitare possit.

Fiet 3. Si Sententia ita referatur, vt per aliam refutetur. vg. Sentiat qui velit iram cotem esse virtutis; mihi tacente etiam Claudiano Diis proximus ille est, Quem ratio, non ira mouet. Posset & sic dici? Aliud iā pace tuâ, Romane Orator, sentire cogimur.

4 Elegans est vsus Sententiæ, si per sensus Synonimos exornetur. Sic illa Sententia: Animi pusilli est vindictam velle sumere, sic inquam pluribus *Sententijs* Synonimis efferetur: Injuriam sibi quis intulit? feras; neq; plùs peruicacia quàm Virtus possit. Experimentum in te capiat aliena nequitia, num illa plus ferire valeat, quàm tu ferre. Fortè te caue dixeris, si læsus à Vindicta quæris suppetias: nec satis tibi animum Virtus obarmat, at prostratæ Virtutis est, cui sub quouis ictu succumbit animus. Atlas non es, si sub Cœlo hoc quantumuis graui leniter ingemiscis. Languet nimirùm Virtus, vbi animùm quæuis frangit procella: vti nec satis compacta nauis, si eam in hos illisam scopulos fluctus hauriant, & Virtutis naufragium inducant. Certè conuitijs non regerere conuitia, probra non diluere probris id demum Heroicæ Virtutis est. Nec prodigio vacat, si nubes hæ fulmina non pariant aut emittant.

Vltimò Potest Sententiæ acclamari per Epiphonema vg. Discant iam barbaræ Orientis le-

tis legiones Virtute rem geri decerniq; non numero. Et: Ottho Syluius sibi etiam crudelis mortem consciuit; adeò malis si desit carnifex, sibi non desunt.

Quoad Acumen.

HVius primum fontem esse alibi dixi contrariorum ac dissimilium suauē pugnam. Qualis est in illo exemplo:

Nondum puer, iam miles, priùs gladium vidit, quàm solem; nisi, quod præposteram ætatem vixerit; Nam vt Mauors natus, vt Bacchus vixit, fortior infans quā adultus.

2 Fons acuminis sunt causæ inexpectatæ & præter spem, ac ingeniosæ vg. Nero *Patriam* incendit vt extingueret.

3 Fons est Traductio, Annominatio, Notatio Nominis, Conjugata, & Æquiuocatio, ut patet in his exemplis. Ætatem vitijs anteuerterant tunc homines, nondum adulti, jam adulteri. *Item*: Harâ tu dignior, quàm ara. *Item*: Tantum malum attulit prægustata Adæ malus! *Item*: Difficiliùs mentes quàm montes subinde mouentur.

4 Fons acuminis Circumstantiæ, Nominis, Honoris, Temporis, loci, stemmatis, aliaque Adiuncta. Huiusmodi acumina passim hic

occurrent. Sic cuidam Senatori acclamatū:

Grande Senatoris tibi nomen adhæsit; ô ergo
A Senio nomen tale Senator habe.

Ab insigni appicto Diuæ Claræ illud acumē deducitur apud Sidermanum.

Præsentem gestas ipso præ pectore solem,
Hinc bene te Claram dicere quisq; potest.

Etiam Eruditio facile acumen offeret pluresq; alij fontes quos alibi reseraui.

Prolusio III.

In qua breuiter attinguntur varij modi scribendæ Orationis Suadæ ciuili idonei.

PRimus modus est. Si Allegoriâ Propositio exornetur quam per totum Orationis cōtextum continues. Quod fit potissimū, cum dicendi materiam stemma offert, vel loci aut temporis circumstantiæ.

Modus 2dus. Per Continuam Allusionem vel ad stemma illius cui peroras, vel ad Insigne quod alicui appingitur vel attribuitur. Porrò ad stemma fit ingeniosa Allusio multiplici-

tipliciter: vel enim alluditur ad proprietates rei in stemmate depictæ: vel ad opposita proprietatibus stemmatis, vel ad Campum & colorem stemmatis, puta Rubeum vel Candidum; vel per Allegorias quæ possunt trahi aprædictū stemma; quæ omnia infra in Exemplis patebunt.

3 *Modus.* Si ad propositum adducatur, simile vel exemplum vel Symbolum aut Hieroglyphicum per Protasim, adiunctâ deinde Apodosi quàm res exigit.

4 *Modus* Per Oratorium Enthymema vel Syllogismum ita vt Antecedens vel maior ac minor tum rationibus tum exemplis Sententijsq; quoad res patitur illustretur.

5. *Per* Expolitionem Oratoriam, cuius sunt 5 partes Propositio, Ratio Propositionis, Ratio Rationis, Confirmatio eiusdem ab Exemplo vel simili; & Complexio seu Conclusio.

6 *Modus.* Si Oratio scribatur per modum Chriæ omissâ laude seu prima parte Chriæ.

7 *Modus.* Est singularis, si attendatur ad circumstantias & Adiuncta Temporum, loci, Causarum, Personarum, Insignium, Euentuum, Prodigiorum, Virtutum, & triplicium bonorum, id est Animi, Corporis, & Fortunæ.

Modos huiusmodi Exemplis illustratos infra adferam.

Prolu-

Prolusio IV.

Supellex Eruditionis Suadæ Ciuilis subseruientis.

MAgnum hîc mihi panditur æquor, si per singula ire velim; Sed ad compendium recurro, quod alioquin immensi laboris & temporis res esset. Suada Ciuilis à me bipartitò consideratur. Primò, prout complectitur Officiosas Orationes. 2. Prout serius ad politiem nostræ ætatis accommodatas. Ad primas spectant Adiuncta Personarum, potissimum triplicis stemmatis, Dignitatis & Virtutum. Ergo ad hæc tria pertinentem Eruditionem delibo.

§ I.

Aliqua Stemmata eruditè & cum Allusione varia decurruntur.

Dixi, Aliqua: Nam omnia sic decurrere vix pluribus annis queam, nedum aliquot diebus.

Hæc

Hæc primò in mentem & paginam inuolat, Regum id & regnorum insigne: Romæ olim Aquila argentea, Persidi Aquila aurea in signis militaribus effulsit; & Aquilifero icto, Romanam Aquilam rapuisse in prælio, Iulio Cæsari intra gloriam stetit.

Neq; nunc Imperialis Aquila non in pretio: biceps illa, quòd Orientem & Occidentem quondam Imperio coërcuerit. vide: de hac aliquis aptè: Picta biceps Aquila hinc occasum hinc aspicit Ortum: Alter, ait, nostri est Cæsaris alter erit.

Etiam in principum familijs ac insignibus hæc ales re splendet. Radiuilios & Gonzagas recole; & Aquilæ celsitudinem compecisti. Illud de Radiuilorum Aquila dictum à quodam: Perstrinxisset olim oculos tanta serenitas, nisi in Aquilam incidisset. Assueta Solis spectaculo ales, vel soli æmulum lumen aspicit impunè, nec Vindicem in pupilla sentit radium: nam ad serenius astrum cæcutire noctuarum id est, non Aquilarum.

In Panegyri Gonzagæ illud est Oratorium: Noua è nido Gonzagæum, prouolat sub cœlos Aquila, quæ felici augurio locum dedit,

dum

dum in ſolem euocat ingenia, quæ vmbraticis domi receſſibus inſueuêre. nec mihi reluctari libet inter Aquilas enutrito, quas aut bellator Lechus protulit, aut domeſticus eduxit nidus. Præuolat Mantuana Aquila, quæ multarum ſecum trahens admirationem ætatum, terræ ambitum ſupergreſſa ſole iam fruitur æuiterno.

Nec inſigne tantum Regni, verùm & omẽ Imperij fuit Aquila Alexandro, & quidem duplicis, nempe Aſiæ & Europæ. quod omen natum, dum nato Alexandro binæ Aquilæ culmen natalitiæ Domûs inſedêre, ita vt etiã hîc ſuum illud Claudianus occinere potuiſſet:

Luſtrauitq; Tuos Aquilis Victricibus ortus.

Quid quod nummis etiam impreſſa toties Aquilæ effigies? certè alas addit velocitati & pernicitatis in obſequio admonet talis DEA moneta, Tamen apud Pyrrhum (quem Aquilam dixere pulchro aſſentationis argumento eius milites) in nummo Aquila ſub pedibus fulmen gerens duobus ramis in coronam flexis. Caueat ſibi hoſtis ab Aquilarum gente. ſi Gigas eſt, fulmina & nouam rurſum Phlægram pertimeſcat.

An & in ſceptra inuolant Aquilæ! Nam Tarquinio Priſco Romanorum Regi Sceptrũ eburneum in ſummo inſederat Aquila auro coronata. Tam antiqua eſt Aquilæ nobilitas, quæ

quæ ad hunc Priſcum etiam illam refert. Quidni & in Symbolicam aſſumeretur teſſeram Aquila? Taceo Gabrielem Cæſarinum, quia illum Fama & Scholæ non tacent; qui ad ſolem exploranti pullos Aquilæ illud protritum iam addidit. Mei non degenerant. De qua pullorum exploratione vix quiſquã pulchriùs ſcripſit quàm hæc Claudianus:

Paruos non Aquilis fas eſt educere fœtus
Ante fidem Solis iudiciumq; poli.
Nam pater implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flammas imperat ore pati.
Conſulit ardentes radios, & luce magiſtrâ
Naturam, Vires, ingeniumq; probat.
Degener, & refugo torſit qui lumine Viſum,
Vnguibus hunc ſæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Suſtinuitq; acie nobiliore diem,
Nutritur, Volucrũq; potens & fulminis hæres
Geſturus ſummo tela triſulca Ioui.

Non ita tritum eſt illud: Aquila ad nidum fert lapidem, additur Lemma: Maturabitur partus. Nam Plinius tradit fœlix reddi puerperium per Æthitem lapidem qui in nido Aquilæ inuenitur.

Alius Aquilam Soli intentam depinxit hoc addito: Sola capax ſolis. Nempe Regales Aquilæ lucem & ſolem amant, quas extra vmbram & noctem obliuionis auguſtior Fortuna repoſuit.

Nuper

Nuper Regalem Lunam Aquilæ Polonæ pectori impressam sic Sarmatia admirata: Illustre prodigium Tibi Polonia illuxit: Cœlū in Tuæ pectus Aquilæ defluit, & Luna Regia Aquilæ destinatur in monile. Si Ioui ales hæc tulit fulmina, ferat & lumina &c.

Accipiter.

Nec Accipitrinorum Insigne non insigne: in plures familias ales hæc inuolauit, nec postremas. Vnde quempiam è Polonis proceribus, cuius insigne est Accipiter sic Vates extulit.

Pro Latio Latijq; bonis bigil excubet anser,
Qui Capitolini proditor hostis erat;
Pulchriùs Accipiter Soleam cōplexus equestrē
Pro Lechiæ caris excubat b/q; focis.
Hic Tibi sublimes etiam despondet honores
Scilicet ales humi serpere tanta nequit.

Odit hæc ales tenebras, hinc Publicos in Sole ciues Patriæ gignit & insignit. Equidem Solis Symbolum est Clementi Alexandrino & animal Solare: tum quia igneæ naturæ est, & occultâ quâdam Sympathiâ fertur ad solaria: tum quia soli seu Apollini dedicatur; tum quia ad solem subterraneum, id est, aurum naturali quâdam inclinatione fertur (nā Accipitris ossa aurum magnetis instar attrahunt (teste Plinio) tum quia ex ossibus Accipitris ignem elici ait Ælianus; tum quia Accipitris imagine Sol Ægyptijs exprimebatur ob eximiam videndi facultatem & velocitatem motûs. Adeò nulla maior illi quàm cum sole cognatio, vt nec de eorum luce ambigere liceat, quibus hoc Gentilitium obtigit insigne. Tot pœnè soles Patria gerit, quot Accipitrinos numerat.

Nec antiquitati idem non in pretio. Accipiter inter DEOS ab Ægyptijs relatus. Hinc vt in Thessalia Ciconiam seu Ibin, sic in Ægypto Accipitrem occidisse capitale. Noluit hi DEVM etiam hunc non esse immortalem. Et adhuc Diuinum quidpiam inesse huic stirpi negaueris? Non iam hæc superstitio veterum est vbi humanâ maior indoles & Diuinitati propior moderatio terrena quædam hic esse Numina attestatur. Illud meritò quis miretur, quòd, vt Pöëta cecinit:

Accipitri panis solet esse benenum;

Sanguis potius illi alimentum est: Militares animas hic indigitari quis non videat? quas hostilis cruor liberaliter haustus ad eam gloriæ martialis staturam perduxit. Caue ergo deinceps, ne illud occinas.

Odimus Accipitrem, quia semper viuit in armis. Et illud cessam Accipitrinorum indolem

dolem indicat, quòd ſe volucris hæc ſupra nubes efferat, vbi nec fulmini, nec fulguri locus; vnde tam altè ſubuolanti non nemo Lemma ſubſcripſit: Reliquis ſupereminet vnus. Vel certè poſſet ſubſcribi, quod Aquilæ Carolus Geldriæ Dux adſcripſit: Altiora peto; huic verò Familiæ id examuſſim conuenit, quæ ſemper alta honorum faſtigia obtinuit & adhuc altiora meritò expectat. Etiam gratitudinis Hieroglyphicum Accipiter eſt. Nam hyeme paſſerem calidioris naturæ pectori admouet, vt ſe à frigore tueatur, poſtea illæſum memor beneficij dimittit. Quod etiam eidem Familiæ ſemper gratæ memoriq; vel beneficiorum vel de ſe meritorum accōmodari facilè poteſt.

Aſcia.

Hæc etiam honorarijs, ſed cruentis Romanorum ſecuribus anteſtat. hinc in ſummo litium Sacrarum arbitro in Areopago Sarmatiæ hoc inſigne ſic metro celebratum eſt:

Nil moror Auſonios faſces, Latiaſuê ſecures,
Aſcia Sarmatiam pulchriùs iſta tegit.
Hâc malit dextram Themis exarmare ſecuri
Quâ micat armatæ ſacra propago domûs.
Ominor; euentus mox ſanciet omina; quāuis
Ferrea ſit, Lechis aurea ſêcla feret.

Taceat hîc Roma, quæ à faſcibus ſecures exactis Regibus edicto amouit ad minuendum imperij terrorem. Nuſquam Lechicæ ſecures non ſummis faſcibus annexæ: nec terror reuerentiam, nec acies corrupit lenitatem.

Regibus etiam & Dijs placuit hoc inſigne; quo quid inſignius ad laudem dici queat? Equidem Labradeus Iupiter in Caria pro ſceptro & fulmine ſecurim geſſit. Lydiæ verò Regibus ſceptri vicem eadem ſubijt. Tantum eminet inter terrena Procerum inſignia auitum Aſciæ inſigne!

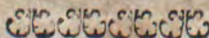
Et aciem ingenij eadem ſubinde facilé exacuit hinc de Oſtolinio huius ſtemmatis hærede ſic quidam acutè: Veritati amicior quàm reo ſupplici, armatam ſua ſecuri iuſtitiam intentabat, non ignarus poſſe inermi conſilio armatam vim euerti. Idem architectante aſciâ in ſolatium calamitatis alienæ opportunum in vrbe ſua molitus eſt Prytaneum, ſuæ & alienæ Fortunæ faber.

Campus.

Campus intra campum vacuus, vulgò dicitur Ianina. Hinc campo non ſemel nec falsò inſcripſit Polonia illud Ludouici Cardinalis: Melior Fortuna notabit. Teſtatur id etiam hodie Sobieſciorum Domus aliæq; huius gentilis

tilis Symboli hæredes. Patuit in hoc Campo, quàm longè latéq; possit excurrere Polona indoles, aperto etiam campo ausa omnē prouocare Fortunam. Campum Marti Sacrum Romæ ne requiras; hic etiam Marti sacer est, nec in eo raræ creuerunt laureæ. Habe Tibi, Roma, campum sceleratum, in quo iuxta portam Collinam Vestales incestûs reas defodisti: nil tam infame nomen cum nostro habet, vbi omnigenæ Virtutis florent insignia.

Idem Stemma salutandi materiam quondam ministrauit, vbi sic dicebamus: Latissimum nobis dicendi imo & gestiendi campū aperit Patritium Tuum insigne. Non sterilis hic campus est, ex quo & nobis vberrima lætitiæ seges, & Tibi Gloriæ messis obtigit nō infæcunda. Nulla hîc fatalis Tuo Nomini Cupressus sed solæ vernant laureæ hostili sanguine irrigatæ. Educimus & nos in hanc feracissimam palmarum arenam non acies sed ingenia, solâ viuidæ mentis acie de Tuis certaturi præconijs, quorum amplitudinem vix capere quisquam alius campus possit. Hîc enimverò pulchra ingenijs Olympia offeruntur, vbi pro meta est Tua gloria &c.

Canis

Canis dimidius. vulgò Korczak.

Non mutum id insigne. Hosti Patriæ adhuc gloriosè oblatrat ad terrorem: Arcet ferinā rabiem à Patria. Obmutuerit Romæ vigil alioquin id animal, in Crucem proinde actū, cum Galli Sennones irrumperent in Capitolium; Sed hic pro Patriæ focis peruigil pridem excubat. *Rursum hic* Franciscus Malaspina suam recuderet tesseram, qui canem Lysimachi rogo incumbentem illâ Epigraphe donauerat: Intrepida fides. Si vspiam, certè in huius insignij hereditaria stirpe par fides eluxit. *Quodsi in Cælos* Canem Mathesis intulit, nec in terris fulget obscuriùs, nisi quòd Cœlestis Syrius exurat agros, inuehat siccitatem, languorem pariat, malignum planè etsi illustre sidus; Hoc verò, quòd micat in terrenis Procerum insignibus innocenti radiat sereno. *Adhuc in recenti* fastorum temporumq; viuit memoria Burchardus Montmorentius Heros ille, qui in acie infracto stetit animo alijs fugam capessentibus. Hic à conflictu intrauit aulam Philippi Galliarum Regis torquatus monili aureo, quod ceruina capita ita componebant, vt ante pectus ex illis canis aureus dependeret. Mouit aulicorum ingenia nouum ornamentigenus, Venasorum

natorum trophæa & Syluarum adumbrans ſpolia. Regi ergo percunctanti reſpondit, notari torque illo Proceres, qui ceruorum inſtar timidi, & ad fugam celeres, cùm ipſe mãſerit moloſſi ad cuſtodiam Regis. Placuit virtus, & vt facti recordatio iret in annos conſequentes, inſtituit Rex Ordinem militarem cuius inſigne fuit torques cum cane & capitibus ceruinis. Plures extra Galliæ Pares, non impares habet Moloſſos Patria, quorum fideles experta excubias, hæc illis arma ceu fidelitatis inſignia conſecrauit. Nunquam hic Principi cum dolore occlamare licuit:

Actæon ego ſum.

Quòd vero Canis in Æſculapij Templo fuerit aſſeruatus; etiam id ſtirpem hanc conſecrat, cuius ceris dimidius canis inhæſit.

Cygnus ſeu olor.

Non obſtrepat anſer Romanus, dulciùs nobis canit olor, qui, vt de illo Pöëta:

Simul ac le[illegible]vicinia ſenſit
Ad vada Mæandri fatale retexuit Io.

Hinc illi Tullius Diuinitatem quandam tribuit, quod prænoſcens, quantum in morte ſit boni, cum cantu & voluptate moritur Cantator Cygnus funeris ipſe ſui. Id quidẽ certius de Olorina ſtirpe, quæ Poloniæ ſuauiùs

ùs modulatur & præcinit ad triumphos.

Cygnum ſacrauit Apollini antiquitas, credo ob cantus Gratiam ab Apolline minime alienam. Nec in Cygneorum familia deſunt adhuc, qui meliori Apollini ſua ſacrarunt ingenia eouſq; exculta, vt & Romanus anſer Olores Lechicos obſtupuerit.

An & ad aras olor euolat? Euolat certè. Hinc Antiſtiti Cracouienſi nonnemo ad Gentilitium eius Olorem alludens: Candidum Tibi dedêre ſuffragium merita & candidus Cygni color, ominatus dies Poloniæ Candidos ſub tantæ felicitatis candidato. Eidem ſic Poëticè acclamatum.

Laudatore tuũ nomen non indiget; illud
Namq; ſuaue Tuus cantat auitus olor.

Itẽ: Fama canat reliquos, ſed auita ſuauiùs ales
Grande Tuum nomen vel ſuper aſtra feret.

Et: Euolat in celſum quãtus olor albus honorem,
Euolat in Cygno celſius altus honor.

Et: Vt tuus albentes terris Olor exhibet alas
Sic Tibi depingat cana ſenecta comam

Et: Si velit haud humili te quis laudare Camœna
E cygno pennam poſtulet ille Tuo.

Idem Olor etiam Orationem colorat, vt quidam recentior: Olor Tuus Fortunato veriùs meritorum quàm alarum remigio ad debitam Tibi prouehitur celſitudinem, dum ad id euadit faſtigium, & concentu Famæ immortalis

talis concordem, in animis omnium prouocatis in certamen affectibus excitat harmoniam. Nemo ambigit Te bonis auibus culmen hoc attigisse. Diues calamis olor vel inter prima Tua incunabula felix augurio Te loqui cœpit vt ales Apollinis futurum inter illustria Cygneæ Domus nomina.

Canente Cygno scopuli & valles respondent (teste Oppiano) Canit autem suauiter, vt innui; proinde anseri illud nō Olori Franciscus Caraffa inscripsit: Nocet esse locutum.

Etiam Mars Romanus ab olore desumpsit ornamenta. Nam militia Romana prætensis galeis Cygnorum pennas gessit. Sed neque Lechico Marti par deest ornamentum; *Concludam* hæc de Cygno, dum attulero, quod Sfortia Dux Sorræ olori in aquis cum tribus vespertilionibus in àëre adiecit lemma: Candor illæsus: id est, etiam inter amicas nocti volucres quod facilè in laudem Cygneorum trahi potest.

Coruinorum Stemma.

Insignis Coruinorum familia à Romanis ducit originem. Caput Familiæ Valerius Messala Coruinus, qui Gallum Sennonem adiutus ab alite sacra superauit. Sic ales hæc & Romanis se Aquilis adiungit. Iuuit eadem sæpius Poloniam, quæ semel Romam, dum tot Lechicæ propugnatores Gloriæ submisit.

Etiam Imperij omen eadem volucris Octauio fuit, cui cùm panem porrigit, simul & imperiale pomum nam Cæsar mox est cōclamatus. In Poloniæ regno si non Principes parturit, at summæ Fortunæ pares animas. Ex hoc insigni omen eruit Poëta:

In sublime suas Tuus alas explicat ales
Ille Tuum nomen vel super astra feret.

Nec illud incongruum, quod idem Vates hinc deducit augurium: hospiti prædicti stemmatis heredi:

Iure bonis auibus Te huc aduolitâsse putârim,
Munierat volucris cui soleata viam.
Vel iuga summorum tutò superabis honorum,
Cui spondet tutam Crux soleata viam
Dum soleâ hac pulchros figis per secula passus,
Nil Tua, quò meliùs suboolet, ales habet.

Tractum & in hierogryphica idem Nomen. nam Pierio celebris viri Symbolum coruus: alijs Temperantiæ, cùm in æstate sexaginta dies potu abstineat æger: nonnihil alijs prudentiæ; nam vt aqua ascendat, quâ sitim extinguat, lapides vasi inijcit, qui eam extollant; adeo multiplicis Virtutis Symbolum Coruini sibi delegêre.

Nec illud non insigne, quod affero è Romanorum fastis; nempe quod Romani Coruo de-

uo dederint exequias tibicine præcedente, duorum Æthyopum humeris deferentibus. Sic & auibus suus non defuit emeritus honor. Illud etiam de coruo Eliæ perquā iucundum:

Tradidit illæsam iejunus morsibus escam.
Nunc bonus Eliæ, perfidus ante Noë,
Abluit in terris quidquid deliquit in vndis.

Crux vel sesqui crux.

Profecit sub Constantino orbis didicitq; Crucem colere, dum eam in Coronas transtulit & auita plurium Symbola. Poloniæ Familijs impressum id bene signum, in quo vicit Constantinus. hoc in Potociorum armis resplendet: hoc in Sczepanouiorum sesquicruce, etiam in Diuo Cracouiensi Antistite Stanislao consecrata effulget, pluribusq; alijs His potissimûm armis adscribendum esset, quod alijs nonnemo inscripsit. Decus & tutamen in armis. In Panegyrico Feliciani Potocki hæc de eodem insigni ponuntur: Infelicis iam arboris nomen omenq; Crux amisit, ex quo & Felicianos cœpit parere, & appensa illi est felicitas seculorum. Ne tamen a Potociano insigni vnam felicitatem speres, tergeminam Crucem vide, nempe nimiùm felices haud decet felicitatis in commune parsimonia.

Omen ex eodem insigni sic alius deducit: Nescit

Nescit Fortunæ ludibria, quisquis sub hoc militat Victoris DEI trophæo, & in Victrici Crucis signo non solius est vincere Constantini: effrondescit hæc in laureas, in palmas Victrices pullulat. Omen deducit & Poëta:

Ne Tua mortales vereatur vita cupressos,
Cui lignum vitæ Crux dat auita domi.

Si libet & de Symbolis hîc aliquid delibare; ad Præsules orbis Te ablego. Occurret, cui pulchrum Victoria nomen consecrat, Nicolaus VI, qui Cruci cum ramo palmæ decussato Coronâ spineâ redimitæ inscripsit. Victrix casta fides. Occurret & Callistus III qui Cruci tiaratæ adscripsit: Omnes reges seruient ei. Quidni hoc insigne in animis triumphet, quod orbem subigit

Caput Vri.

ETiam caput eminet vt in corpore, sic in Patria. Caput humanum terra Dobrzynensis gerit coronatum: Palatinatus Calissiensis Caput Bisontis. Caput Vri Lesczynij, caput asini Ligęsæ. Bene ominari poterit Orator Poloniæ etiam hinc de Capitolio bonæ mentis. Victimarum olim coronata capita; & hoc caput non sine infulis.

Olim cùm Capitolium illud Romanæ superbiæ domicilium surgeret, Toli caput in-

 funda-

fundamentis inter rudera bono quodam omine inuentum. Etiam hoc, quod plerịq; in insigni gerunt. Capite inter collapsæ iã propè Patriæ rudera sublato eriget Caput Poloniæ. Bene illa inops consilij hanc consiliorũ arcem honorat: nam hoc ad omnem ex g[..] gestum pulchritudinẽ corpus est, vbi caput eminet. Huic capiti securè se credet Respub. à quo & orbis dependet nempe insertus ori circulus aut orbis est, aut orbis insigne.
Hoc idem Pöeta celebrat:

Quã sit consilij Domus hæc fæcunda, docemur
Cùm sit & in patrio stemmate nacta Caput
Hinc quid stirpe suâ trabeatos mirer honores?
Ambit Honor tantum condecorare caput.
Iam noua consurgent Lechicæ Capitolia genti
Quæ Caput in ceris possidet vna Tuis.

Eques & Equus.

PRæter Lithuaniæ Ducatum etiam alios Heroas Eques adornat vel Equus. Equestre id & Ducale Symbolum atq; ad decurrenda Gloriæ Olympia peridoneum.

Multa belli decora tantus alioquin Alexander non alio reposuit munere cæsis in Adrastæo campo commilitonibus, quàm Equestri statuâ. Frustra enim pedibus terræ insisterent, qui Virtutis impetu terras eualere.

Apage

Apage cum Seiano equo, qui perniciem heredibus inuexit fatalis omnibus. Apage & cum Sybaritarum equis ad tibiæ modulos assuetis & tandem à Crotoniatis alios saltus edoctis. Apage cum Incitato Caligulæ equo, cui hordeum in auro is apposuit, in poculis vinũ, famulitium insuper illi & consulatum designauit caput omnis consilij exsors. Nihil tale in Equite vel equo nostrate somnies, vbi ad virtutem calcar generosa subdit indoles, non ignauia vel deses otium luxu emollit. Ad metam Gloriæ is currit, ad quod etiam alludit Pöeta

Siste gradũ Bellator Eques, vel in vrbe moràti
Ipsa Tibi pulchrum Gloria sternit iter.

Celebrat adhuc Nauarra Equitum liliatorum ordinem, a Garcia VI. Rege Nauarræ institutum. Celebrat & Gallia Equites è Carduo à Borbonio Duce institutos, quorum insigne fuit torques ex lilijs cardui folijs distinctus, ex quibus Cruci appensæ Lemma additum: Spes. Nec noster Eques non feliciter cursum laudis peragit, etsi non molle liliorum iter decurrat. Eidem Equiti Gentilitio sic acclamat Pöeta

Ex alijs alios, Eques inclyte, curris agones,
Non satis est tellus cursibus vna Tuis (ma
Curre vel immẽsæ quadrupes per Olympia Fa-
Nam Tibi pro meta Fama perennis erit.

Fascia

Fascia aliàs Nalecz.

QUod Cœlo Zodiacus, idem Patriæ videtur esse hæc Fascia: vtrumq; cingit & ornat. Zodiacus stellis, Fascia terrenis sideribus superbit. Testor nuntiam vetustatis Historiam, & viuam adhuc spirantemq; Heroum Virtutem, qui se hâc Fascia Patriæ cōmodis obstrinxerunt. Quid mihi cum nodo Gordio Alexandri? Majoris Fortunæ omen huius Fasciæ nodo adstrictum; maximè cùm nodum Gordium gladius, hunc tot seculorum flexu nulla ferri acies nulla temporum injuria dissoluerit.

Amo Trajani virtutem, qui obligandis militum vulneribus Purpuram in lacinias concidit; quasi vel purpuram meruisset militaris fortitudo, vel purpuræ ruborem intenderet effusus pugilum cruor. At Fascia hæc non militis tantùm, sed quibusuis Patriæ vulneribus ligandis fouendisq; sufficit. Eandem Fasciam sic pro more Vatum Pòëta velut nouus augur euoluit:

Fascia, quâ quondam redimiri victima sueuit
Infula vittato vertice tegmen erat.
Nec te Patritias quæ dat Tibi Fascia Ceras,
Præsuleis dignum fascibus esse negat
Non longo spatio fasces & fascia distant
Hinc iusta augurij vatibus ansa datur.

Ex eodē insigni & illud desumpsit idem Pòëta:

Non Tibi mortalis spatium decurritur æui,
Æternitatis tæniam ceræ gerunt.
Itē: *Fascia quam nodo prænobile stemma coarctat*
Zodiaci Lechico præstat in axe vicem.
O quot in hoc Patrij toties fulsêre Planetæ
Nuper Præsuleus queîs radiauit apex!

Hastæ.

PVlchrum & hîc Fortunæ Hastiludium, nisi quòd plus meritis prænobilis hæc Hastatorum legio debeat suo potius quàm alieno censu diues, vel fortuiti casus aut leuis Deæ beneficio.

De hastis Zamosciorum Orator Polonus sic ait: Pallas ipsa non alias aut gerere sagata vellet aut togata regali defigeret monimento: non alias nouo Asiæ Victori Lysippus ille pro fulmine in dextera collocaret. Iuere per varias manus scæuolarum, dicerem, quia notæ fortitudinis, sed cum insuper ob cognatam huic sanguini Sapientiam errare in hoste nescierint, haud occurrit par nomen. Fabijs certè & Metellis solâ temporum injuriâ fuêre posteriores, etenim rebus gestis longissimè præiuêre.

Alius hinc impetum talem desumpsit. Hastæ mihi stimulum addunt, vt in Tuas excurram

curram vel Panegyres vel obſequia; Sed ſi etiam hæ abeſſent, adhuc me fortiùs mei offieij ratio ſtimularet.

Haſtularum faſcis Chriſtophoro Madrutio placuit, cui Lemma adiecerat: Vnitas. Credo alluſit ad ſcylluri factum, qui moriturus filijs hoc ſchemate vnitatem ſuaſit, quod juncti animis vt in faſciculo haſtæ ab hoſte non facile vincendi eſſent, cum tamen ſinguli ſingula non difficulter frangerent. Hic verò haſtarum ternio ſatis ſuo Schemate indicat, quantum hic vnio animorum cordi ſit.

Haſta pura olim apud Romanos celebris ſic dicta, quòd ferramento careret. Celebris & Haſta ſalutis, quæ in ſumma inopia ad leuandam famem poſita, vbi publicè frumentum venijt. Haſta item cruenta, quæ à Duce in edito loco præfigebatur, cum vrbs vi ſubacta hoſtiliter diripienda militi concedebatur. Nec illud omitte quòd apud Thebanos quidam hæreditario iure lanceæ ſpeciem corpori a Natura inuſtam habuerint, quâ qui carerent illegitimi habebantur.

An verò & Achillis haſtam prætercam? Hâc Telephus ab Achille vulneratus, in plagæ remedium oraculo edoctus eandem, quâ fuit ſaucius, haſtam eſſe adhibendã? Ergo gratia cum Achille inita rubiginem haſtæ dereſit, hanc vulneri applicitam medelæ ſuiſſe expertus.

Habdank W.

MAgnos Heròas indicat ipſo etiam ſitu hoc inſigne de quo etiam Sarbieuius:

Si dubitas, hoc ipſe Deo da Stemma legendum,
De cælo magnum Maximus ipſe leget.

Neq; ſterile laudis eſt idem inſigne, ſi originem inſpicias. nempe imperatori theſauros oſtentanti, quibus Polonos ſe expugnaturum gloriabatur, legatus Regis Poloniæ annulum è digito detractum, in theſaurum coniecit, dicens: Addamus aurum auro; Imperatore reſpondente patrio ſermone, Habdank, ſeu Habeo gratias pro aucto theſauro. Sic nimirùm Polona indoles magnificum putat de ſuo felices, feliciores reddere & vbiq; domeſtico Gangis & Gazæ effluxu Inſulam efficere Fortunatam.

De eodem Stemmate eſt illud metrum:

Quanto Lubliacus te fulgeat hoſpite Ceruus
Et recta & cerus litera verſa monet
Tantus es, vt nec Stēma Tuū Deo ipſe legendo
E cælis magnum Maximus ipſe neget.

Fluuius vel Fluuii.

PRidem hos fontes hauriunt ingenia nec exhauriunt. De Fluuio Lubomirſciano Orator quidam ſic: Hic fluctuanti Patriæ fida

& tranquilla ſtatio, barbarisſ myoparonibuſ nunquam euitabile naufragium. Quoties ille rubuit cruore, hoſtium deletis copijs! quoties ingenio ad candorem pacis reuocato cryſtallo puriùs fluxit! Eſt in noſtro regno non Pactolus aut Ganges aurifer, ſed prænobile illud Flumen, ex quo in Rempub. beneficia tam diuite alueo refunduntur, vt Poloniæ Gazam vehere videatur. Aliter exundare neſcit beneficum hoc Flumen, quàm in perniciem hoſti, Patriæ in ſalutem, quam illi propinat, nouum hoſtibus Thraſymenum, Poloniæ fecundum exhibens Nilum. Vexerit Fortunam Cæſaris nonnemo; pulchrius Polonã Szreniawa Fortunam, qui amnis vt candorẽ nunquam exuit, ita ſemper eius ſtirpis felicitas ad purum fluit. Nec opus eſt catenâ fluctuantem comprimere torrentem, vt Xerxes vinculis domare ſtuduit Helleſpontum; nam nulli hîc motus, niſi ad beneficentiam: nulla hoc in mari Syren niſi innoxia. Antigoni lacum hîc ne crede; ex quo nec aquam gratis bibiſſe licuit, digniſſimo planè, qui exareſceret, vt pote cui nullus inerat ad gratuitã beneficentiam motus &c &c.

Superbè olim Ægyptus nihil ſe imbribus, nihil Cœlo debere dicebat, omnia Nilo; quod ſuo perfuſa amne, non alio aquarum generẽ pingueſceret, quàm quas ipſa deuexerit Plura huic Flumini debet Polonia, maximè cũ toties piger Nilus ſe cunctanter alueo ac languidè extulerit.

Iam miracula fontium deliba tantisper & obſtupeſce. In Africæ lacu omnia extant, nihil mergitur. Abſamea aqua fidem ſeruantibus dulcis & aſpectu placida, infidis infeſta, quorum pedes manuſq; inuadit epota, & vomicis inquinat, ibiq; ſuam coguntur deplorare calamitatem. Senſit & noſtrum amnem hoſtis perfidus ſuæ Gloriæ fatalem, in quo hæc toties fluctuauit. *In Epyri fonte* faces accenduntur. Item fons eſt apud Indos, vnde hauritur aurum fictilibus (nec eo quiſquam potitur, niſi frangat fictile) deinde ferrum. Vtroq; amnis hic Lubomirſcianus Poloniam ditat metallo, quam & armat ferro, & auro locupletat beneficus omnino.

Tumidè olim, vtinam ex animi Sententia Veſpaſianus Ægyptijs apud illos hoſpes dicebat: Haurite ex me tanquam ex Nilo. Tumor hanc ab illo vocem fortaſſe expreſſerat; euentus reſq; huic familiæ ſeruabatur, ex qua velut ex Nilo haurit pridem Patria tot decora, nec ſcatebram riuus deficit.

Admirabilius illud fortaſſe eſt, quod refert Ælianus; In finibus Meropum eſſe duo flumina, alterum triſtitiæ, quod epotum lacrymas totâ vitâ miniſtrat; alterum Voluptatis, quod

quod præteritorum obliuione inductâ senectutem depellit. Hoc potius nostro amni similius, nisi quod & primo quoad hostem Patriæ.

Fons Solis in Ammonis nemore meridie friget, calet Vesperi, nocte mediâ feruet,

Fons sacer, & multi numen habere putant.

Plura fortasse prodigia in amne Lechico &c. Egregium illud, quod Balsami hortulum fonti in Ægypto irriganti adscriptum Lemma: Crescit, quodcunq; rigat.

Ex gentilitijs amnibus Mareschalci laudē & omina sic nonnemo deriuauit:

Per triplicem diffusa tenes insignia fontem,
Maxime Sarmatici Duxq; decusq; fori.
Ominor haud vno fundent argentea riuo
Flumina Lechiaco nomen in orbe Tuum.
Eridanus cœli spatijs diffunditur; illa
Hi potius fontes commeruêre Tui
His pulcher sine face latex fulgentis obryzi
Defluat, & tumidus melle meroq; liquor.
Sed claudite iam riuos, sat Prata bibêre.

Leo ignem vomens.

MArtiale id Symbolum & quod Patriam meliùs quàm Draco Hesperidum hortos tuetur: ornat pulchrius quàm Leonis exuuiæ Herculem. Expalluit corruitq; hostis, simulac

simul ac in Polonorum Aquilas Duce huiusmodi Leone incidit. Nempe Polonia Leones gignit, nunquam Ceruos.

Grauior hîc non vnus Pericles, qui quondam in vtero Matri, in bello Athenis Leo est creditus.

Animal id luci est amicum, cuius magna vis in oculis sita est. Certè solus Leo inter animalia apertis oculis nascitur, sic lucis auidus est, ad quam tam maturè radem adhuc pupillam erudit: Hinc vnguibus vterum leænæ Matris dilaniat, eò quod ad lucem erūpere festinet. Arguit ea res in hac Familia perspicacem ab incunabulis indolem, & quæ lucem amet, tenebras quas infert nominis obliuio multum oderit ac nesciat. Nā quòd Leonum rictus templorum valuis Basilicarumq; vestibulis affixi vigilantiæ admonebāt: quod in mortuo leone adhuc viuat terror, idq; non in tota tantum mole corporis, sed in oculo etiam solo, qui sub axilla gestatus cæteris animantibus non leue sit terriculamentum, fortium id virorum nomen & Gloriam exaggerat, quæ hostibus ac improbis æquè sunt terrori. De hoc Leonis etiam mortui terrore eleganter Statius:

mansêre animi, virtusq; cadenti
A media iam morte redit, nec protinus ausi
Terga dedere omnes, sicut sibi conscius alti

Vulta-

Vulneris aduersum moriens it miles in hoste
Solitoq́, exutus honore
Firmat hians oculos animăq́, hosteq́ requirit.

Miseret me adhuc Megarensium, qui dum caperentur a Caleno effractis caueis Leones in hostes immiserunt, rati sese obicem hostilitati obiecturos, cùm (vt ferme malitia maximam suî partem bibit) miseri ab ijsdem Leonibus miserabili vel hostibus spectaculo in prædam cessêre. Sic in caput auctorum insidiæ relabuntur. Aliud à nostro Leone speres, non vt in suos sæuiat; nouit ille hostem, nouit & ciuem Patriæ.

Radiat adhuc olim effictus in tumulo Regali Hermiæ Leo marmoreus, cui oculi ex Smaragdis inditi in gurgitem radiantes, etiam pisces terrore afflâsse feruntur. Typus id insitæ auctoritatis, quam hæc Familia obtinet, & è longinquo sui reuerentiam intendit.

Quidni is euasisset Achilles qui fuit, quem ferunt pastum Leonum medullis? Crudum id Magnæ Virtutis obsonium, non humiles in eo spiritus enutriuit.

Nec leonis ossa sine terrore: Ignem collisa emittunt, ceu adhuc iræ igniculos retineant. Illustre id schema est, & radium huic familiæ accendit, semper in Honorum luce versanti, nec in posteris lucere desinenti.

Nec Symbola Leo effugit. Nam Herculi Malaspinæ Leo Simiā deuorans ad morbi remedium placuit cum Lemmate: Mihi medela. Odit nempe simiam Personatam solida Virtus. Placuit & Henrico Iulio Duci Bransuicensi, qui Leoni Caprum intercipienti cum Corona imminente addidit: Tandem bona causa triumphat.

Deniq; & in aris Leones effulsêre. Nam in templo Hierosolymitano altare, vbi iuge Sacrificium, Leo DEI dicebatur, Timeant sibi hostes fanatici, dum pro aris Leo excubat.

Luna.

SI Eclipsim in Cœlo patitur, in terris citra defectionis periculum lucet perenniter. Etiam nunc in Solio, vt in Cœlo resplendet, tamen etiam extra Solium illustris, nec tam noctibus præest quàm diebus, nouâ & prodigiosâ Metamorphosi, vbi Luna in Solem planè immutatur, vt de illa nonnemo rectè cecinerit:

Exuit ingenium Lunæ Tua Luna, viceſq́ :
Nam præter Nomen cætera Solis habet.

Et in acumen, vt in terras Luna influit. En hospitale metrum:

Non solum nostram remeâsti nuper ad Vrbem,
Intuleras viduo Cœlica signa lari
Sic quacunq́ Tuum circumfers Nomen, eodē
Vel Cœlum reperis vel facis esse loco.

Jllud verò eſt de Regali Luna.

O quanto radiant Regalia Sceptra ſereno
Queis addit placidum Cynthia tanta iubar?

Et illa ad hoc inſigne elucidandum aptè quidam: Ingratum huic eſt ſideri procul à Principe aſtrorum abeſſe, & continenti Serenitatis vſu natiuum intendere fulgorem, ſed ad gratiam: Odioſum quippe Mundo ſidus, quod ſolum accenditur ad terrorem. Traxit hæc auitæ lucis fulgore multarum ſecum admirationem ætatum perpetuam in Solem metatam ſtationem teſtatura orbi, Principum virorum cognata Cœlo ſidera nuſquam demorari libentiùs, quàm vnde benefica lux in omnem patriæ vultum ſparſa &c.

Arcades ſe ante Lunam genitos eſſe gloriati. Arrogantius id quàm verius: Sub huius Lunæ tempora melius eſt vixiſſe, quæ nũc in throno radiat.

Ridendus veterũ error, qui tinnitu & cymbalorum ſono conati ſunt

laboranti ſuccurrere Lunæ.

Noſtra de ſuo ſecura etiam alienæ occurrit calamitati.

Rege non indignum quod affero. Henricus ſecũd9, is Valeſi9 eſt, qui Lunæ plenæ adjecit Baſilicum Lemma. Cum plena, fit æmula ſolis. Talis & hæc noſtra, niſi quod etiam creſcentẽ non quævis facilè lux adæquat. Novilunium etiam

etiam illi (ſi unquam vetuſtas Gloriæ novitatẽ noverit) intra Plenitudinem Luminis eſt.

Quodſi aliqua fatorum violentia nubem tãtiſper offundit, adhuc illa cum Alexandro Medices Eclypſata intra umbram terræ dicitur Eluctabor.

Adijciam & vota Lunæ Regali glorioſa. Idem ille de quo ſupra, Henricus creſcenti Lunæ inſcripſit non meliori voto, quàm euentu: *Donec totum impleat orbem.* Quis vero in noſtratẽ Lunam id felicitatis derivatum non videat? Implet & illa etiam ultra orbem excurſura, ſi novum illi Gloriæ offerat Excentricum.

Quodſi etiam creſcenti Lunæ Philippus III addit: Dum vixi, creui; Aptum id elogium & noſtrati Lunæ eſt, quam creuiſſe indicio ſit Fortunæ, quod attigit, Plenilunium.

Sed tu, creſce ſi potes, *Luna* Othomanica, tamen Lechici ſolis occurſum time: minui Luna ſolet quoties Orienti vicina nec vnquã ſoli eſt aduerſa, quin Eclypſim patiatur. Fruſtra Selimus Imperator Tibi adſcripſit: Redibo plenior; Noſtræ id potiùs ominamur Lunæ, quæ tunc ſuum orbem complebit, cùm Turcicam Lunam hauriet. Time Tibi Lunaticum in Aſia genus.

Etiam

Nauis.

ETiam hæc pridem Polonæ velificatur Gloriæ, nec tam vnius Cæsaris quàm tot stirpium ac Orbis Fortunam vehit. Quocunq; appellit, Insulas aut inuenit, aut efficit Fortunatas. Argo illâ tantum est prior, non Cælo dignior. Hinc nonnemo illi accinit:

Iasoniam cæli spatijs depelle carinam,
Dignior his Lechicæ stirpis auita ratis.

Quod ille naui ad portum tendenti adscripsit: Aut ingredi, aut perire; Generosæ id mentis Symbolum ac indicium est. Sed nostra certior sedæ in tranquillo stationis potius quàm exitij; si tamen illi vnquam quietem Patriæ indulsit amor. Iustiùs hæc Familia quàm olim Lucullus deuicto Mitridate nauem laureatam in Victoriæ signum ante se Romam toties præmisisset. Alienum hoc ab huius nauis felicitate, quod alteri turgẽtibus à ven to velis proprium, cui subscripta cautio: Si tumeas, timeas. Nescit hæc in summa etiam Fortuna intumescere.

Quod verò Ænigmaticè quispiam nauem sic describat:

Longa feror velox formosæ filia Syluæ,
Curro viæ multum, vestigia nulla relinquo;

Id vltimum de naui Patritiâ haud quaquam dixero quæ sui recordationem altè secuturis impres-

impressit ætatibus. Nec Iasonis nauem æmulatur nisi quoad Heroum nomina & potiora auro Phryxi decora: nam Argo illa tarditatis carpitur a Poëtis. Hinc ille tardioribus nautis insultans:

Non nautas puto vos, sed Argonautas
Vertentone asináq; pigriores.

Jllud nostræ Argo magis congruit, quod naui Salaminiæ quæ vt ait Critolaus, ad res magni momenti seruabatur. Cadit id in summos in hac stirpe Heroés

qui magnos seruantur ad vsus.

Apprecatur eidem Naui bene Poëta:

Quam Tibi consignat nauem genus, illa Polonis
Continuo cursu pulchra trophæa vehat.

Rosæ, Flores.

AVreum Saturno seculum non inuidemus; nec floridum desipit aut roseum. Florent omnia, dum hoc vernat insigne, ac vbique ille famæ odor spargitur, quem a Rosa expectasses. Ingrata de Rosis, vt ait ille, Oratio vix contingit, quæ venustatis & Gratiarum sunt compendium, & blandum etiam in animos exercent imperium. Iuuat ergo interim earum fragrantiâ sustentari, candore pertrahi, arcanâ impelli potestate,

Nec tacent hunc florem secula etsi Harpo-
crati

erati Sacra Rosa silentij Symbolum antiquis fuerit, & nunc supra mensas suspenditur, vt sub ea dicta tacenda sciant. Hinc prouerbium: Hæc sub rosa.

Originem huius Stemmatis sic Elogiastes describit: Rosam hanc si à stirpe inspexeris, Romana est, Romæ illi prima nasci gloria, sed non sola: Patriam Italiæ, Bohemiæ Coloniam, Poloniæ Regnum debet, Sed exactis Româ Regibus nomen Regium nec in flore ferri potuit, igitur cum Rosino Italiæ finibus cessit, ne Caligulam coronare cogeretur: peregrinantem Bohemus recepit vt hospitem, Rosembergius vt affinem, Porauius vt Gentilitiam, Lechus vt indigenam adoptauit, honorariam reddidit Boleslaus Chabri, gratulatus Regno Rosas & delectare natas pariter & prodesse.

Color Rosæ candidus sic ab eodem acutè describitur: Rosa hæc etsi sanguine hostili perpluat, candorem non amittit; Sanè cur hactenus erubesceret, non inuenit; nec illi Patria, nec illa Patriæ probro fuit. Adhæc longa ætas hos illi induxit canos, vt simul induceret reuerentiam. Nempe ætates viuis integras Rosa hæc non æstates, nec Vaticanas inter lauros nata mori nouit. Quanquã quis flores ab antiquitate commendet, qui venustatem præhabent vetustati? Huc seruit & illud Distichon vbi inquiritur cur hæc Rosa N. N.

Purâ niue purior albet

Concolor est Dõini moribus iste color.

Ad Roseorum familiam spectat & Henricus Imp. & Ottho Magnus, & Vrsinorum Familia; quanta Nomina! tam latè hæc Rosea planta effloruit!

Diceres adhuc eruditè de eadem *Rosa*, quòd nec Campanæ Rosæ sit similis, quæ præcox; Nec Milesiæ, quia illa seriùs prouenit; Nec Græculæ, quia hæc nascenti semper similis nisi manu coacta non dehiscit; potius est Prænestinæ Rosæ similis quæ nouissimè desinit.

Placent Rosæ, sed eædem etiam placant. Ad Indos prouoco, quibus Principis gratiam Rosæ aureæ dono datæ conciliabant. Etiam Rosæ licet, quòd Calthæ flori ad solem conuerso quidam adjecerat: Non inferiora secutus.

Rosæ tamen hæ liberæ omnino sunt non tributariæ; etsi Dynastis ac Principibus Oriẽtis tributum annuum fuerit persolutum ex floribus, in quibus Rosa primas tenuit, quâ pauimentum & conclaue Regium oppleri consueuerat. Vnicum tantum Patriæ tributum debet Rosinorum familia, nempe vectigal gloriæ.

Nec

Nec in triumphis non enituit Rosa Nam cornelijScipio triũphaturꝰ de Annibile octavæ legionis milites fasciculum Rosarum manu gerere, & in posterum depictas in clypeis Rosas ferre iussit. Adeò Rosæ non sertis duntaxat idoneæ sed & Galeis.

Idem fecit scipio Æmilianus euersâ Carthagine, nisi quod insuper ejus triumphalis currus Rosis fuerit undiq;.coronatus sic alijs aureus placuit, roseus scipioni currus; Tantum vel auro, Rosæ antestant, & grãdiores exornant triumphos!

E Spinis rosæ colliguntur; Pòéta è rosis etiam acumen:

Dum Rosa cognatum sibi latè sparsit odorem
Omen perpetui Lechia Veris habet.
Exorientur, ait florentia secula; quando
Vernat & Arctoo Nobilis axe Rosa.

De eodem stemmate est illud:

Cum roseum Verno referas in stemmate Florẽ
Sic Vel in hyberno Ver facis esse gelu.

Solea.

ARma hæc Magnæ Virtutis sunt vestigia benè memoriæ posterorum impressa. Solea hæc calcandis barbarorum ceruicibus fatalis, illustres exornat Familias, & Solem illis suo in nomine accendit, aut suo circumductu

nondum

nondum in orbem reducto, accendit Lunam. Addit Orator Lechicus: si locum in Cælo, ubi Luna Eclypsim pati solet, soleæ similitudine exprimunt Matheseos periti: veriùs in victoriæ symbolis ponetur nostra solea, in quam impingere vix Luna Othomanica potuit, quin deliquium pateretur. Subest huic soleæ fortuna. nam pulchrius est meritis tantũ, nihil fortunæ, quæ cæca est, debuisse. Si Pegasi solea fontem elicuit, neq; hæc non uberes Poëtis & Oratoribus fontes & divitem dicendi venam aperuit. Hinc Póëta illud derivat.

Quâ soleâ Patria radias in stemmate, nomen.
Impressit nostris mentibus illa Tuum.
Quin etiam celsos ineas ut certus honores.
Illa Tibi tutum, credo, parabit iter.
Vel: Ad celsos Via tuta Tibi pandetur Honores.
Cùi robur soleæ nobile sternit iter.

Addunt eidem soleæ nitorem & symbola. Cynthiam illi oppositam decoro Lemmate non nemo lacessit: Luce suâ tecum certare parata. Idem depingit Fortitudinem Personatam quæ struthionis ori soleam ingerit adjecto Lemmate: Non comminues. Idẽ depingit soleam à limâ perpolitam cum Lemmate: Purior attritu. Idem soleæ inter incudem & malleum aptè in symbolum Constantiæ in adversis adjecit: Adversis non frãgitur

D

tur. Pulchrius illud, quod idem soleæ in flãmis candenti addidit: In igne videbitur aurum. Denique idem in vulcani officina depingit Brontem, qui eandem soleam miratus loco Lemmatis dicit: Melior vulcania cuditur: *De* meliore camino.

Stellæ.

NOvum hæ in terris describunt Zodiacũ, Novum Lechiæ Firmamentum. Nec noctem hæ stellæ afferunt sed diem: Atlas etiam non recusat tam illustre sibi pondus superaddi, qui nec nouum in Cygno cœlesti & Cassiopèa sidus ægrè habet.

Extra Galliam sunt hîc etiam stellati Equites, quorum in Gallia insigne fuit stella in Galero aureis radijs circumfusa cum inscriptione: Monstrant Regibus astra viam quæ nimirũ ut omnibus patent, sic lucent omnibus. Stellæ secundum Mathematicos aliæ sunt primæ, aliæ 2dæ magnitudinis usque ad sextã: sed in hac gente nil non primæ magnitudinis, etsi iuxta Tullium; Prima sectantem honestum est in secundis aut tertijs consistere.

Nullæ hîc Hyades Plejadesque, nubilum sidus, nisi ubi imbre aureo depluendum est in calamitosos. Sideri coelesti quod crater appellatur, quidam inscripsit: Inter Eclypses orior stirps verò hæc illustris nullas Eclipses

pses nouit; nisi aduersa hoc nomine appelles; Sed hæc etsi lucem Sideribus intercipiant, non tamen huic genti, quam nullus grauioris Fortunæ ictus vt virtute, sic luce exuit.

Quendam piscem Lucernam dicimus à linguâ, quæ illi splendet ignita; huic Lemma additur: Nomen lingua dedit, Nempe illustre nomen & lingua parit; sed facta & manus facit illustrius. Plura illustrant stellatos in Polonia Equites, quibus radios indidit vis & virtus multiplex, feruorem ardor Martius.

Nec stellas impune aliquis lacessat. Nam Philippus Macedo, qui noctu stellas sagittis incessebat, ab Astere Milite (astyr autem ex Græco stellam significat) oculo est orbatus. Sic astra se vindicant impetita. Pluribus hîc non immoror, nam per se illustris de stellis materia & lucem ingenijs affundit & acumen facilè ministrat.

Sagitta.

HÆc pridem ad Metam Gloriæ collimat, & Metam huiusmodi feliciter attingit. Quodsi hostis illi in meta constitit, haud dubie non fuit extra ictum: non Parthus solùm à sagittis metuendus.

Quod Aulicus suo Regi carus Sagittæ inscripserat: Consequitur, quodcunq; petit. id

 de no-

de noſtra veriùs dicas, ſeu petat, ſeu impetat.

Adhuc etiam hodie miramur pernicitatem pedum in Abari ſcytha, & fidem pœnè Hiſtoriæ abrogamus, qui emiſſam ex arcu Sagittæ pari celeritate proſecutus eodem tempore in metâ conſtitit, quo ſagitta. Prodigia hæc non extra fidem, ſi hanc ſtirpem & agilem in omnia mentem nec deſidem & veluti ſtagnantem intueare indolem, ſed ad omnia exporrectam, & ſuo inſigni quoad celeres ad Virtutem impetus concertaturam.

Non inſulsè iaculo per tres aues traiecto Godefridus Bullonius inſcripſit: Dederitne viam caſuſué DEVSvé. Sed hîc nihil caſui & fortuitis debetur euentibus, ſed induſtriæ, ſed prudentiæ momentis ſecum ante omnia expendentis.

Maius eſt, quod illo metro exprimitur de ſagitta, quæ vno iactu & piſcem in aquis & hirundinem in àére, & leporem in Campo traiecit.

Trans amnem viſus lepus eſt, contenditur arcus
Ocyùs & celeri miſſa ſagita manu.
Forte ſalit piſcis, Progne præteruolat, hærent
Tres vno in iaclo piſcis, hirundo, lepus.

Amphiarai telum ab Aquila in ſublime raptũ & delapſum ceſſit in laurum. Hinc diceres:

Quod veteres ornat tibi ceras nobile telum;
In virides laurus frondeat ac oleas.

De eo-

De eodem inſigni eſt illud Pòéticum:

Dant Tibi Victrices decus immortale ſagittæ
Queis notat erectum Crux geminata ſtylum
Non humilis Te meta decet, prænobile telum,
Quod ſuper aſtra Tuo niteris ire ſitu.
Defuerit ſed meta Tuæ ſi forte ſagittæ
Pulchra volaturæ meta Cor Vrbis erit.

Turres.

TUrres has vides? munimenta Patriæ ſunt propugnaculis Semiramidis potiora. Nec ad *Pharum* Ægyptiam Polonia aſpirat, dum hanc domeſticam habet, quæ certiori tramite ad portum Boni Conſilij prouehit, quàm illa in mari.

Neſcio an non in harum Turrium Encomio reponi debeat quod Philoſtratus de Turri Sapientum Indiæ ad Hyphaſidem amnem ſita, quam nec mille Achilles, nec ter mille Aiaces expugnâſſent, imò & cœleſtibus præſidijs munita erat, & fulminum terroribus circumuallata.

Obeliſcos non curamus veterum, nec Mẽpheos miracula Pyramides, nec Coloſſũ Rhodium: ridenda hæc caducâ ſuâ mole & cinere, in quem deſiêre. At verò Turres has extra ruinæ & Fortunæ pericula poſuit certa immortalitatis tot Heroum gloria.

 Cõrol-

Corollarium ad dicta de Stemmatibus Imum.

IN concursu plurium Procerum subinde contingit, vt plura eorum stemmata vnâ Oratione sint attingenda, cuius rei exemplū hic addo:

Sic ad illam Propositionem: Vestra Magni hospites Gloria perennabit, accommodantur eorum insignia: Nesciet vnquam Vestra interire Gloria, cui Laberum hoc triumphale expanditur, oppugnatura Procerum nomen obliuio vel in hoc signo vincetur. Sed nec Luna *Ducalis* vllas vobis offundi tenebras patietur in hoc Lunâ cœlite superior; quòd immutabilis ipsa constanti Serenitate Patriæ affulgeat. Quanquam & Accipitrinorum alis altiùs euectum terrenæ metas Gloriæ effugiet vestrum Nomen, & Leo flammeus Zodiaco dignior præ cælesti, meliùs pro Vestra Gloria excubabit quàm *Draco* ille vel tauri æripedes pro vellere aureo vel Hesperidum hortis vigilarint. Scutum insuper uobis contra obliuionis ictum dabit auitum ancile Romanorum ancilibus vel Scuto Persei præstantius: Aliorum Soleæ iter vobis ad immortalitatem munient, & vestigia posteris impressa nunquā aboleri sinent: Sagittæ recta ad immortalitatem

tem Nominis collimabunt Fasciæ nobiliorem Cœlesti vobis accendent Zodiacum: Cruces auitæ consecrari: Rosæ & lilia vestri famam Nominis efflorescere, Tumulꝰ nunquam emori, Hastæ potiores palladis vel Alexandri hastis, à perennis Gloriæ meta vos nunquam exerrare volent: Deniq; nec Arcus sine præsidio, nec Gradus pennis instructi extra certum ad Famam immortalem iter, vos esse patientur.

Corollarium 2dum. De claris Natalibus.

DE his cùm Orator ciuilis non raro agat, ad hæc aduertat.

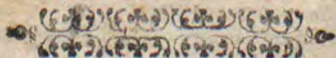
Imò Laudem hinc augeri posse, vt patet in lugubri cuiusdam comploratione in qua sic dicitur. Gentilitiam si lubet, Parentalis dolor, extincti Herois Gloriam perscrutare; Crescet hinc luctus materies vbi à præcelsa stirpe tam nobilem plantam noueris præcisā: Nequit enim non luctuosum esse eos mori, quibus tam splendidè nasci contigit: æquè tristior occasus afficit, ac ortus serenior recreabat. Crescet & funebris pompæ nitor à tanta maiorum luce, quæ latere ab occasu incipit non lucere.

Ad similem Panegyrim illa spectant: Non

faciliùs laudem cuiusquàm ad maxima perduxeris, quam si a Maioribus incipias. Vix pulchriùs coloratur Oratio quàm ab imaginibus Maiorum; Vix cuiquàm suauius inhæret Eloquentia, quàm auorum Ceris. Tamen fundatior sanguinis status summis se tuetur non primis. Item: rapitur ad suorum Gloriam insignis indoles.

2dò Timendum, quod timebat Romanis Plinius, ne in eorum domibus quidquam pulchrum cerneretur, præter imagines Maiorum & picta fictaq; virorum simulacra. Certe animus non genus nobilitat, adeoq; licet cuiq; supra Fortunam assurgere. Imò pulchriùs est Magni Nominis auctorem esse, quã heredem; maximè cum persæpè augeant posterorum fastum Maiorum fasti. Rarus qui Maiorum Gloriâ illustriorem faciat suam; sed cum illustres habeat auos, ipse obscurus est Nepos. Sed turbidum riuum non commendat perspicui fontis latex limpidus: imò infamat improbos Maiorum Gloria; & degeneri ipsa nobilitas ignominia est. Optimũ quemq; nobilissimum puto, ait ille planè ad Satyrici sensum iuxta quem

Nobilitas sola est ac Vnica Virtus.

Supel-

§ II.

Supellex Eruditionis & Allusio ad bona triplicia, quæ Oratori Ciuili laudanda occurrunt.

Triplicia, inquam, id est, Animi, Corporis, & Fortunæ. Etsi hîc potissimum Bona animi perstringentur, nempè Virtus & scientia. Illa proprium hominis bonum est Tacito, eadem ceu quid immortale contingit mortali iuxta Latij Sapientem; atq; in omnium animos suũ lumen immittit. Hæc illa est possessio & quoddam Cornucopiæ; nam (vt Decima Musa Plautus) omnia adsunt bona, quem penes est Virtus: Hoc scutum Aiacis clypeo longe fortius; nam aduersus Virtutem etiam tacente Senecâ hoc possunt injuriæ & calamitates quod aduersus solẽ nebulæ.

Nec laudatore virtus eget ipsa sibi Orator, ipsa omnia. Hinc Oratorum Consul: Conscientia, inquit, Virtuti satis amplum est theatrũ. Hinc & Stiliconis Encomiastes:

Ipsa quidem Virtus pretium sibi, solaq; latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus Vllis
Erigitur, plausuvé petit clarescere Vulgi
Nil opis externæ patiens, nil indiga laudis
Diuitijs animosa suis.

Tamen illud Innocentij III non excidat qui ad

ad oleæ & palmæ ramum in monte depictum appositè addidit: Ardua Virtutem. Nec illud Constantiæ Principis Sulmonensis, quæ duas metas Romanorum, vnam Victoriæ, alteram Virtutis in medio sitæ depingi iussit adiecto Lemmate: Nec citra nec vltra: Nempe quocunq; & quantumcunq; à Virtute deflectas, extra Virtutis decus es.

Laudandi à prædictis triplicibus bonis fontes indico. *Primò* sunt Aloysij Iuglarez elogia Politica inter quæ sunt Elogia Ludouico XIII Galliarum Regi eiusq; Virtutibus inscripta. Item Panegyricus Plinij, quo vix quisquam felicius bona prædicta in Principe dilaudat. Item Panegyrici à Neotericis Oratoribus conscripti. Tolle, lege.

Eruditiones huc pertinentes affatim tibi dabunt Monita & exempla Politica Iusti Lipsij: Item Aphorismi Politici Chokieri. Ne tamen nihil ipse dicam, aliqua obiter attingam.

Bona animi.

I.

INter hæc primo loco Virtutes repono quas inter iterum Principe loco ponetur Religio seu cultus Numinis & Diuorum; quæ quidem Virtus Regum & Regnorum basis: nam

nam certissimum mansuræ felicitatis omen est, ire in cultum Numinis etiam toto diuitiarum apparatu. Hinc Veritatis illa non Iustiniani vox fuit: Id quod in religionem Diuinam committitur in omnium ferri injuriam, adeoq; fluctuare Reip. nauim, motâ hâc Anchorâ, quod Famianus bene præmonuit. Quidni & in folio Virtus hæc emineret, quæ solia Regum beat? Adi Galliam, Ludouicus Tibi se offeret, qui bis arma cæpit in Ægypto pro aris, & in Africa vitam Religioni deuouit tuendæ. Adi & Hispaniam hæc Tibi Alphonsum dabit contra Mauros arma pro religione capessentem. Nec Imperiales Aquilæ hîc segniores: Carolum Magnum recole, & Germaniæ hîc primas concessisti. Nēpe is in Italia ter religionis hostes ferro aggressus eodem lauros messuit meruitq;. Ne taceam Rudolphum Austriacum Sceptris regnisq; Cœlitus destinatum nomen ob impensum Sacerdoti Sacram Hostiam vltimum ægro solatium deferenti, obsequium. Par hîc Rudolpho Michaël Rex Poloniæ, de quo illud Oratoriè: Nouum in Te Rudolphum orbis viderat, quo primùm Principe Occidentis imperium Austriacam adorare cœpit, nec adhuc adorare desinit pietatem. Habet Te ille propè iam æmulum in Fortuna quem habere visus est in virtute. Præiuerat is Tibi in pro-

fundo Eucharifticæ Diuinitatis cultu, equum Seffori DEO plenâ officij religione offerens, qui ante afellum infederat: Sed præiuerat tantum, folumq; inter Te ac Rudolphû temporis difcrimen intercefferat, non virtutis Primus hâc ille inclaruit, at non folus habiturus etiam Te ideam, nifi ætatem hanc, quâ nouos Orbi Rudolphos excitas, paucioribus feculis præceffiffet. Incideras in potiorem, quia non Cœli fed DEI bajulum Atlantem: Suppuduit celfiùs vehi terræ quam Cœli Principem, pedeftre officium equi obfequio placuit immutare, fatis decorum arbitranti, fi Altiffimum adhuc equitandi vfu redderes altiorem.

Pulchrum eft fi cui illud Ludouici XIII. quadret, qui DEO deuinctiffimus vbiq; vixit tanquam ad aras Sacerdos, cauens ne quid ageret inter homines DEO tefte non dignum: Non ideò minùs obfequens DEO, quòd omnibus imperaret, cuius Gloriam crebris alebat iejunijs &c. &c.

Pulchrum, fi Symbolica flammæ Infcriptio Tibi conueniat: Nunquam deorfum; non vt rubus, qui in terram, vnde exijt, capite infigitur; ne exclamet iterum Perfiùs:

O pronæ in terras animæ & Cœleftium inanes!

Bafilicum illud Edmundo Sexto Regi Britanniæ dignum profectò Symbolum, orbis

bis catenatus ex Cœlefti manu dependens cui additur Lemma: Nil fine DEO. Illud verò purpurato Cœlite digniffimum Carolo Borromæo, qui ceruo fontem aduerfus venena anguium quærenti opportune addit: Vna falus. Haurire is nempe folitus de fontibus Saluatoris.

Illud verò quàm pulchrè veritati concinit; nempe Cythara fine fidibus cum Lemmate: Vis vitam tollere? tolle fidem. Geminum illud proximè pofito, nimirùm chelys cum ruptâ vnâ fide & Lemmate: Quò reliquæ, fi me deficit vna fides?

II.

ALium jam nobis fontem eumq; vberem aperit Munificentia. Liberalius ergo, ingenio indulgendum, vbi ad liberalis dextræ ingenium deuentum eft; præparcum non decet effe calamum, vbi & manum parcã effe pudet. Mecœnatem nactus cùm fis, cur non fubito Maronis ingenium induas? Munificentia cuiufdam fic extollitur: Vtinam è munificentiæ Tuæ alueo æquè dicendi venam haurire ac beneficia liceret! totam pæne Tui gloriam exhaufifti, ita beneficentiæ Genio affuetus, vt nec horam perdideris vti Titus diem. Oceanus eft, quem affundis, nõ modicus

modicus latex Gratiarum, adeòq; pluribus quàm Ægypti flumen ostijs a Te exeunt congiaria illud habente cum Trajano commune, quod ea impertias è Tuo.

Ingenium an liberalitatem mirer Ducis Terræ nouæ qui Oceanum pinxit cuius vastū gurgitem Sol haurit quidem, tamen illi addit: Non exhauritur. Mirum quàm hoc Symbolo exactè munificentiæ ingenium exprimatur! Meminit Scipionis Africa, cuius armis perijt: meminit & Roma, quam post Carthaginem, auro oppugnauit, in forum quotidie descendere solitus, nec inde priùs se domum recipiens, quam aliquem beneficio affecisset:

Altiùs prouecta est liberalitas Constantini, qui hinc etiam magnus, quòd malle se Regnum, quam liberalitatem amittere dictitabat.

Scribit adhuc immortale Elogium & Boleslao Criuousto manus aurea, quam Zelislao Duci contra Morauos strenuè dimicanti pro manu in prælio amissa reposuit consulitque. Nam Alexandri effatum notius est, quam vt referatur, qui vbi thesauros reconderet, rogatus, amicos ostenderat.

Facit huc iterum mare cuiusdam ripis exundans cum Lemmate: Me copia ripis extulit. Facit & Sol cum Lemmate: Omnibus exorior; Quod Plinius in suo Principe exaggerat: Omnia perfudisti vt Sol & dies, qui nō parte aliquâ, sed statim totus, nec vni & alteri, sed omnibus in commune profertur.

Eximium planè si de te quoq; dicatur: Qui Colonias Gratiarum secum ducere videbatur, Insulam quamcunq; Fortunatam efficere potuisset, ærumnas aliorum scire auidus, vt eas leniret: negligere opes, nisi quas erogaret, plura appetens quò dare plura posset: Nihil in sua æstimans Fortuna quàm quod prodesse deberet miseris, felicibus posset: denique quidquid Fortuna potuisset eripere, lucrum fecerat Virtutis; id vnum se habere arbitratus, quod in alios effudisset. Hinc qui miserorum oculos siccauit viuus, humectat mortuus. Theodorico Regum gemmâ hæc consigno qui dicebat: Exeunt à nobis dignitates, quasi a sole radij. Vt taceam inuidendum illud Ludouici XIII. Elogium, de quo hoc vnū queri potuit Gallia, quòd Solatia non dederit diuturna, qui dedit maxima.

I I I.

POst prima in Principe Sidera, ad regnorum Solem (Iustitiam sic vocat Lipsius) aciem conuerte. Hæc illa virtus est, quâ remotâ quid aliud regna sunt nisi magna latrocinia, vt monuit Hipponensis Antistes? Cogimur proinde assentiri Tullio ius & æquitatem

rem esse vincula ciuitatum, & Imperium reddere diuturnum afferenti. Quid hîc veterum Annales in tantæ Virtutis exempla excutiam? Hîc Tibi statim Seleucus occurret, in filio adultero legem à se latam: hîc Charondas in se ipso legem sanciens. Hîc pugio Trajani contra se illum dantis, si non rectè imperasset; pro se, si rectè. Hîc Commenus præsides illud commonens: Aut injuriam aut vitam relinquite. Hîc iterum Trajanus, de quo illius Orator: Magnificum est quòd Te ab omni contagione vitiorum reprimis ac reuocas; magnificentiùs quod Tuos. Quanto enim magis arduum est alios præstare quàm se, tantò laudabilius quòd cùm ipse sis optimus, omnes circa Te Tui similes effecisti. Puchrũ Principi, si in Ludouici XIII laudem immigret, qui non ideo nequitiam oblitus plecteret, quòd totus esset in ornanda virtute; Caruit maximè ne aliena dissimulando flagitia, faceret sua. Vnica illi norma regnandi fuit, ad honesta pellicere magnis præmijs, deterrere à flagitio magnis pœnis: bene collocauit beneficia, nec malè supplicia: eo Principe tam bono non licuit esse miserum quam malo felicem.

Omne ferret punctum, qui Petri Aloysij Caraffæ stateram exprimeret cum Inscriptione: Omnibus eadem. Vel libram cui additũ Consistam in æquo. vel Antonij Maruffi speculum cum Lemmate: Cunctis æque fidum. Neq; Pij III. annexum Oleæ ramo flagellum reijcies cum Lemmate: Pœna & præmium. nam pleriq; (quod de Campana & asino aptè dictum) sine verbere cessant.

IV.

SOli Regnorum Lunam adiungo: Clementiam intellige; & hæc tenenda. nam crebra punitio vilescit & amittit assiduitate authoritatem; imò & irritat scelera, videbisq; ea committi, quæ sæpe vindicantur vt pridem monuit Seneca, nempè & arbores quædam recisæ repullulant. Quid quòd acer timor vindictam excitat? quod non minus Principi turpia sint multa supplicia, quàm medico funera? quod sævitia plus timoris quam potentiæ addat? Ergo

Regnare qui vult languidâ regnet manu.
Nam peragit tranquilla potestas.
Quod violenta nequid mandataq; fortius urget.
Imperiosa quies, vt benè Claudianus.

Audi Plinium: Princeps maximé timeat, ne timeatur. Audi & Tacitum. Rex apud populares, inquit, amorem, metum apud hostes quærat, & primam domi inter manubias ducat sæuitiam. Audi Alexandrum nomine non

non re Seuerum: Odi hortulanum, qui à radice olera exſcindit.

Macte Pericles, vel hinc Olympij nomen meruiſti; quòd nemo tuâ operâ pullam veſtem induerit.

Eximium id ſi in te quadret illud Biantis: Timeant ſubditi non illum, ſed pro illo.

Regem inſuper apum exprimat Princeps qui inter apum Satellitium ſolus ſine aculeo eſt, eaſq; ſuperat: Maieſtate tantum. nempe illi (quod ait Seneca) Natura telum detraxit ac iram eius inermem reliquit. atq; hoc Symbolo vtebatur Franciſcus Medices Dux Hetruriæ.

Hinc iam ſcies credo quid velint Ægyptij, dum Hippopotamo (qui crudelitatis eſt hieroglyphicum) in infima parte Sceptri effícto Ciconiam ſuper addunt in ſummitate eiuſdem Sceptri, quæ vtiq; lenitatis pietatiſque Symbolum fuit.

Deniq; viderit, vt in eum etiam laus illa poſſit cadere: Expreſſit Principem, meliùs fortaſſe amantiſſimum Patrem, etiam iræ ſuæ, non tantùm rerum Dominus, qui cùm placatus non poſſet eſſe ſceleribus adhuc mitis eſſe ſtuduit ſceleratis: Ad veniam pronior, quàm poenã, & paucorum ſupplicio, vtilis Vniuerſis: Quin & pertinaciam iam armis edomitam adhuc beneficijs expugnabat

Hinc

V.

HInc tranſeo ad Temperantiam cuivis luxui moderantem. Hîc ſe offerunt Patinarij Principes & gulæ mancipia, Vitellius qui natus ad hoc videbatur, ut biberet, ederetué nõ viveret. ItẽHeliogabalus & Nero, qui nunquam bis eandem veſtem induit: itẽ Ottho, qui in caſtris etiam prælio imminente ad ſpeculum fucare faciem, capillos cincinnare ſolebat, quaſi nuptias initurus non certamen. Quid hîc memorem Luculli cænas, vniones Cleopatræ, Claudij luxum, qui ſingulîs conuiuantibus ouum ſorbile ex auro, vt Vitellius panes aureos inuitatis appoſuit. Rectè exagitat cænas Romanorum immoderatas Seneca: putasné hos viuere, qui ad faces & cereos epulantes, funus iam propè ſuum deducunt? Temperantior Seuerus Imperator qui viris gemmas non eſſe vſui dixit. Auguſtior adhuc inde Auguſtus, quòd in cultu veſtium modeſtior, imò nitidiorem amictum Superbiæ vexillum & luxuriæ nidũ vocauit. Meritò iterum Sarbieuius occinat:

Surgemus? an nos diſtinet aurea
Menſa ſupellex quos manet (heu dolor)!
Hac Menſa conViVas? is auro
Nempe bibat cui dulce ferrum eſt.

Quotus eſt, cujus palato ita Virtus arriſerit,

vt præ

vt præ illa omnis illi voluptas desipiat? quotus, qui Regium illud Elogium in se transferat Ludouici, qui omne genus armorum nouerat præterquam Cupidinis arcus; execratus probrosam libidinum authoritatem, quæ Reges etiam facerent seruos sibi. Temperantis & illa laus est: Plus ille ceræ quàm sinceræ absumpsit; delectabile id tantum ratus, quod honestum. Orbatas sideribus noctes suis illustrauit vigilijs, Solis placauit iejunijs famem, ex diuite ac delicato epulo nihil præter suî Victoriam solitus delibare, contentus voluptate, quæ rectefactis inhiaret, imò solas à vitæ difficultate quærens delicias. Non ille corpus insano luxu operuit, non vestes gemmarum flammis accendit, non Phrygio figurarum textu ludentisq; artis commento emolliuit sericum; cùm alij serenitate purpuræ euerberarent oculos, intra serici auro fluentis vincula gressus frangerent, fulgerent purpurâ, niterent vnguentis.

Assume si placet in Symbolum, globum excussum in lanam incidentem, & Lemma adhibe: In molli frangitur. Vel certè auiculam in cauea cum pabulo, adscripto Lemmate: Ad modum necessitatis. Vide item, vt equestris elegantiæ iactantiam carpat Sarbieuius lib. 1mo.

Hinc

V I.

HInc ad Modestiam deuoluatur Oratio. Multus hîc Plinius dum sui Principis moderationem dilaudat. Eosdem nos Tu, inquit, eundem te putas, par omnibus & hoc tantū cæteris maior, quòd melior. Vidimus Tuos humescentes oculos, demissumq; gaudio vultum, tantumq; in ore sanguinis, quantum in animo pudoris. &c.

Vmbras hîc aliorum laudibus offundet Ludouicus XIII. qui solem indutus adhuc latere sperauerat, In tanta opportunitate de se loquendi vnicum suis virtutibus silentium exegit ac imperauit.

De Trajano iterum ad Plinium recurre Patris Patriæ titulum detrectante. Nempe quidquid leue ac inane in animo est, secundâ aurâ se sustollit, vt ait Seneca, at

Vera laus sciri fugit: ipse Sarbieuius: *pulcher*
Se sua Titan prohibet videri
Luce, qui totus potuit latere.
Maior habetur.

Non vni oggerendum esset quod Archidamus Philippo Victoriâ insolescenti: Metire vmbram Tuam, nihilo reperies auctiorem.

Illustris vmbra fuit, ex qua inclaruit Alexius; Hinc bene de illo Poëta

Ignoti

Ignoti maior laus est & gloria Alexij.

Nunquam tam celeber, ni latuisset erat,

Bombycem quisquis es, quisquis sapis, imitare, qui Operitur dum operatur: Imitare & solem, qui spectatur dum deficit: Imitare & testudinem modesti animi Symbolū, cui aptè nōnemo adscripsit: Sub paruo, sed meo: Imitare & Lunam decrescentem cui adijcitur: Lateo, non minuor. Ad extremum imitare grues iniecto ori lapillo præteruolantes quibus inscribitur: Tuta silentia.

VII.

Fortitudo succedat tam animi, quæ in ferendis cuiusuis Fortunæ & fati ictibus sit a est; quàm corporis.

Quoad primā: Prostratæ Virtutis es, si sub quouis ictu Tibi succumbit animus. aduersis virtus erigitur, aduersis alitur, in equuleo proficit, in neruo roboratur, canit in fidiculis triumphat in catasta. Hæc virtutem consolidant, & infractum animi robur produnt.

Huc ea pertinent quæ Ode 3. lib. 4. sarb: de Regno sapientis.

Beatus, à quo non humilem grauis.
Fortuna vocem, non tumidam leuis,
Expressit unquam &c. &c.

Princeps ille Gallicus omni ausus hora prouocare Fortunam, conatus eius omnes ita contempsit, acsi se illis obnoxium nesciret; seipso loricatus omnia præiuit in discrimina.

Iuuat afferre Belgicorum Patrum Symbola, quibus nil illustrius in hoc argumento.

1. Pinxerunt laurum cæsam ad Coronas, ad triumphos cum Lem: Cæsa triumphat.

2 Typotheta imaginem in prælo imprimit; Lem: Fingitq; premendo.

3 Monetarius nummum format cum Lēmate: Dant pretium plagæ.

4 Chalybs ad silicem ignescit cum Lem: Percussus concipit ignes.

5 Vites sub terra conditæ. Dum condor fæcundor.

6 Pannus minutis sectionibus ornatior cū Lem: Multo vulnere pulchrior.

7 Organum pulsatum harmonicè plaudit cum Lemmate: Multo fit plausus ab ictu.

8 Auis charta cea vento aduerso in sublime fertur cum Lemmate: Præstant aduersa secundis.

9 Bilanx vnâ lance depressa cum Lemmate: Vis eadem attollit, quæ deprimit.

10 Lebes occlusus igne supposito cum Lēmate: Clausus magis æstuat.

11 Horologium cuius pondera descendentia alia eleuant cum Lemmate: Descensus juuat ascensum.

12 Arca Nóé, Lem: Surgit surgentibus vndis.

13 Vasa naui periclitante in mare proiecta, cum Lem: lactemur, modò prosimus.

14 Adamanti in annulo additum Lem: Durat & lucet: quod est Matthiæ Regis Vngariæ.

15 Igni ventis aspirantibus agitato. Lem: Contraria juuant; quod est Ludouici Vrsini Ducis.

16 Soli sub nubibus emicanti Lem: Obstantia nubila soluet. Deniq; ne longus sim, Scæuolam foco ardenti manum inijcientem accipe cum Lemmate: His grauiora. Hucusq; fortitudinis Symbola, quæ ad animum aduersis infractum pertinent.

Quoad fortitudinem corporis & bellicam, ab hac acutè laudari poterit quicunq; hâc virtute cæteris supereminet: Rudimenta militiæ posuit Victorias, nunquam Tiro; antequam bella disceret, iam docebat. Sæpe ingenio experientiā supplens, cum nullas adhuc haberet à famâ suppetias. In summâ auri copia mirum vnde ferri amorem traxerit, imò prospero ferri vsu seculum fecit aureum. Totam vitam exegit in armis nullusq; ei mēsis non Martius, quietem quam daret Patriæ ademit sibi, armis suis vni semper militans paci. Mutatis sæpe conflictuum initijs nunquam

quam fine, etiam orbatas siderihus noctes pluribus Victorijs illustrauit. Vbicunq; hostem inuenisset æquè fortiter sustinens ac lacessens, nec deterius monte quàm campo vsus, docuit Ducem Virtute non locorum Fortunâ bellum decernere. Deniq; Fortitudinē eius Modestia tegere mundo non posuit; eius stigmata gessit in vultu, quo vulnere magis eius facies quam æquânimitas læsa &c.

Elephantum? Vir fortis imitetur qui morsus pulicum nec sentit nec curat, dicatq; illud ex Lucano.

Dignum te Cæsaris irâ
Nullus honor faciet.

Solenne iam votum est cum Philippo II Hispano Rege, vt Tot Zopyros seu viros fortes apprecemur quot in malogranato aperto grana conspiciuntur. Solenne & illud Marchionis Vastij: Deficiam aut efficiam: quòd ille anseri gramen carpenti adscribitur. Nec illud tacendum Vespasiani Gonzagæ Lechico adiectum. Decus & tutamen in armis Laudes Victoris hostium dabit Arcus Pacis, Trophæum Regale, pluresq; alijs recentiores,

VIII.

SApientiæ laudibus abstineam? non ita meruit quæ mentes nobis imbuit excolitq;

Apage Licini; Virus est quod effundis, dum virus Reipublicæ literas esse dicis: Sic enunciandum erat, vt liberiùs desiperes. Melius literas amant fouentq; qui digna literis gerunt.

Basilice Rex Neapolitanus Robertus: Cariores, inquit, mihi Regno literæ. Non hic desipuit, qui laurum auro præposuit, & caput gerere maluit quàm Coronam.

Par votum vt & idem Sceptrum Alphonso, nisi quod exaggeratiùs diceret, Malle se omnium Regnorum iacturam facere, quàm minimam doctrinæ. Hinc & liber apertus eius fuit insigne, & contra Regem Hispaniæ, qui non conuenire Principibus literas censebat, dixit: *Vocem hanc bouis esse non hominis*.

Taceo Alexandri Homerothecium: Taceo Iulij Commentarios, [illegible] Augusti, Theodosij Ellychnium, *Dionisij* laureatã nauem Platoni præmissam: tamen non tacebo Æneam Syluium (alias Pium II) cuius effatum est: Scientias in obscuro homine esse argentum, in clariori aurum, in Principe gemmas pretiosas.

Quid diues indoctus? Aureum mancipiū, Asinus coronatus, vel ille, Asellus Æsopi statuã aureã a se latã superbiens.

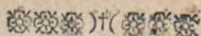
Facundi Senatoris est laus illa apud Claudianum:

Iam tunc canities animi, iam dulce loquendi
Pondus & attonitas sermo qui duceret aures
Mox vndare foro victrix opulentia lingua
Tutariq; reos oracula Regni
Eloquio præbere tuo nec dignius vnquam
Maiestas meminit sese Romana locutam.

Artium liberalium & Scientiarum in particulari laudes pertractare supersedeo: nam hic non vnius voluminis esset labor.

Pars

PARS PRIMA Suadæ Ciuilis.

SUpra innui Ciuilem Suadam duplicem: aliã, quæ ad Officiosas Orationes refertur, aliam quæ ad serias: nam in utrisq; Ciuile ingenium & Vrbana polities elucet. Primò ergo agendum erit de Orationibus Officiosis, ac in illis Orator Ciuilis formandus.

CAPVT I.

De Officiosis Gratulationibus Festorum in Orbe Christiano Celebriorum.

MOs iam vrbanior obtinuit, vt etiam hujusmodi festiuæ ac Solennes instituantur Gratulationes: ego illas ad certum ordinem redigam. sit igitur.

SECTIO I.

De gratulationibus Natalis CHRISTI.

NAtalis Verbi vrget, vt ab his ordiar, & ipſæ Oratorem, lacrymæ infantis Verbi prouocant ad Natalitium præſepe. Hîc ergo ſubſiſtam, à Sacro Puſione & Faſcijs non aliò quàm ad Magnatum & Mecœnatum animos arctiùs Tibi deuinciendos progreſſurus.

§ I.

Materia & modus ſcribendæ huiuſmodi Gratulationis.

QUoad primum: Materia harum Gratulationum hæc eſt. communi orbis lætitiæ ac plauſibus additur ſpecialis plaudendi ratio ducta à Perſona cui peroras & à Tua. Item læta hîc omnia & plena boni ominis atq; apprecationum. Præterea laus obiter inſpergenda Mecænatis. Sed in huiuſmodi materiam, quoad fieri poteſt, trahendæ ſunt feſti circumſtantiæ, ex quibus ſæpe non leuis ſumetur impetus & acumen.

Quoad modum primus & optimus eſt per Alluſionem ad feſti Adiuncta & Circumſtã-

tias deriuato ex illis impetu, & acumine. Imprimis dabunt acumen & impetum Faſciæ infantiles. 1. Etiam Faſciæ Verbi mentem mihi deuinciunt cum linguam relaxant. Tam infantem illæ quàm Clientum arctant animos, nec facilè talibus è vinculis ſeſe expedit imbecillitas &c. &c.

Alius impetus: Vel in Faſcijs Infantis DEI nodus Gordio non abſimilis occurrit, cùm noua linguas & calamos vrget difficultas, Tibiné natalem Verbi, an Te Patriæ Tuæque ſtirpi ſoſpitem gratuler &c. &c.

3. Impetus: Faſces quos Tibi Virtus detulit, etiam ipſæ venerari cogunt Faſciæ. Tam in Verbum illæ vincula quàm in mentes conijciunt &c. &c.

4 Impetus: Infantiles Faſciæ nouum in terris deſcribunt Zodiacum, qui Cæli Faſcia quædam eſt. Euoluo nouus augur omina ex hac Faſcia, & deſcripta in Zodiaco ſidera de Tuis conſulo ſucceſſibus nouus ſed ſine ſuperſtitione Aſtrologus. Horoſcopus hîc vitæ eſt &c. &c.

Dabunt impetum acumenq; & Lacrymæ vagientis DEI, vg: Lacrymæ vagientis Verbi mihi venam dicendi aperiunt, & in calamum vltro influunt benefico ſanè influxu. Nec tamen Tu inde nihil durabile ſperes, etſi lacrymâ nihil citiùs areſcit; Major vis ineſt

illis ac pondus; nam etiam lacrymæ pondera vocis habent. &c.

Vel ſic: Gemmeum polliceri ſeculum cogunt Verbi lacrymæ: Guttæ illæ meriſſimæ gemmæ ſunt, quæ ex oculis cadunt: nec viua illa cryſtallus alium exſudat rorem, quàm qui in gemmas facilè coaleſcat.

Etiam ipſa Verbi Infantia hunc daret impetum dicendi: Vix quidquam maturo elaboratum ingenio a me ſperes: pudet hodie maturum eſſe cum DEVS ipſe puer eſt. Quãquam & in Tuis laudibus nemo non infans, quarum magnitudo omnem dicendi abſorbet ac præripit apparatum. Etiam Natalitia cauerna eiuſq; loci Circumſtantiæ huc attinent, vbi vel ipſe aſellus Verbum agnoſcit. Ad fænum alludendo diceres: ſi pridem mihi affectu pectus incaluit, hodie ad fænum Bethlemiticæ cauernæ is calor inualeſcit. Ex præſepi ſic inciperes: Præſepe Verbi brutis pabulum, Oratoribus iam præbet facundiam, nempe in hoc præſepi Verbum eſt; quidni hinc dicendi creſcat apparatus.

2dus modus. Per Allegoriam vel tempori vel ſtemmati Mecænatis vel alicui euentui congruam.

3tius modus. Ab Eruditione deſumpto impetu quæ mox afferetur.

Poteſt item (quod commune eſt omnibus Ora-

Orationibus) tractari huiuſmodi Oratio nunc per Syllogiſmũ, nunc per Enthymema, nunc per Expoſitionem Oratoriam, nunc ſumpto initio a communi loco & Sententia.

§ II.

Eruditio ad prædictas Gratulationes ſpectans.

Libet imprimis te hîc Sententijs inſtruere Primam offeret Plutarchus. Plures, inquit ille Orientem ſolem venerantur, quàm occidentem. Senecam in illa Sententiâ agnoſco: Sollicita magni pretia Natales habent. Et in illâ: Eſt aliquid, quod ex Magno viro etiam tacente proficias. Nec Naſo hîc incongruè:

Dij quoq; vt à cunctis hilari pietate colantur
Triſtitiam poni per ſua feſta iubent.

Accinit Tibullus Vati Tomitano:

Luce Sacrâ requieſcat ager, requieſcat arator,
Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus.

Requieſcat arator, non item Orator, calamiq; vectigales. Idem in laudem celebrioris diei canit:

Venit poſt multos vna ſerena dies;

Quod non diſſimile Naſonis metro qui ait:

Nube ſolet pulsâ candidus ire dies.

 Huc &

Huc & illud refer: Difficile est dissimulare gaudia. prout etiam secundum Poëtam

Difficile est tristi fingere mente iocos.

Nec effatum Petronij præteribo: Die feriarum, ait, etiam lugentes rident. Neq; Diogenis, cuius Sententiâ, quilibet dies viro bono festus est.

A Sententiis ad aliam Eruditionem transgredior.

REgni omen in manu gerimus si hodie, Phœnicensiû placent arbitria. pulchro hi secum colluserunt ambitu, quis eorum primus Solem videret Orientem, eò quòd in Regem is esset adoptandus. At Sol hic in Bethleemi Zodiaco Taurum inter & Virginem exortus, æquè omnibus se spectandum exhibet &c. &c.

Jam hodie fabula non est, quòd fabulosè arrogauerant sibi Æthiopes. Solem apud se commoratum finxêre, cui mensam apposuerint hospitalem. Euentus nobis seruabatur, illis fabulæ solatia: Sol iam in terris non hospes, sed incola, sed ciuis; nisi quòd illum inhumanius excipiat tellus, quàm in fabulis Æthiopes.

Ganethlia Palladis & Saturni quàm illustria? nempe natâ Pallade ferunt imbrem aureum cœlos pluisse: nato item Saturno ætatem auream fluxisse. Quàm pulchra Poëtarum somnia (nam se in Parnasso somniare aiunt teste Persio) sed somnia tantùm. Orta in terris verior Sapientia non auro, sed toto Cœlo pluit, & extra somnia ætatē parit auream.

Excedit merita gestorumq; Gloriam ille datus Tito & Gordiano Imperatoribus titulus, qui Amor & deliciæ generis humani dicebantur; Quod nato DEO Infanti quis nesciat longè aptius conuenire? Vnde quod de Atheniensibus proditur, eos festum Amoris celebrâsse, potius in diem hunc festum id cadit conuenitque.

Adhuc veterum monumenta refodio, & Principum fastos reuoluo; in quibus dies, quo Xerxes natus, à Persis Titan est appellatus. In ijsdem leges quòd Parthi diem, quo Arsaces Seleucum vicit, ceu initium Libertatis fœlicē obseruârint. Hic profectò dies humanæ initium Libertatis dici meruit!

Huc spectant prodigia quæ sub Christi Natalem contigêre quæ etiam peracutè Aloysius Iugl. in Elogijs prosequitur. primum. Sol inter spicas apparuit coronatus. 2dum Fons Olei Romæ erupit! 3tium Engaddi vineæ floruerunt. 4. Tres Soles in Cœlo visi. 5 Saxa lacrymis similes guttas effuderunt. 6 Templū Pacis Romæ corruit.

symbolis Eruditioné concludã.

ALtiſſimæ Paci quâ Orbis perfrui viſus ſub Chriſti Natalem, congruit Alcyon auis cum Lemmate: Cœlo concepta ſereno. Nam hæc ales tunc naſcitur cùm ſumma eſt in mari malacia. At Auguſtus orbem pacauerat, cùm orbem ingreſſus eſt Princeps Pacis. Ita DEO pax cordi, pax in votis & amoribus eſt.

Ad vota & apprecationes hîc Solennes aptè inſeruiet Ioannis Baptiſtæ Comitis ab Arcu Iris ſeu Cœleſtis Arcus in Cœlo à Sole deſcriptus, qui eò maior, quò Sol altior, cui adiecta Inſcriptio: *A magno maxima*. Hic quidem qui oritur Sol puſillus eſt; nempè huc etiam iſte decreuit Gigas! Sed tamen magnitudinem ſuam non exuit; etiam in Puero Gigas eſt. Hic ergo Tibi optima, hic dabit maxima ipſe ter optimus ter maximus.

§ III.

Gratulationes Natalis Chriſti Ima.

VAgiente inter faſcias & lacrymis perorante Verbo (nam diſertus eſt etiam, dum vagit Amor) obſtrictæ mentis munus viceſq; malè peragit taciturnitas M. *D*. Pudet elinguem eſſe hanc affectuum Officinam, vb i vel ipſa DEI naſcentis infantia ſic diſerta, taciturnitatis leges abrogat, dum altiſſima noctis ſilentia vagitu intercipit. Diſertum eſt Amoris ingenium, nec ſemel duntaxat linguis pluit. Ego ſi vel in elinguem ſtatuam tranſijſſem ſaxum id hodie ſubitò lingua foret. Sol in *P*aleſtinæ Cœlo exoritur, quidni ſaxeus hic Memnon iterum ſonet, diſcatq; afflatus radio lapis ſonum edere magiſtro Sole? Sint hæc extra fabulas prodigia, ne pauciora hodie in linguis ſtatuiſué, quàm in Verbo coruſcent miracula: Abſint cætera loquendi illicia, vel id vnicum, Harpocratem ab ore proſcribit, quòd continuam felicitatis ſeriem, quæ nondum metam attigit, ad Diuinũ perduxeris Natalem, inter ſummos Patriæ Ciues effloreſcens, cum inter illos inſcribitur DEVS Ciuis. Communis hæc nec aliquos tantum contingit, alios prætérit felicitas, ſed mihi non communis gaudij venam aperit, dum Tuæ pulchro fœdere innectitur Soſpitati. Geminatus animum pertentat *V*oluptatis ſenſus DEO in terris hoſpite & Te incolumi; cuius vt momentis mea circumagitur Fortuna, ſic intenditur geſtientis animi ſerenitas. Intendes tandem quotannis diutiùs, imò continuato ſucceſſuum contextu toties Phœnicẽ hunc renaſci feliciter coges, quoties annua reuolutio

uolutio DEI reducet Natalem, cuius interim Cunabulis pro diuturno Tuæ incolumitatis auctario perenne votum ſupplex appendo. Dixi.

Gratulatio II.

ETiam infantiles Verbi lacrymæ mera nobis deſtillant gaudia MD. imò nulla nũc ſuauiùs delibantur ſolatia, niſi hoc nectare temperentur; adeoq; amarum eſt quidquid Fons hic non diluit, quem largiùs affundit vagiens DEVS, à lacrymis noſtra exorſus gaudia. Fletus hic lætitiæ claſſicum eſt, non mæroris, nec alio mollius prodi poteſt indicio mite humaniſſimi Verbi ingenium quàm ploratu. Sic ocelli gemini veluti terreſtres Cœli depluunt; neq; alia vberior tenerrimo Amori quàm lacrymarum pluuia, vt in rorida nube meliùs coloret Iridem, & pulchriùs Orbi exhibeat Arcum pacis. Aureus imber credi poterant hæ lacrymæ in noua fæcundæ gaudia, niſi quòd auro pretium hæ viuæ oculorum gemmæ adimunt. Ego equidem nouum mihi ab ijs ad te dicendi flumen affundi ſentio, quod nunquam vberius exundat, quàm dum geminis miſcetur riuulis lactis & lacrymarum in plauſus & in Tuæ felicitatis omina flumen hoc intumeſcit. Nec vlla temporum iniqua ratio illud exhauriet, cui perennes beneficentiæ Tuæ aluei nouos latices infundunt, nunquam in Tuis laudibus exſiccandos. Sed neq; parciori eluuie in linguam influent immortalia quibus Patriam Famamq; Tibi poſthumam obſtringis, merita; perennes hæc Eloquentiæ Fontes aperient, & nouum reſerabunt etiam ſecuturis ætatibus aquæ ductum? Sed vt in lacrymas deſinat, ac in illis felix naufragium faciat vt à lacrymis fluxit Oratio illud mihi inter vota potiſſimũ vt Diuinus hic Fons lacrymas ſic exhauriat, vt nullæ Tibi à fortuitis euentibus ſuperſint. Abſorbeat vitale hoc flumen omnia quæ Tibi pupillam & gaudia fletu temerare poſſint, potiùſq; perpetuos Tibi in præcordia deriuẽt lætitiæ aquæ ductus.

Gratulatio III.

SIbi lacrymas, Orbi gaudia indicit Verbum illud inter Mortales hodie inſcriptum; Tu ſola citra parſimoniam propinas gaudia, nec illa temerari pateris confinio lacrymarum, MD. Qui enim Te mihi velut animi mei ſolem [ſine nube] ſemper exhibes, nouam hodie ſerenitatem è diuinis conceptam Natalibus vultu animoq; circumfers, hinc etiam me, qui à Te Tuaq; Fortuna colorem duco, non vnica circumſtat gaudendi ratio. Applauſus non ſteriles

ſteriles verborum Clientis animum perurges, quoties Te ſors beatior circumfluit. quãuis nec ipſas Infantis DEI lacrymas non ſine ingentis lætitiæ ſenſu præſtat excipere quibus irrigata quæuis felicitas creſcet vberiùs, pulchriùs effloreſcet. Neq; enim aliud humani corporis nubes, quàm Sol ille *Diuinior* ſubit, in lacrymas velut in pluuiam boni publici fæcundam ſoluta, non inquam, aliud quàm auream æſtatem & nouam ſolatiorum meſsẽ portendit. Aureus hic nimbus eſt nec guttatim in commune defluit, ſed terras felici diluuio inundat. Nec Tu extra hanc eluuiem MD. cui vt pridem Cœlum totis influit cataractis, ſic & in annos etiam conſequentes plenos Tibi felicitatis alueos ſpondet ac deuehit, vt etiam Tibi

Eois potiora glebis
Rura; fortunæ ſine fæce pulcher
Riuus inauret.

Nec plura eloquar, Abbreuiati non immemor Verbi, illud ex animi Sententia precatus, vt ſub hoc Infantiæ Diuinæ rore aurea Tibi recurrant ac renaſcantur ſecula, imò cum hac infantilium lacrymarum pluuia Tibi

Grandinet gemmis, riguoq; Cœlũ depluat auro.

Gratu

Gratulatio IV.

PVdet quidem eſſe hodie facundum, cùm & DEVS ipſe infans ſit; nec elaborata in dicendo maturitas ſapit, cùm & DEVS ipſe puer; ſed tamen nec linguam addecet Verborum ſterilitas, cum & vterus Verbum parit. Libet in Verba linguam relaxare, etſi Verbum illud faſcijs adſtringatur, cum & tanto, quo me pœnè opprimis, beneficiorum pondere vocem exprimas Gratiarum, & humanitatis iura non vacet tranſgredi, DEO in carne humanitatem profitente. Nouus hic Viator terrenum iter arripiens, etiam ad Te mihi viam indicat: Sol hic me Tibi vmbram ſiſtit, noua gaudij luce perfuſum, quod Te ſoſpite, quod incolumi frui liceat. Vtinam hic ſæpius recurrat dies qui nouæ ſerenitatis auctor, alium in nocte media ſolem, & Te mihi domi alterum profert. Non vanè augurer (nam & Tullium auguria non dedecent) eſſi inter hæc tam fæcundæ noctis prodigia adeò lucis prodigum oriatur Numen, quòd purius Tibi deinceps ſerenum, nec nullus non illuſtris orietur dies. Cedent ad tantæ lucis exortum quæuis animi nubes frontiſq; nebulæ, & per ſudum Fortunæ, reliquum æui (quod longiſſimum voueo) non interrupta proſperorum ſeriè decurres. Ad omina inſuper votſi addo,

addo, nec aliud quàm vt lux hæc vitalis Tibi diuturnæ lucis vsuram prouehat nec ad metam æui Te citò velit consistere, aut Tuum nomen emori, extingui gloriam vnquã sinat.

Gratulationis 5tæ impetus.

NOn ea vis hyemis est, vt, cum labentia coërcet à cursu flumina, Eloquentiæ laticem retardare possit MD. Serpit ille & in animis Gratulantium efferuescit, nec hyems verbis obstat, quæ vagienti verbo vocem minimè intercludit. Sileat is, qui lætitiam suopte ingenio loquacem diffitetur; me inter Cœlitum cantus & melos Pastoritium tacere haud expedit, non quòd Infantiam Verbi non amem, sed ne solo apud Te semper perorem affectu. Solus hodie Delphis obmutuit Apollo, eò quòd conspectum ortæ veritatis pati nõ possent mẽdacia veriùs quã oracula. Abest hîc obmutescendi periculum, dum ipso etiam vagitu vocale gignitur Verbum, ne sterile dicendi omen hinc deducas &c.

6tæ Gratulationis impetus.

OBmutescente adhuc per Infantiæ leges Verbo (etsi elinguis Infantiæ vocem vicesq; suppleant nascentis lacrymæ) nulla melior

lior est quàm ineps Verborum facundia, solo affectuum ditior apparatu. Nec alio me instructum hodie magis autumo, cui Scholam Affectuum aperuit tanta DEI Hominis dignatio. Et certè rudis alibi, hac in Palestra me Versatiorem sentio, vbi affectibus perorandum. Neq; his animi votis deerit aut aspirare abnuet DEVS Infans, vt omnium natus commodis sic & Tuis &c. &c.

7mæ Gratulationis Impetus.

AMoris vires nullis non pares viribus pridem didici, nunc experior. *Dulce* verè experimentum, quod in amoris meta non primus capio. Vix ille blandum pectori admouit tormentum, in jucundam deditionem inclinat, vt iam veriùs.

Non sic excubiæ nec circumstantia tela,
Quàm devincat Amor.

Ne longe petas exempla; en ille Tuis me pedibus aduoluit, ille Tibi linguam deuouet vectigalem & antiqua in Cræsi Filio redorsus miracula, è Tacito Tullium reddit. Nimirum vehementiùs iam linguas & animos ferit beatior vis amoris inter noua humanissimi Verbi crepundia &c. &c.

Genethliacon Christo nato.

Quæ noua se rerum facies, quæ scena reuoluit.
Iessei super axe soli? Deus ergo profana
In pecudum stabulatur barâ, post aurea lucis.
Atria, Bethlemiæ detrusus in antra cauernæ?
Quæ vis stelligero puerum dejecit Olympo?
Et tenues subiisse lares caulamq; coëgit?
An conjuratis iterum Titanes in armis
Emicuêre noui coelo noua bella ferentes?
Rursumne Enceladus siculâ depressus ab Ætnâ.
Phlegræum meditatur opus? quem pone minaci.
Porphyrion ruit inde statu, nimiusque Tonanti.
Mimas, inde nouem Tytius per jugera vasto.
Corpore distractꝰ, Sthenelus, Geryonq; tricorpor,
Audent Threiicia supponere Pelian ossæ.
An sua tela Iouem iam defecere, Gigantum
Elusura nefas, sæuo quem coelitus ausu
Lucis in extorres natum traxere Penates?
An fætu fæcunda nouo Berecynthia Mater
Inque nouos fæcunda Deos in carne Tonantem
Protulit, & natum nigrantibus abdidit antris?
Ergo non licuit solio potiore reclinem.
Composuisse Deum, Phrygiosq; instrâsse tapetas.
Aut circum Oebalios Tyrio de vellere cinctus?
Heû ubi sidereis radiantia signa pyropis.
Aut ubi sunt multo radiantes sidere postes.
Ac noctis vigiles millenis ignibus orbes.
Aligerûm negat ire cohors, nec nobile sceptri.
Candet

Candet ebur, viridiq; nitet Diadema Smaragdo.
Non solij regale decus, quod pulcher inauret.
Chrysolythus varioq; rotent ex ordine gemmæ.
Quin ulnas etiam puerilis fascia stringit.
Fulmina quæ torquêt Rhodopæaq; culmina quassât
Ergo qui geminos dignantur sole Triones.
Nocturnoq; Hecates auro, multâq; coruscum.
Lampade noctis iter, lacrymis merguntur ocelli?
Purpureum cûi Flora decus cui molle rosarum.
Vellus in agnati pudibundo muricis ostro.
Et ferrugineos violæ pallentis amictus,
Intactasq; niues argentea lilia debent.
Cuiq; suas zephyritis ager, cui debet amanas.
Majus opes, pictosq; horti fragrantis honores.
Sidereas vigil æthra faces rursumq; volucris.
Assyriis rediuiua rogis, cui debet acanthis.
Plumarum non vile decus; non ipse togarum.
Molle jubar syriosque puer prætendit amictus.
Huc volucrum pennata cohors huc agmine dēso.
Aligeri properate greges, quos educat ingens.
Ida vel Assyris bustum vitale fauillis.
Reddit, & hoo radiantes murice pingit.
Seu quos strymonijs latè nutrit aura viretis.
Vel tellus Phænissa parit; pars vna Tonantem.
Ambiat, & tenerum natiuo vestiat ostro.
Inq; togam vellus plumarum molle ministret.
Pars suaui recreet tenerum modulamine Numē.
Hinc dulces Philomela modos hinc promat Acāthis
Docta leues tenuare sonos hinc murmur Alaudæ.
Obstre-

Obstrepat, & tenui promat de gutture voces.
Sed quid non solitis resplenduit ignibus æther?
Quod sidus per inane micat? quæ flāma serenas
Prætergressa faces, aurato crine, Magorum
Prodroma lustrat iter? sic fœta est lumine tellus
Sole novo fœcunda semel, cui Phosphorus alter
Atq; nouus terris ultro demittitur æther?
Fallor? an Eoæ regalis ternio terræ,
Quem Phœbo tumidus Ganges fulvisq; coruscant
Indus aquis roseoq; rubens Aurora cubili,
Et quem thurifero colit ara sabæa tributo,
Ad puerascentis properat penetralia verbi?
Hunc longus præit antè globus, multoq; perustæ
Sole, Palæstino comitantur calle catervæ.
En ut, cornipedum peregrinos ungula campos
Pulsat ut Eois implent hinnitibus auras,
Iamq; novum præsepe, novum fœnile requirunt
Pondere quos tumidi comitantur ponè cameli.
Nec notum sectantur iter, notosq; Triones.
Quid memorē, quāto subiêrūt limina plausu
Bethlemiosq; specus, solymæaq; rura? sed illud
Vix iter emensi tandem mox prona jacenti.
Subdunt regna Deo lunato poplite cunis
Affusi, famuloq; genu breve Numen adorant.
Et tenues onerant gazâ prædivite cunas.
Hic patrij dat thuris opes messemq; sabæā.
Promit hic Eoi pretiosum fulgur obryzi.
Ast hic odorato lacrymantem cortice myrrham.
Quæ tunc Regales tentârunt gaudia fibras?
Quæ

Quæ fuerat sors vestra Magi? cùm noctis opacæ.
In gremio fusis, cæciq; erroris in umbra
Exortus noviter Titan meliore sereno
Illuxit, mentesq; novo fulgore beavit?
Hæc ego dum tenui vates decurro camænâ.
Insinuat mihi se Pastorum carmen agreste,
Atq; melos Tibi Christe datū. sed dū tacet Infās,
Dum silet verbum, vos inde silete camenæ.

Corollarium ad Sect: Imam.

COntigua Natali Christi Epiphania me admonet, vt hanc etiam non sine Gratulationis. Idea transeam. Huic non incongruus dabit impetus stella & Magorum adoratio ac munera; præterea Eruditiones superius allatæ, vti & illud Symbolum de stellatis Equitibus in Gallia, quorum insigne stella cum aureis radijs & Lemmate: Monstrant Regibus astra viam. Iuvat ad acumen Oratorium prælegere Elogium lugiaris de hoc mysterio. Sed iam fit.

Gratulatio in Epiph: dicenda.

FAx in Cœlis accenditur, proditq; Orienti latentem DEVM MD. Adhuc etiamnum lucet, nec post tot secula extingui se patitur quin suum adhuc munus continuet prælucendo,

cendo. Hinc dum euocat ab Aurora Magos, etiam me Tibi venerationis debitæ reum sistit. Vrbanissimum id sidus est, quod Vrbanam politiem instillat, & ad ciuilitatem morum erudit, dum ad supplicem adorandi ritum. Suasit Orienti ire in cultum Numinis diuite Regnorum apparatu; & me Tibi obtulit vectigalem. Nam non è Sabæa tantùm messe vectigal penditur, verum & ab obnoxijs Mecænatum cultui Clientum animis. Sed obfuerit tam illustri profundissimi cultûs magisterium Eruditore cœlo, adhuc mihi alia pectus accendit flamma, quæ stimuli vicem radio subeunte ad sua me perurget plena submissionis officia. Imò ad hæc sideris ductu non eget culta ad quam me seculum format vrbanitas: Sufficit illi monitor animus, & sui muneris conscius & Tuorum. Hic me (quando nec Regum est alia Oratio, quàm adoratio) hic me, inquam Tibi affundit supplicé, & ad plenam deditionis inclinat ruinam, ex quâ semper beatior surgo.

Gratulatio II.

Etiam nunc stella Coelestis Regum anteambulo sese ductricem exhibet M. D. Fatum id huius sideris est alienis oriri commodis, & vel Magos deducere, vel ad Magnos.

gnos. Nondum ingenium exuit hæc stella, nisi quòd Reges antea deduxerit, nunc minimos Tui Cultores Clientesq́; meritò lingua Cœlestis appellata, quòd Solem Orientem & Magis adorare persuaserit & Te nobis. Gemina diem hanc animosq́; hilarat Apparitio, altera Regibus facta, nobis altera. Sensit Orientem hunc ætatis nostræ Aurora, & in nouæ lucis exortu Tuoq; conspectu erubuit exquisito dicendi destituta apparatu. Sed tamen si vel Tuis par auribus meritisq́; adesset facundia, non aliud à nobis referres, quàm à Regibus DEVS Infans. Non Orationis hic dies est, sed adorationis, quam vnicam tacentibus etiam linguis, lunato poplite diu continuabimus.

Gratulatio 3.

QVod Sidus Orientis Regibus ad illapsum terris Solem, idem mihi ad Te facis præuiæ munus obit MD. Ne à Tuo exerrem limine, hoc prodromum Cœli lumen efficit, quod & Sacro illi *Principum* ternioni Cunas Infantis Verbi adoraturo præluxit, & mihi. Latere nè vnquam poteras, quem nouo exortum prodigio, serenius prodit ac illustrat Phænomenon, eximium sanè cui ad summa tantū nomina (quale Tuum etiam est) aut ad terras Numina illustri obsequio deducere sit Solenne. Nec

ne. Nec mutum id Regale Sidus, quod ignei Cœlorum linguam Hipponensis Antistes nuncupauit. Abundè Tibi etiam me tacente perorabit, nec feralis quidquam ominis secum trahet. etsi enim alibi augur Cometes malorum prodromus & illustris cladium sit anteambulo; hîc tamen mera Tuæ felicitatis præsagia portendit. Innocuâ nempè luce radians dum ipsum luminis bonorumq; fontem pulchro indicat argumento, & ad munera liberale pectus incitat, manum Regiam aperit. Sed ego frustra aureum Tibi aperirem Gangem, qui apud Te liberali exundat alueo, cui præsto semper est aurea vena domi. Illud tamen (ne nunc etiam munerum largitionem parciùs hic Cœlestis Orator persuadeat) muneris loco à me accipe, quidquid à memori gratoq; pectore Tibi relatum velis, quidquid à Tuis obærato beneficijs meritò speres.

Responsio ad huiusmodi Grat:

NVlla vnquam gratulantium officia refugiunt vel aures, vel animi, præsertim quæ à fido pectore profluxêre. Quod enim annulo gemma, hoc amico pectori noua significatio Amoris. Perinde est, si Fortunæ applaudas conscius alienæ, acsi eiusdem beneficus author fores. Nequit nostris gestire successibus, nisi vel cui nostra cordi sit felicitas, vel quem nostra calamitas cruentat. Hinc & ego vt inania verborum auriumq; aucupia & blãdas assentantium voces horreo, ita seria gratulantium & Tua potissimùm vota æstimo. Teneros in me non alibi luculentiùs affectus adumbrasti, quàm ad puerascentis DEI cunabula. Summum est, quod gratularis; quod precaris, non infimum; quare & gratulatio me Tibi ceu mutuæ beneuolentiæ reum obstringit, & votis paria vota in animo respondent. Quod apprecaris, ipse cumulatiùs obtine, & si Tibi, si superis ita libet, felicior viue & vige æternùm meus &c. &c.

SECTIO II.

Gratulationes noui Anni.

Non minùs hæ Solennes, imò apud politos frequentissimæ.

§ I.

Modus ac Materia huiusmodi Gratulationis.

HIc erumpere licet tum in lætas de Anno Supe-

Superiore feliciter decurso Acclamationes
tum in omen & apprecationem continuand
felicitatis anno ineunte, & pluribus; tum in
spergi obiter laudes Mecænatis possunt. Mo
dus ∥in hac Gratulatione, obseruari so
litus, tum Natalis Christi & Kalendarum Ianu
arij circumstantias attingit, tum aliquam d
Annis Eruditionem, tum collationem tempo
rum vel dierum.

1. Potest ergo per modum cuiusdam Va
ticinij augurium desumi ex festi Adiunctis
non dissimile illi: Polliceri sibi poterit Mun
dus diem serenum, dum manè sic rubet san
guine noster Oriens. quod omen metro sic cō
prehenditur:

Purpureum si manè rubet, si flammat amorem
Quantus maturo Sole calebit amor?

2. Præterea potest duci Oratio à reclusi
vel clausis Iani foribus in pacis vel belli indi
cium vg: Iterum Iani fores recludit Ianuarius
& mihi certamen Amoris indicit: Tu mihi
in meta es, nec alium hæc tela petunt. Quā
uis in dies grauiùs Tuæ beneuolentiæ telis ob
noxius succumbo.

3 Posset item aliquot velut Genethliacon
nascenti Anno vt extincto aliquid velut se
pulchrale institui: vg: Nec dies vel Anni Pō
pâ funebri carent, nox hæc Anno Superiori
parentauit, nox sepelijt extinctum. nemp
dum

dum Anni oriuntur, alij occidunt: Cogimur
& transacto sepulchralen næniam, & nascenti
Genethliacon instaurare idq; in Tui gratiam.

4 Potest insuper fieri Allusio ad ritum ve-
terum Kalendis Ianuarij vsitatum: Etiam ve-
teres diem hanc ritu multiplici consecrarunt:
Nam initio Anni Vestales nouum ignem exci-
tabant, vt hinc nouæ lucis præsagia caperen-
tur Item laureis ornatæ ædes, noui Magistra-
tûs initi: hinc illæ Acclamationes:

Prospera lux oritur, linguis animisq; fauete,
Nunc dicenda bono sunt bona verba die.

Item: *Purpura te felix, te colat omnis honor.*

§ II.

Eruditio huc pertinens.

1. PRæmittere libet Symbolicam. Pridem
inscribit nec adhuc melior subinde For-
tuna inscribere desistit puram tabulam Lu-
douici Cardinalis Barberini, cui Lemma in-
scriptum: Melior Fortuna notabit. Apodosis
esset congrua: Annum ingredimur ignari,
quid eius ferat euolutio: ominari tamen li-
cet, quòd eum Tibi prosperis cœlum distin-
guet successibus, ac veluti puram Barberini
tabulam, Melior Fortuna notabit.

2 Puræ tabulæ nummum Adriani inijcio,
in quo

in quo nauis remigio vecta depingitur simul-
q; inscribitur: Felicitati. Aptè diceres. An-
nus quem ingrederis mare quoddam est, cui
Tu nauem Tuam committis felicior Argo-
nauta, &c.

3 Opulentius quiddam Adriani nummi
Lydij offerunt. nec mirum; nam apud illos
Pactolus est; qui Aquilas aureas initio anni
transmisêre, quibus inscriptum. Primæua
flos ætatis, primæua virtus, & felicitas, currat
& recurrat.

Addo Solennes hîc apprecationes.

Ex Tomitano Pòëta est illa:

Auspicio felix totus hic Annus eat.

Ex Authore Palatij illa:

Habe Fortunas omnes cum Cræso, numera
candidos cum Polycrate felici dies, fluant vl-
tro dormienti Victoriæ cum Timotheo, fiat
aurum quidquid contigeris cum Mida, rosa
quidquid calcaueris cum Persio, laurus quid-
quid palpaueris.

Ex Sarbieuio illa, est apprecatio:

Tardum sereni partibus ætheris
Te sidus addas, nêu properes citus
Mensis reclinari, & supernis
Cœtibus accubuisse Diuûm.

Iam

Iam ex alijs Eruditionib9 aliquid delibo.

SI annos Mecænati apprecabere, vide, ne
annos Arcadum apprecêre, apud quos An-
nus tantum trimestris fuerat. Potiùs annum
Metonis, qui nostrates Annos nouemdecim
continet: vel annum Saturni, qui nostros con-
tinet quadrigentos: vel annum Mundanum
Platonis, qui continet nostrorum 15. millia,
quo temporis spatio octaua circumuoluitur
sphæra. Dic ergo Mecænati: Odi Arcades,
quibus breuitas in annis placuit: Plato mihi
Platonisq; annus in votis; hunc viue & vixis-
se sufficit. Parum refert an perennem Tibi
Fortunam ritu Venetorum desponses, qui quo-
tannis in mare annulum injiciunt, quo ritu
illud sibi veluti desponsant & amicum faci-
unt. Fluidum aquæ elementum est, nec Vin-
cula Xerxis timet, nec amicitiæ nouit fœdera.
Quodsi illud Pòëtæ audieris:

dextrâq; suos iam computat annos;

Intellige centenarium esse senem. Nam nu-
meri vsq; ad centum exclusiuè sinistrâ com-
putabantur. Quidni Mecænati talem com-
putandi experientiam appreceris? Vt annum,
sic menses currentis anni Dijs veteres conse-
crarunt: Ianuarius sacer Iunoni; Neptuno
Februarius; Mineruæ Martius Aprilis; Ve-
neri Maius; Apollini Iunius; Mercurio Iu-

 lius;

lius; Ioui Augustus; Cereri, Vulcano September; Baccho October, Nouember Marti; Dianæ December: Sic diuisum inter se Annũ cum Ioue Dij habent. Adde illud de Ludouico XI Galliæ Rege, qui extremo anno & morbo conflictatus quotidie medico quingentos aureos dabat, vt vitam illi prorogaret, sed

non potuit pretio tam breue tempus emi.

Deniq; miror hîc dictum Plinij: Nihil, inquit ille, salubre est, nisi quod toto Anno salubre. Approbo tamen dictum Fammiani: In rebus humanis secula & anni intereunt, causæ & euenta earum recurrunt. Sæpè aurea secula (etsi Hesiodus quintum addat seculum Heroicum, quo Hercules Theseus, alijq; Heroes vixêre) nempè aureum sub Saturno, omnium rerum abundantiâ & Iustitiæ laude celebre: argenteum sub Ioue, de quo Ouidius

Subijtque argentea proles
Auro deterior, fuluo pretiosior ære;

Quo tempore aliqua fuit rerum abundantia sed non citra laboris sudorisq; impensas. Æneum 3tium, quartum ferreum & vitijs infame ac prælijs. Aurei seculi descriptionem quod Mecænati appreceris, habes libro primo Lyrio: Sarb: vbi ait:

Per te rejecto ferro adamantinum
Offulsit auro seculum & vndiq;
Gazis coronatumq; gemmis
Purpureo reuirescit æuo &c.

Gra-

§ III.

Gratulationes noui Anni

Prima.

PUrpurascens Infantis Verbi sanguine aurora primum Anni diem mundo inuehit Solis lumini concolorem. Nimirum hæc Aurora diem Solemq; parit lucis consanguinea, vmbrasq; arcet à dierum curriculo, quod Anni nascentis Olympia indixere. Sic ex rubente Oceano non Sol tantùm, verùm & Anni Fortuna emergit, non sine candido mensium auspicio: nam & Cœli rubor sæpè serenitatis est præsagium. Non sic tamen reliquis quin & Tibi MD, manè hoc nubium expers, non nubilum Fortunæ portendit Meridiem serò non ad vnius Anni vitæq; vesperam producendæ. Cruentus quidem dies hîc in DEVM extitit; Sed ex hoc vulnere non plus sanguinis quam boni ominis emanauit. Vulnus id labentium Annorum obducit cicatricem, adeòq: Orbis ac Tuæ felicitati consulitur, dum sic hodie inciditur Vitæ vena; vt jam mærorem temperent cruentæ in DEO Infante cerimoniæ, dum mille orbi commoda, Tibi noua bonorum omina conciliant. Fuere jam tantæ lucis dieiq; exortu, & dum tam splendidè Annus exoritur, Tu nunquam Tuæ Fortunæ occasum experire. Dixi.

 Gratu-

Gratulatio II.

ETiam ætatum temporumq; nouitas pretium ſæpe adimit priori ſeculo, & humanos in ſe certatim amores transfert. Annorum certè, ſicut florum tota penes nouitatem eſt gratia; & viuere optamus non vixiſſe, adeòq; & hîc præſentia in vſu, futura in deſiderio; quæ præteriêre, ſæpè ſunt faſtidio. Hinc & Tibi tot luſtra lapſu fortunatiori effluxiſſe parum intereſt, niſi continuatâ proſperorum ſerie felicitas iret in annos conſequentes. Cucurbitarum illa eſt gloria imò tumor, citiſſimè inflari, vt celerrimè detumeſcant, ait ille. Sed en:

Votis aſpirant Fata ſecundis,

dum poſt occaſum iam plurium, non ſteriles boni ominis oriuntur Kalendæ, & noua Fortunæ Scena ſeſe Tibi aperit nullo (vt ominari licet liberéq;) tragico actu permiſcenda. Salutares vulnerati Verbi Cerimoniæ non ſolitam, certè ſolidam Tibi hodie ſpondent fauſtitatem, & Abbreuiatum alioquin Verbum metas longioris æui prorogat communis Gloriæ vitæq; terminos transgreſſuro.

Gratulatio III.

ANtiquitati quidem defero vt priori; nam & mihi:

magna

Magna eſt capitis reuerentia cani;

tamen ſuperſtitioſa illius commenta deſipiunt, vbi veriora recens ſeculum inijcit auſpicia. Et verò malè Ianum Bifrontem, Numen ſanè monſtroſum ineuntis Anni veſtibulo præfixit. Quò enim Frontones hi ac geminatæ frontis lumina? Is duntaxat euolutum ſpeculetur Annum, qui felicius deſperat ſeculum; vel cui Fortuna cum Anno ſimul occubuit. Sèd Fortunam Heroës in manibus gerunt; nulla huius, etſi temporum quædam mutatio, intercurrit, quæ tamen illis vberiori Famæ ac Nominis cenſu affluunt, ac elabuntur: nulla illis dies non candida, quantumuis Kalendæ Ianuariæ, à quibus aliæ ſuam trahunt originem, rubeant Verbi cruore. Tuæ felicitatis omen eſt, quidquid Heroum inſcribo nomini. Etiam Tu mihi Heros, illis, quos Heroica pridem effudit ætas, non impar. Heroëm ſi facinorum approbat magnitudo, non potius in Herois titulum ius Theſeo vel Alcidæ; ſi munificentia, quâ magis flagitioſum nonnemo cenſuit quam armis vinci, Tu hîc inuictus, qui labentem annorum ſeriem non horis ſed beneficijs, quæ Tibi diem ſola diſtinguunt, tranſfigis. Quidni ergo Heroicæ felicitatis auguria Tibi Annus hîc deferat, quem reperit Heroëm? etiam è Verbi ſanguine candidi erumpent dies.

Gratulatio I V.

Dicta Supremo Exercituum Duci.

VEl hodie tandem dicendi rudem ponemus Infantiam, dum ipsa Verbi Infantia nos Verbis instruit, Jllust: Domine. Lacrymis paulò antè & vagitu; hodie (vt etiam sua vox inest sanguini) sanguine perorat. Hoc illud cruore Ianuarij Kalendas dum consecrat, non minus nostram colorat Orationem. Quanquam nec color perorantibus deesset, ad Tuî conspectum erubescere coactis; nec Orationi sua deessent lumina, Tuo illam vultu, quo Patriam vel in turbido serenas illustrante. Imò nec illa parciùs lucem affunderent, quæ in Tua stirpe affulgent orbi primæ magnitudinis sidera. Ergo à Natalitiâ DEI Hominis cauernâ ad Tuæ amplitudinis adyta & atrium tot Heroum, stylum ac venerationem deflectimus. Non alius quippe vicinior gradus est, quàm ascendere ab Altissimo ad Celsissimos, & ab illo Gigante ad Regni Proceres. Hodie potissimum magna Heroûm nomina venerari didicimus, quando & Augustum vulnerati hodie Verbi Nomen incipimus adorare. Quos verò in plausus Eloquentia Tibi melius assurgat, quàm quos Princeps hic Anni mensiumq; dies incidit? Nouum enimverò Eloquentiæ Campum aperit renascentis Anni Exordium, & veterem tacendi consuetudinem immutat in omina &c.

SECTIO III.

Gratulationes Paschatis.

Etiam plausus, qui Paschali amænitati congruunt, hîc accipe. Sed primò fit.

§ I.

Materia & modus huiusmodi Gratulationum.

1. MAteria sumitur potissimùm à Circũstantia huius temporis cum Allusione ad Christiani orbis tripudia & plausus triumphante Christo; Sumpto subinde impetu ex occurrente tunc Sacræ Historiæ contextu, quæ Scholastico more innui & acutiùs quàm Spiritualius tractari debet. Huc spectat propensæ Voluntatis in eum, cui gratularis, contestatio: item diuturnæ ac vernantis Fortunæ ac lætitiæ augmenta precari hîc Solenne, & alia quæ animorum propensio & loquax tunc lætitia suggerit.

Jllæ potissimùm Circumstantiæ Tibi acumen

men offerent. Lux Cœlestium Geniorum plurimum lucis, aromata fragrantiæ aliquid conferent, Sepulchrum vitale viuidum quid stylo & Orationi tribuet: A terræ motu tripudia inualescent: lapide remoto & pectoris arcana patebunt: Item laurea Victoris DEI, omen immortalitatis & pacis præsagia parturit.

2 Modus scribendæ huiusmodi Orationis, etsi ex Superioribus Paragraphis colligi possit; tamen adhuc speciali iure postulat lætiora omnia, nec quidquam in stylo Tragicum sonans. Ad Ialemum tunc & Trophonij antrum luctum relega, & omnem (quod Poëta monet) deme supercilio nubem: tempori tunc pare: triumphale quid spiret Oratio, & Pæanem canat.

Huc pertinet etiam Allegoria vel verno tempori accommoda, vel de Sole nostro ex Oceano dolorum emergente, vel de Phœnice ex vitali busto reuiuiscente. Huc item spectat vsus Eruditionis ad Protasim.

De hoc die dierum maximo sunt illa acutè dicta: Non tenebrescit hæc vespera, sed lucescit. Diem nutrit, non perimit hæc Mater noctis: quæ vni Soli vespera fuit, aurora fit alteri: illuminatur etiam nox initio non in fine tantùm. Addit Iuglarez: Mundo dies illuxit maxima, in qua redux Sol noster auroram secutus non est, sed præiuit. De repetundis accusari metuerat, si quas horas diei ademerat moriens, non redderet iam resurgens. Dat illi lapsus ipse palmam, ruina Victoriam &c. &c.

§ I I.

Eruditio huius loci.

ALiqua Eruditio ad Natalem Christi accommodata huc non incommodè transferri poterit. Insuper addo. Etiam Christi sepulchrum vitale est, & vitam parit reparatq;. Argumento sit animorum serenitas, & erumpens ab animo in vultum lætitia; vt proinde non mirer Sepulchrum Orphei, quod Pausaniâ teste Luscinias producit excellentes cantu, quasi ex Vatis tumulo illa vocis suauitas hauriretur.

Planè huius loci est, quod Statius occinit:

Securæ procul hinc abite mortes,
Hæc vitæ genialis est origo,
Cedat luctus atrox, genisq; manent
Prædulces lacrymæ, dolorq; fessus
Quidquid fleuerat antè, nunc adoret.

Ad triumphalem Christi lauream si alludes, triumphi Romanorum maiores minoresué Tibi non excidant: Ad maiorem triumphum spectant, Currus aureus albis quadrigis vectus, tituli victarum Vrbium, spolia ante Victorem prælata,

prælata, Porta triumphalis, Pompa laureata, ſiticines, captiui Duces, acclamationes militares, Capitolij ingreſſus cæſæ maiores victimæ. Nam minor triumphus minore Pompâ, minoribus hoſtijs & ſine curru peractus. Triumphi quidem Diuini gloriam, nec augent nec adæquant hominum trophæa; tamen vt ex vmbrâ Sol, ſic ex illis huius triumphi magnitudo deprehendi poteſt.

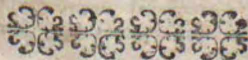
Nihil ad eundem triumphum Iulij Cæſaris Pompâ, Parthis de victis Capitolium aſcendentis inter lumina, quadraginta Elephantis lychnos dextrâ & ſiniſtrâ geſtantibus, & inter Pomparum fercula prælatis illiſtribus verbis: Veni, vidi, vici.

§ I I I.

Gratulationes Paſchatis. Prima.

Cùm & DEI Sepulchrum patet hodie, pateat & hoc Tibi obſtrictum pectus. Non impar vtriuſq; felicitas; illud luce perfunditur, hoc gaudijs exundat: ſi Cœlitum illud ſtipatur excubijs, iſtud Amoris Satellitio. Imò Sepulchrum Verbi ſit vacuum & inane, pectus affectuum adhuc domicilium eſt, quos ad lapidem emollit & elicit ſepulchralem. Vſq;

Vſq; adeò, dum in hunc ſilicem impegêre Sole hodie orto, animi quoq; ſuauiter incaleſcunt. Quodſi ad hunc Solis exortum omnia plauſibus animantur, nec mihi Te incolumi ſterilis plaudendi incumbit neceſſitas. Ita plauſu omnia permiſcentur, Victore Erebi Chriſto, & Te meorum expugnatore affectuũ. trahit ille detracta Orco tot amicorum ſpolia; Sed neq; Tu hodie primùm meum ducis animum in triumpho. Tot me viciſti beneficijs, vt ingratus & in aureis hiſce vinculis captiuus cogar viuere. Felix omnino captiuitas, à qua nec hodie me velim exemptum. Quodam libertatis eſt inſigne ſic eſſe deuinctum. Gaude hoc etiam erecto in Clientum animis Tibi trophæo, noue imò vetus mei pectoris triumphator. Aduoluo Tuis pedibus me in ſpolium, nec cum lapide reuoluto me facilè quis reuoluet. Pulchrum mihi ſic cadere, etiam DEO reſurgente. Mea ſic aſſurgit felicitas, dum Tuis genibus victima ſupplex accido, etiam de me victimam Cœlo daturus, vt à vitæ Principe Tibi & in plures annorum decades vita, & nata hodie de vitali Sepulchro gaudia felicibus augmentis in momenta pæne ſingula propagentur. Dixi.

Grata-

Gratulatio I I.

REdit in præcordia, erumpit in vultum excussa nuper tragico morientis DEI spectaculo animorum serenitas. MD. Excutitur terræmotu inclusus animo dolor. & amoto lapide, certatim è tumulo prorumpunt gaudia. Obriguerat, fateor, nuper dolore grauatum pectus, sed hodie tandem vel ad lapidem sepulchralem suauiter emollescit. Nec meũ molliùs pulsat, dum linguam officij admonet communis lætitiæ argumentũ; etsi prodigioso terræ motu opus non sit, ne linguæ aut calami feriantur, festiuis plausibus consecrandi. Neq; tenuis obstat facundia: nam assurgit etiam humi iacens repensq; Eloquentia surgente post obitum DEO, qui vel emortuis Oratorum linguis vitam inspirat, ceu rediuiuus vitæ arbiter assertorq;. Sed neq; in minores plausus instruit mentem Tua, quam perennare velim, producta hucusq; incolumitas. hæc meo pectori ver afflat perpetuum, & Paschatis amænitati concolores accendit Soles. Semper mihi festiuum canitur acroama, & quoddam veluti Paschale melos insonat, quoties Tibi omnia ex voto fluere, quoties Te sospitem inter prospera, inter aduersa infracto nec concidenti animo intueri licet. Viue perenniter felix, sospes diutissimè, & toties

ties adhuc rediuiui Numinis triumphis hîc applaude, quot hodie in communes plausus Vniuersitatis animi conspirârunt.

Grat: ducta ab Exemplo.

ETiam posthumi Magnorum cineres vim magnis Heroum mentibus insertam post fata luculento produnt testimonio MD. Prouoco ad Orphei Vatis monumentum & viuã quandam in demortui cineribus relictam suauitatem. Equidem quæ iuxta Vatis vitale bustum posuêre nidum Luscinia, si Pausaniæ credimus, suauiùs molliùsq; modulatæ, quasi ab extincti exuuijs genium haurirent iucunditatis. Vberiorem recludit gaudiorum copiã, extincti nuper, hodie rediuiui Numinis hortense Mausoleum, quod Diuinis vacuum exuvijs, repentè gaudij euasit Promptuarium. Nec Te communis lætitiæ patitur exsortem, imò & vitæ amænioris offert præsagia. Nullæ hilariùs afflarunt animos Principum cunæ, quã orbem sepulchrale prodigium. Lapis ille suauiter pulsat animos, ac è pectoribus mæroris imperium propulsat. Quod ad Te meq; attinet, vtinam Tuis exultantem gaudijs, Tuis plaudentẽ successibus diu me liceat interesse!

Gratu-

Gratulatio IV.
Per Protaſ & Apodos.

EÒ demum veterum euaſit ambitio, vt cũ aurea ſibi arrogârit ſecula, etiam aureos nata Pallade ſomniaret imbres, auream ſementem felicis non infæcundam ſeculi producturos Parum ſcilicet ſe poſteris perſuaſiſſe putârat, quod Iouis cerebro vim pariendi Palladem tribuiſſet; niſi prodigioſus è prægnanti cerebro fœtus, Cœlum ſimul aureæ fœcundum pluuiæ reddidiſſet. Poëtarum cōmentum arripuêre Sapientes, qui Platonis natales, aureâ nobilitatos grandine, & pretioſâ illuſtres memorant procellâ, nempè quò ſe veterum extenderant vota eòuſq; fabulis ſunt progreſſi, ac eueniſſe crediderant quod euenire peroptabant. Euentus reſq; ipſa Tibi ac Reipublicæ Chriſtianæ ſeruabatur, MD, in quam poſt vmbræ ſepulchralis noctem Oriente iterum noſtro Sole, extra fabulam Cœlum aureâ gaudiorum detonat tempeſtate. Fluent Tibi deinceps nobiliora vel auro ſecula, & beatiorem Te reddent, quàm pretioſus ille in fabulis imber veteres effeciſſet; Nam cum reſurgente DEO in nouam felicitatem ſecula par eſt aſſurgere, aut fato aliquo inſepultam iterum exoriri. Fuerit tam benignus Pallade communem ſubeunte lucem æther; nec à Te radios retrahet, aut vmbras Tuæ gloriæ, tantæ luci tenebras offundi patietur.

Hæc gratulatio facilè poteſt detorqueri ad Gratulationem Natalis Chriſti.

Gratulatio V.

HOdie tandem orbi redditur illa felicitas, quam terra ſuis nuper complexa Viſceribus vix fuerat reddirura, niſi concuteretur. Reddit tam grande depoſitum, & cum obicē poſuiſſet tantæ Orbîs Fortunæ lapis, iam amotus. Hinc velut remoto aggere erumpunt gaudia, & feſtiuis vocibus omnia complentur. Sic dies hic Orbem excitat in Pæanem, & ad triumphantis DEI lauream gaudijs pectus, linguam deuouet plaudendi officio &c.

Gratul: dicenda die Pentecoſ:

NEc Amor elinguis hodie, cùm Cœlum etiam linguis pluit MD. inter hanc linguarum affluentiam quis non repente diſertior euadat? ſi abſq; Verbo Cœlis proximè recepto regnauit taciturnitas, hodie ſuo regno excidet, quando miſſilibus à Verbo linguis in eam placidè Cœlum fulminat. Nec centenas Sclenni Poëtarum voto linguas exoptârim, vna mihi è Cœleſti linguarum pluuia ſuf-

uia ſuffecerit. Nec enim varias meo in Te amori linguas optauerim, quem & bilinguem odi, & eundem ſemper hoc in pectore ardere velim. Imo quia cor Amoris ſacrarium eſt, nec in linguam illum effunderem, niſi tacere cupientem ad dicendum incēderet, ignearum Diuina vis linguarum. Vel ignea hæc Amoris tempeſtas & ſonora Cœli procella indicat, quod ſilentium Amor odit, quin extra cor fulguret, & turbine ſaluberrimo ſuas latè flammas ventilet. Splendet ille in oculis, ſonat in aure ſuauiter, & in lingua ſuauiùs deguſtatur. Arſit meliore hâc flammâ Orbis torridus, & me pariter aduſſit ſubditis menti facibus & ad Tua obſequia, & ad præconia. Neq; flamma hæc & ardentiſſimum Tuis indulgendi laudibus ſtudium deferueſcet, quamdiu Te mihi Mecænatem hic *DEI* Digitus demonſtrabit.

SECTIO IV.

De Officioſa Gratulatione Nominis ſeu Natalis.

Viget hodie tum alibi, tum hic Officioſa Nominum Nataliſq; gratulatio Quare ne hîc etiam ætati noſtræ deſim, ſit.

Materia

§ I.

Materia ac modus huiuſmodi Gratulationum.

MAteria illarum aliquando eruitur ex etymo ipſius Nominis. Nam etiam ipſum nomen tum Oratorijs ſenſibus, tum acumini occaſionem præbet, vt patet in Alluſione ad Nomen Maximiliani de quo ſic nonnemo: Capaciſſimi nominis menſuram factis exæquans, etiam in minimis ſe maximum exhibuit. Sed tantæ magnitudini cùm anguſtiæ telluris obſtarent, cui ſola Cœli immenſitas par eſſet, hâc ſolâ potuit comprehendi. Aliquando alluditur ad Diui Tutelaris eiuſq; Clientis adiūcta, obiter repetitis plauſibus de recurſu Natalis, de Clientela Tutelaris, ac de alijs Fortunæ bonis, non ſine apprecatione aliorū & omine.

2 Modus tum Circumſtantijs immoratur, Rerum, Temporum, Loci, ac Perſonæ; tum locum communem pertractat de virorum illuſtrium Natali; nam etiam Horoſcopum venerari expedit, ſi Heroém effudit eximium: tum ex *Diui* indigetis adiunctis acuti aliquid eruit, vt illud eſt dictum Adalberto N: Adalberti haſtæ mihi ſtimulum addunt, vt ad Te accedam &c. Item Ioanni N: Ipſæ quæ Tibi in No-

in No-

in Nomen immigrârunt Gratiæ, me ad Te pelliciunt &c. Deniq; rem Entymemate vel Syllogismo vel Expolitione Oratoria complecti poterit stylo ad hilaritatem & plausus apposito.

§ II.

Eruditio ad Nomina pertinens.

Ambitiosa quorundam Nomina.

QVis ferat Alexandri arrogantiam, qui se non Philippi, sed Iouis filium credi diciq; voluit? Hinc è bello Persico redux imperauerat, vt sibi honores Diuini haberentur. Sed sensit se mortalem, dum se mori cerneret hic Iupiter, aut si Iouis filius, certè Feretrij. Ampla nomina vocat Afer ille eruditus (Tertullianus) iugera nominum. Sed aliqua.

Nomina sunt ipso pœnè timenda sono,

ut illud Vercingentorix, Omixiudinas &c. &c. Non audiunt hi canentem olorem Tomitanũ:

Vsibus edocto si quidquam credis amico,
Crede mihi, & longè nomina magna fuge.

Caueàt quisq; ne vt Iuuenalis de quodam, Sic ille sit

prælato nomine tantùm Insignis.

Congero plura ambitiosorum nomina: Attila dici voluit Flagellum DEI, Tamerlanes Iram DEI, Antoninus Imperator Philosophũ, Lucullus Xerxem Togatum, Edmundus Rex Angliæ

Angliæ Ferreum latus, Appianus felicem, Flauius bellatorem, Galerius Pulchrum, Henricus Aucupem, Adrianus *Doctum*, Commodus Herculem, Hanno Deum, Maximilianus liberalem, Antiphon Orationum coquum.

Tumidè illud de se & ambitiosâ titulorum Pompâ Rex Brisnagensis. Sponsus Bonæ fortis, magnarum Prouinciarum DEVS, omnium Dominus, Magister loqui nescientium, Trium Imperatorum Imperator, Eques, cui nemo par, Elephantorum venator, Dominus Orientis. Nam ille titulus quem sibi Soldanus attribuit est plane ridiculus dum se appellat Dominum Paradisi & Præfectum Inferni.

Etiamné paruus post funera cinis superbit Cyrus, in cuius sepulchro hoc legitur:

Cyrus ego Rex olim Regum conditus hic sum?

Pulchrior illa ex ore alieno laus Agamemnonis quem Cicero & Horatius Regem Regum vocat, sicut Domitianum Martialis appellat Principem Principum.

Modestioris animi & Pyrrhus qui militibus se Aquilam vocitantibus: Per vos inquit Aquila sum, Vestris enim armis ceu pennis subleuor.

Anagrammata ex nomine.

LAboriosus hic magis quàm ingeniosus dici potest partus; Tamen de hoc obiter aliqua afferremus.

Anagramma fit primò: Cùm vocis alicuius Retrogrado ordine ſumuntur elementa vg. Roma, amor, aura, arua, omen, nemo. Hæc regreſſio fieri poteſt retentis iiſdem verbis immutatis. Sic verſus ille Sotadicus:

Patrum dicta probo nec ſacris belligerabo; ab Hæretico ſic retro legitur:

Belligerabo Sacris nec probo Dicta Patrum

Talis etiam eſt ille verſus de Amphione:

Petras vna trahit vox metris imperioſa; qui retro ſic legitur:

Imperioſa metris vox trahit vna Petras.

Anagramma fit 2dò, literarum ordine quocunq; modo immutato. Sic ex nomine Lucianus fit Caluinus. Ex nomine Maria Magdalena fit Anagramma: Grandia mala mea. Ex nomine Eucharistia: Cithara I E S V. Ex nomine Aloyſius ſis viola. Ex nomine Vrſula, Laurus. Ex nomine Jgnatius Lojola: O ignis illatus à D E O. Ex nomine Paulus Apoſtolus: Tu populos ſaluas. Ex nomine Albertus: Ter albus. Ex nomine Bartholomæus: Ah Sol Beatorum.

Pulcherrimum illud Anagramma ex his vocibus: Pater Henricus Garnettus Pingêre cruentus ariſtâ. Nam hujus Martyris vultus è ſanguine in ſtramen decidente prodigiosè in eodem ſtramine efformatus eſt.

Non omitto illud Anagramma Epigrāmate

comprehenſum ex tota Antiphona Eccleſiaſtica, Alma Redemptoris &c. Eſt autem tale:

Ne metuas quamvis curſu pernice procellæ
Nutat, & irrugit ſpumoſa nauis in vnda,
Teq; Tuamq; ratem placato ſidere ducam:
Clarum lucis iter curres, cita prora volabit:
Errores Pelagi retegam, miſerebor egeni,
Euge meos portus intra, ſum ripa ſalutis.

Sententiæ huius loci

PRæeat Caſſiodorus: Abſonum eſt, inquit ille, portare nomen à moribus alienum, & aliud dici, quàm poſſit in moribus inueniri.

Iam & Saluianum audi: Nomen, inquit, ſine actu & Officio ſuo nihil eſt.

Salubre hoc; illud Senecæ ſalubrius: Diſcite, inquit, omnia præter virtutem mutare nomina.

Monet opportunè & Diuinus Plato: Nomina cum re conſentiant. Etſi Demoſthenes prohibeat, Ex nominis ſignificatione de moribus iudicare.

Sed tamen & nominis habenda ratio. Nā, vt ait nonnemo,

Formoſa vetus premit omina nomen.

Et: Principis nomen, omen eſt felicitatis. Nec Tacitus repugnat: Regium, inquit, nomen

men plurimum valet. Id quòd etiam Curtius ad belli euenta retulit, cùm dixit, nomen maximum esse in bello momentum. Lampridio proinde nomina insignia onerosa sunt, quæ juxta Neotericum Pulchrius est mereri quàm habere. At ô quoties pulchræ indoles & nomina mentiuntur ait ille!
Rarus, qui dicat cum Tibullo:
Victura meis mandantur nomina chartis.

Alia de nominibus Eruditio.

PErennare alij sua volunt nomina. Hinc nummis nomen suum insculpsit *Darius*, ædificijs Trajanus (qui etiam inde dictus est herba parietina) Turribus Babylonij, arboribus alij & cedro.

Pluribus hodie dicas, quod Alexander militi eodem Alexandri nomine insignito dixerat in obsidio Tyri: Aut nomen Alexandri immuta, aut geras Te, vt Alexandrum decet. Insigne illud Nazarij dictum ad suum Principem: Quantum nomine polliceris, tantum de Te expectat Patria. Basilicum illud Theodorici Regis effatum ad Felicem: Sumpsisti nomen ex meritis, vide vt semper læteris veritate vocabuli.

E tripode illud & peropportune Alexander Marco Sichonio in obsidione saucio dixit: Quàm

Quàm carò emitur nomen immortale! Quisquis pulchri nominis mensuram impleuit, is in laudem Cæsarum immigrauit, potissimùm Probi Cæsaris quem Flauius Vopiscus virum sui nominis esse dixit, id est verè Probum. Alia de causa Spartianus Pertinacem & Seuerum Impp: verè sui nominis esse dixit. Horatius verò ait de Auidieno:

Cui canis ex vero ductum cognomen adhæsit.
Roma ægrè tulit Commodum, quo vix vllus deterior; & Heliogabalum Antonini nomen vsurpantes. Sed Alexandro nomen Antoninorum assumenti acclamauit Senatus: Nomen Antoninorum Tu reddis in integrum.

Abyssini suum Regem appellârunt Bellugiam, id est, incomparabilis præstantiæ gemmam. Eratosthenes, quòd summis proximę in omni scientiæ genere secundas teneret, Beta dictus est.

Cum M. Manlius Reip: dominatum inuadere conaretur, de saxo Tarpejo præcipitatus, eâq; notatus ignominiâ, vt in odium sceleris nemo de Patritia Manliorũ gente Marci prænomen vsurparet.

At Harmodij & Aristogitonis nomini id honoris datum ab Atheniensibus, ne vllus vnquam eorum nomine vocaretur. Datum eorum meritis de Republica à Tyrannide Pisistrati liberata, propter quæ insuper illis statuæ in foro positæ.

 Lau-

Laudabilis illa Augusti & Tiberij modestia: quibus exosa fuit Domini appellatio. Trajanum Plinius etiam inde prædicat, quod nomen Patris Patriæ recusârit; item eiusdem vxorem & sororem deprædicat ob recusatum nomen Augustarum. Nempe vt addit idem: Nihil laudabilius, quàm si verum honorem nō in splendore titulorum, sed in iudicijs hominum reponas, magnisq; nominibus Te parem facias etiam dum recusas. Certè illæ, quæcunq; illis ratio tantam suasit modestiam, hoc magis dignæ sunt, quia Augustæ non vocantur.

Præclarum etiam Antisthenis effatum profundè imprimè: Ijs qui nominis immortalitatem appetunt, vnica ad id via laudabilis vita.

Concludo sacrâ Eruditione: Hugoni Victorino tria fuêre optatissima. Primum Vt eius cibus vltimus esset sacra Eucharistia 2 Vt eius vltima cogitatio esset de Christo passo 3 Vt vltimum illi in ore Verbum esset nomen JESV.

Acumina ex nomine desumpta.

Poëtæ ex hoc fonte hauriunt liberaliùs quā ex Caballino: Hinc laudes, hinc mordaces delibant sales, hinc acumina. Profero Exempla:

Imùm est de auro:

Cur aurum instabili nomen desumpsit ab aurâ?
Fluxa nimisq; fluens est vtriusq; fides.

2dum de malis Pomis:

Conuenire dicebam suis nomina rebus,
Dum porrexisses tam mala mala mihi.

3tium de Diua Vrsula:

Vrsa minor, maiorq; vale; mea Carbasa posthac
Vrsula cum Socijs Virgine luce reget.

4tum De S. Barbaræ nomine:

Barbarica mihi nomen erat gentile puellæ,
Mater id esse mihi, iussit id esse pater.
Sed dum vita meos ostendit publica mores,
Mentitum nomen se videt esse reum.

Jn Pueri Zarini nomen pulcherrimè Martialis, quod Tu commodè in Sacrosanctum JESV nomen transtuleris:

Nomen cum violis rosisq; natum,
Hyblam quod sapit Atticosq; flores,
Quod nidos olet alitis superbæ,
Nomen nectare dulcius beato,
Quo mallet Cybeles Puer vocari,
Et qui pocula temperat Tonanti,
Nomen nobile, dulce, delicatum.

Nec Oratoribus vena hîc præcluditur; nam etiam illi multa ex nomine acutè. Patet in Epitaphio Margaretæ cuiusdam Principis: Attende viator, quo Margaretas ostreo Mors includat! auara vt est, emere quam non potuit, terris eripuit. Frugalem malè quis fingat

gat Martem; plebejo non est contenta cibo; Cleopatræ ferculis assueuit, dum Margaretas vt sorbeat, in puluerem atterit. Væ mundo ab ingluuie tanti monstri! Pretiosæ dapes acuunt nouam famem. Vitream tamen caue dixeris Margaretam, quæ in tumulum lapsa frangi non potuit: integritatis laus in illa par nitori? tamen amissam ne lugeas, in DEI manibus est.

Patet idem in Allusione ad nomen Casimiri Magni: Vi fatorum ad præmia factorum vocatus, exilem tumbam Magnus impleuit. Huc ille decreuit Gigas! Magnitudo Piasti in magno hoc desijt. Aliàs quot Myriades numeramus eorum, qui à maximis in minimos decreuêre. Solenne enim vt summis culminibus, sic maximæ Fortunæ in punctũ desinere.

Concludo Eruditione: Metellus ne nomẽ Cæciliæ Metellæ interiret; turrim marmoream exstruxit, in qua Echo octies versum illũ integrum a quocunq; pronuntiatũ referebat: *Semper honos nomenq́ Tuũ laudesq́ manebunt.*

§ III.

Gratulationes Nominis.

Prima.

Jllustrissimo ac Reuerendissimo D. D. Archiepiscopo Leopol: Ioanni Tarnowski, in Natali S. Ioannis Baptistæ.

PRodit in lucem Gratia, quæ in Tuum etiam influxit nomen, illustrissime Antistes. Lætitiam Montana non capiunt, quin hanc etiam in Vrbem redundet, vbi plausus imperat & Ioanni sacer Natalis & Tuus. Credo alij nobis in hoc plaudendi officio præiuêre; nam non solus hodie Ioannes est Præcursor! Simul ac vox illa clamantis insonuit, curritur vndiq; ad Gratiam, & nobis præcurritur, quasi etiam nominis tanti Gratia tarda odisset molimina. Sed ad nos etiam Vocis istius sonus iam pertigit: nec surdis cecinit, quibus Tui nominis indixit præconia, etsi tantò minora possimus, quantò maior ille, qui in Te colitur, vtpotè quo nemo major. Elingue nos tenuit silentium, donec inter Montana nouo Gratiæ prodigio vox refracta, non ab vtero tantùm sterilitatis probrum depelleret, sed à linguis etiam verborũ sterilibus. Verùm & muto Parenti officium vocis iam restituitur, & nobis. Pudet hodie demum esse elingues, quando vel ipse mutus Eloquens est. Quodsi non illa nos circumfluit dicendi gratia, quam spirat Ioannis Etymon; certè dictionis molestiam temperabit etiam mel siluestre, & Tuum gratijs temperatum nomen abundè condiet. Migrauit in Te (quo etiam ad aras Leopolienses nemo major) nominis huius tessera, quod Tibi ex

merito adhæſit, eò quòd plures in Te quàm tres Gratias circumfers. Meritò proinde illi applauditur, nec ipſum plauſibus nomen interdicit. Docuit Ioannes pridem animos exultare, in vtero exorſus tripudia, vbi ſolutus Adæ vinculis in libertatis experientiam viſus eſt geſtiens exilire. Sed en iterum Ioannes in vinculis: etiam hæc Tibi Tuorum ardor inijcit, niſi quòd molliùs adſtringat amor, quàm Ioannem ſtrinxerit crudele Regis imperium. Deprecari hæc vincula non potes, ſi Ioannis amas vincula, maximè cùm non ſolum Te in illa Tuus conijciat Natalis, quin ijſdem Tibi arctiùs ſimul deuinciat clientum animos. Viue, & vt vinculorum ac tanti nominis heredem Tuus Te voluit Tutelaris, ſic quæ ipſe maturè quia in vtero cæpit gaudia, in Te quàm diutiſſimè refundat.

Grat: Natalis Adalberto N. Z.

ADalberti hæſtæ, quas illi non tam pictutæ ingenium, quàm vetus Pruſſiæ appinxit immanitas, in ſtimulos mihi abière, quibus vrgeor, ne Tuum Clientis nomen à Diuo Cognomine Tutelari tantiq; cultu nominis ſecerni patiar vel excludi M. D. Quamuis ſi vel ſuaue id abeſſet calcar, adhuc mentem officij ratio ſtimularet, & ille, qui me in Tua ſemper impulit, nec impellere deſiſtet obſequia, ſemel animo iniectus ardor. En igitur deſtinata cultui Tuo victima haſtis Tutelaribus confixa ad Tuos Mecænatis pedes accido. Si tamen adhuc ſub ſeptemplicis haſtæ ictu & mihi licet viuere, non aliud vitæ indicium accipe, quàm vocem in Tuæ fauſtitatis omina, & canoros Tuo nomini nataliq; plauſus conſecratam. Pretioſum quiddam id nomen gerit quod argentea lanx examinat. quãquam modico maluit argento æſtimari, poſtquam toto venale Cœlo extitit: nominis acceſſit pretio, quidquid ademptum eſt de argento. Ne tamen ſolum metalli pondus eius pretium exploret, addunt illi pretium Tuæ quibus & ſtirpi affulges, & Patriam ſerenas, dotes: auget inſuper pondus, illa, quam Tibi honorum faſces conciliant auctoritas. *Diu* Te nomen hoc inter illuſtres Patriæ ciues illuſtret, diu Diui Antiſtitis muniat Clientela, cuius etiam remo, auſpicatior Remus ad perennitatis Floridam & Inſulas ſed olim, deducâre Fortunatas.

Indidem ſumitur & alterius Gratulationis impetus dictæ Mareſchalco Iudiciorum Regni Generalium: Non vnus in Tuî venerationem hodie nos impellit ſtimulus. Totidem calcaribus vrgentur ingenia, quot haſtis patuit Adalbertus. Iam illis torquere deſijt Tutelarem

rem Tuum Prussia; Sed nondum nos eisdem extra metam. Quia tamen malè coacta respondent ingenia &c.

Gratulatio Natalis 3tia.

Illustrissimo D. Stanislao Bieniewski Generalium Regni Iudiciorum Mareschalco.

Sistimur ad Tuæ celsitudinis Tribunal, Illustrissime D. Diem etiam nobis dixit hic Tuis Natalibus sacer, Tuo nomine serenus dies. Citamur sub Tuo centuriati Labaro, sub quo stipendiaria pridem militat Fortuna. Nec flagitia tantùm, sed debita etiam magnis nominibus veneratio reatum inducit, à quo, quãuis inter Iudicum subsellia possis plurimùm pollere, sq; summus Themidis Polonæ arbiter, eximere nos per æquitatis Polonæ arbitria vix potes. Imò quantumuis in Libertatis Regno enutritis hæc vnica Libertas non sapit, quæ nos ab vrbanitatis officio exemptos velit. Et nos quidem sic perenne Tibi obstrinxit studium; Sed neq; Tu extra vincula. Omnium in Te conspirant animi nemoq; Te hodie vult non deuinctum: in alios Tibi alias ius omne, in Te hodie vicissim omnibus. Nobis Boleslai vltra sui nominis audaciam progressi non inhumanitatem, sed in accessu audaciam placuit

cuit æmulari. Conspiramus cum Audaci Principe in Stanislai non tam sanguinem, quàm amorem; nec gladijs Te adoriri libet, sed affectibus. Non ergo, vt ille, Sacrilego ausu in caput irruimus; ad Tuum cor penetrare nobis in votis est. Et patet id, dum Tuæ nobis aures patuêre. Nam facilè per aures se in cor insinuat Oratio si non hoc ipso non absimilis Diuo Indigeti cadis victima, quòd Tuã per aures modestiam cruentamus. Sed pridem didicit audaciam pati amicum tolerantiæ, Stanislai nomen &c.

Eidem.

Vnum Cracouiensis Antistes Audacem nouerat, plures hodie amplitudinis Tuæ latus obsedêre, insedêre atria. Audaces dixeris, quos vectigale Tuo Natali præconium, ad impares laudis præsago nomini exciuit conatus, nec enim audaciæ notam effugit nostra tenuitas Tuum ausa incurrere in conspectum. Quò nempe non irrumpat audacia, postquã semel ad aras cruenta in Præsulem penetrauit? Æquè illi aditus ad templorum patet adyta, atq; ad Heroum atria. Sed Tuo id imputandum nomini, quòd eòusq; audaciæ noster processit ardor. Etiam Polonæ Aquilæ conuolant, vbi vel Stanislai reperiunt corpus, vel no-

vel nomen persentiscunt. Nec tacent, quando vel emortuam nouo prodigio excitaret facundiam viuificum Stanislai cognomentum, &c.

Eidem sic per Poëticas apprecationes acclamatum:

1 *Quam Natalitio spondes sub nomine Famam,*
Remige Te pennâ vel super astra ferat.
2 *Pontificis digitus, quem piscis glutijt olim,*
Hic Tibi sed quondã, monstret in astra viã.
3 *Qui dat & extinctos iteratò viuere Manes*
Is reuocet Pyliæ vel tibi fila colûs.
4 *Indigetem quâ rupe Tuum trux mucro peremit*
Nomen in hoc sculpat posthuma fama Tuũ.

Gratulatio Nominis dicta Sebastiano.

ETiam hodie destinatum semel iaculis Sebastiani nomen, telis obnoxium est MD. Si negant Pharetræ tela, cor subministrat. Et Tu proinde intra metam es, huius vt heres nominis, sic virtutis. quot olim iacula, illæsâ constantiâ Tuus excepit Tutelaris, totidem Te recepturum crede. Nec aliter ad Sebastianum prodire debuit Orator Amor, qui vt nunquam est sine telis, sic nec animos ferit suaui sine vulnere. Adhæc non minùs verbis, quã innoxijs hisce telis abundat obstrictum pectus: plures

plures

plures ex eo aberrare à meta inscias deprompseris sagittas, quàm illigatas numerauerit fasciculus Anacharsis. Sed neq; ingenium sic acuto impendimus charac̄teri, vt nulli nobis feriendis cordibus molles supersint aculei. Ergo & Tu Diui Cognominis Tui viua spiransq; effigies telis hujusmodi meta & scopus esto. Vtcunq; extra dubiæ Fortunæ ictum es, certè à iaculis, quæ Clientum intentat Amor, immunis esse haud potes. Quodsi grauiùs id telum feriet, scias nulla fortiùs vulnerare tela, quàm quæ solido intorquentur ab amore. &c.

Gratulatio Nominis 5. dicta Martino N.

ALias Tacitus, hodie Tullius esse malim. odit enim dicendi Parsimoniam liberale Martini nomen. Eloquentiam efficit Togatam, vel Sagum illius militare. Prodigium id Tui Tutelaris est, qui non minùs corporis quàm Verborum inopiam nouo depellit munere, nouis coloribus cohonestat. quamuis frustra peroranti facundiæ colores aliunde mutuer, quibus illam depingit ipsa erubescendi necessitas, quòd Tuis nihil par meritis possit in præsens depromere. Erubescat igitur Tullius, quòd verba illi non suppetant, vbi disertus vel maximè sperabatur; nisi fortè Tuo

tè Tuo

te Tuo id imputandum nomini (nam suam & nominibus inesse vim nouimus) quòd elinquem Tullium reddidisti ac districto in chlamydem ferro, hunc etiam togatum exanimâsti. Si quid tamen ab illo audire libeat, familiari sibi precandi formulâ, Salutem Plurimam Tibi dicit.

Posset impetus Oratorius deduci ex equitatu Diui Martini, & sic diceretur:

Pedestri hactenus Oratione vsi, equestre dicendi genus à Tuo didicimus Tutelari. Excurrimus illicò in officia, Tui nominis luce ad cursum prælucente, tam ad Tua non sumus vrgendi obsequia, quàm equo Antistitis calcar subdere non necesse. Moram quidem hactenus iniecit, quam suo nomini immiscuit Amor, solicitus quid Atticis dignum auribus adferret; nam, vt cecinit ille:

Res est, soliciti plena timoris, Amor;

Sed exuit iam metum, postquam didicit in hac celeritate plurimum esse momenti. &c.

Gratulatio Nominis 6ta Alexandro N.

Quod nomen olim Oriens expauit, coluit Macedonia, hoc Tuis affusa pedibus adorat demissio M. D. Sceptris orbisq; fascib9 desti-

destinatum Alexandri nomen etiam hinc Regium sibi inesse quidpiam indicat, quòd Regale animis suî cultoribus imponat ac imperet tributum. Hinc læsæ maiestatis reos ipsa nos in ius vocaret vrbanitas, si semel in Basilicū hoc prænomen, quod Tibi cum maximis commune, hoc ipso foremus injurij, quòd absq; Solenni cultu illud abire passi videremur. Nec eò hæc attinēt, vt quidquid Tibi venerationis impendimus, Tuo nomini totum tribuatur, nihil meritis: Nam paria tanto nomini non excludis ab animo ornamenta.

Gratulatio Nominis 7.

Illustrissimo Domino Stephano Czarniecki fatali Suecis bellatori.

ET Tuum pulcherrimè Te coronat nomen, & recentes pulchriùs ornant laureæ. Nil in Te non coronatum, ne nomen quidem. Adorare illud Tuus imperat Natalis, quod hostis fatali sibi ruinâ toties adorauit, & dum coronam Principi repeteres, lauream porrexit triumphalem. Exhorruit illud Leo Vandalicus, & se ceruum toties fugâ probauit, quoties Te ductore in Polonas Aquilas incidisset. Nullibi à Tuî metu ille securus, in terra fatalem Leonibus clauam Poloni Herculis, in mari etiam gentilitiam tuam Argo exhorruit.

Triplex

Triplex in Sueciæ insigni Diadema non satis hoc coronâsset nomen, cui meritò (vt in Gaditano freto Herculi) victrices in Balthico erigerentur colossi, nisi plus vltra excursura sit Tua feriari ab armis ac triumphis nescia fortitudo. Sed nescio quo pacto ad laudum confinia à plausu natalitio aberrauimus: Iterum ergo ad laureatum Stephani nomen relabimur &c. Continuent Superi triumphalis ferri molimina & in totidem annos suā prorogent ætatem, quot nobis ab hoste eripi voluisti. Auge in immensum trophæa, quæ continuas; ac illum Te hostis nouerit, ac talem diutius reformidet, qualem hactenus Europa non sine pulchro inuidiæ morsu fuerat admirata.

Acclamatum eidem Poëticé

Iure coronatum præfers Dux Lechice, nomen: t
In Te, quid Nomen tale coronet, habet.
Taurus Vt Herculeæ fuit ictus robore clauæ,
Arctoam domuit sic Tua claua feram.
Et Leo fatalem tulit à Te Gothicus ictum;
Te post Alcidæ quis neget esse parem?

Gratulatio dicta In festo Translationis S. Stanislai à Rhetoribus Oratori N.

ADhuc nulla Oratoribus tam iucunda obtigit Translatio, quàm hodierna Tibi Cognominis Stanislai. Eò demum Rhetorum (quibus Atticam inspiras facundiam) euasit gloria, vt eorum tropos etiam Apotheosis cōsecraret. Sanctius quiddam est Metaphora, quando non simplici ritu iam colitur Translatio. Nobis tamen vel maximè incumbit hæc instaurandi cultus necessitas, ad quos omnis pertinet Translatio suo jure. Hinc etsi Metaphoras dicendo sæpiùs vsurpamus, nullam tamen præ hodierna impensiore studio veneramur. Debemus id & magni Antistitis, qui hodie in Craci Capitolium, & pridem pulchriorem è terris fecit in Cœlos Metaphorā; & Tuis de Republica literaria meritis, quæ sola efficiunt, vt in nostra semel illatus præcordia, in nostros illapsus semel affectus, trāsferri semper in eosdem mereare. &c.

SECTIO V.

De Gratulatione Dignitatis.

Honores vel gratulamur oblatos, vel ominamur offerendos, vel gestos cum laude memoramas. Triplici huic mori morem hîc geram.

Materia

§ I.

Materia & modus scribendæ huiusmodi Orationis.

I.

MAteria constat tum exaggeratione collati muneris; tum meritorum, quibus id muneris quis consecutus: tum insinuatione euentuum, vel modi; quo ad id fastigij euasit: tum spe publici boni: tum laude familiæ, quæ in Honorum sinu planè consenuit: tum apprecatione ampliorum (si hoc non est supremum) munerum in boni publici augmentum, & stirpis honoratæ gloriam.

VI.

Modus scribendæ huius Gratulationis requirit insuper quædam gestientis styli indicia splendidè omnia prosequentis. Huc faciet locus Comparationis, Prælationis, quòd Maiorum vel antecessorum insistet vestigijs, vel quod eorum gesta plerisq; grandioribus oblitterabit. Solennis etiam est Digressio ad noui Honorij Maiores, qui sæpè plures paginas elogio suo implent. Præterea merita & laudes viri honorati liberaliter Oratio prosequitur, quibus veluti gradibus huc pertigit. Atque huc spectabunt ea quæ in Prolus. sta attulimus. Etiam Suffragia eligentium hîc extolluntur, de quibus tamen meritò dicas: Militat

litat omnis virtuti manus, & eligentium Suffragia inclinantur. Calculis probatur omniū, adeoq; omne tulit punctum, quem suo virtus dignatur calculo. Omen etiam Patriæ felix deducitur, quod videre licet in Panegyrico Regi nuper inscripto alijsque.

III.

Item Insignia illius Honoris quem aliquis capessit, vt Episcopi, Mitra, Annulus, Scipio Pontificius, acuminis materiam obtulerunt Authori Panegyrici qui inscribitur: Solēnis Inauguratio in Episcopatum Luceoriensem Nicolai Prazmowski Cancellarij tunc Regni. Vbi de Scipione Pontificio sic dicitur: Olim Pastoritius baculus fuit Regalis Sceptri antembulo: Cyro notiora priùs caulæ, quàm Aulæ itinera: Inserta ioculariter *DEI* manibus arundo, Potestatis Pontificiæ succreuit in Sceptrum, & fragile ventorum ludibrium calamus ijsdem *DEI* Patientis duratus manibus in robustum Scipionem euasit. Idem de Annulo Pontificio ibidem hæc habet: Restat coronanda auro manus, quam Sacer perunxit liquor. Exporrige manum capiendæ æternitati, cui vel ipso annuli circulo prælusisti, cui hoc perennitatis pronubo, hoc Sponsore subarrhatus ad aras, destinaris. Polycratis annulo Tuum diem non consigno, quem infelix felicitas fabricarat.

Etiam

IV.

Etiam nouo Regi oblata Regni insignia non leue acumen offerent. De Regali Purpura sunt illa: A multis Tu retro seculis Purpuræ destinaris: nec primus fulges in trabea, qui in Regia Cæsarumq; stirpe Solia insedisti. Regum Purpura Regnorum est Aurora, quæ nouæ ortum gloriæ inducit; nam serenantur omnia, dum primùm rubet hic Phosphorus. Erit cùm & Tu velut nouus ætatis Tuæ Iulius nouum hostilibus castris infundes Rubiconem, qui barbaro permistus sanguini hostili murice Regale Tibi Paludamentum colorabit. Nouam Tyrum Purpuræ fæcundam dabit & tabo hostili suffusus Tyras, & non sine fatorũ arbitrio Auroram possedisse TyrannumOrientis patebit, quæ illi cruenti omē est diluuij &c.

1 Sed post Purpuram, capesse & Coronam: Per illud Erythræum nauigatur ad hanc auream Chersonesum. 2. Decet tot votorum victimam coronari & laurum paternam immutari in aurum. 3. Nec abnuit Patria, cui nihil in votis potius quàm tantum verticem coronare, ne Basilicæ virtutes Principis non coronatæ incedant. Sertum quidem illis Beata nectit æternitas; Sed Aquilonari Principi eat interim in præmium Corona Borealis. Aurum meruit cui iam dulce pro Patria ferrum est. 4. Vtinam nobis tales secutura ætas offerat Co-

rat Coronatos! In alijs non rarò præter aurum nihil in vertice coruscat; Sed Tua mentis immensæ capacitas & solers in omnem partem ingenium in Te coronatur. Coronæ alijs gloriæ coronis ac terminus sunt, Tibi primordia, qui nullam in gloriosè gerendis coronidem patiare. Semper Tibi inter primordia hærere videris, dum summum gloriæ pertigisti; vix oleastrum Tuo vnius iudicio meritus (quæ magnarum mentium moderatio est) vbi laureis orbem inumbrâsti.

Sed aurum adhuc auro adijcit Libertas aurea, dum aureum Regni pomum non è fabuloso Hesperidum horto decerptum offert. Regalis hic Autumnus, Principis palato & Palatijs digniores fructus gignere haud nouit. imò vix vllus Autumno Tuo Augustior, qui hæc regni profert bellaria, quibus Tibi gloriæ gustum dulciùs condit. Nec alio in spem ætatis aureæ pascit opsonio spes publica. Aureas nempè Regum animas è Platonis Sententia, quo commodiùs aleret metallo? Quid in Libertatis lance Tibi apponeret hic Alcinoüs? nec vile pomum est, in quo Tu melior grandiorq; Antonius Regnum edisti nec immaturum, quod tot iam seculis maturuit. Et quãuis plerisq; pomum Regale tantum est malum aureum; Tu nihilominus meliori spe nostrũ afflâsti speculum, vel è malo aureo solam bonorum

norum auri fodinam expressurus. Refundes ditiorem Pactolum aurique venam aperies, quod Tibi in Regales manus ingerit hoc auro Tibi obærata perenniter Libertas. Nec enim sterili solo committitur quidquid Regum manibus, Midæ prodigia in orbem facilè renocaturis.

Manum insuper Tibi aurea Princeps hinc aurum ornet, hinc ferrum armet: vtroq; hoc metallo maiestatis reuerentia intenditur. Nec Mercurij virga sceptrum adæquat regale, quo melius quàm Columnis Herculis orbem fulcies, hoc etiam auro non vnam Olynthum prostraturus cum Philippo. nec enim fulmen aliud Ioues terreni geritis, quod ita luce suâ oculos animosq; percellat, quàm quod *Sceptri* aureus ementitur fulgor. Atsi sceptra hostis non paueat, Gladium extimescat. Stringe hunc Regalis dextera, non vnam illi Pharsaliam exprobrosiores Punicis Cannas minaciter intentans. Meminit Chocimum Campiq; illi, quos in solas Polonis laureas, Olsmanno in Cupressos reddidit fæcundos cruenta eluuies, & effusa inibi barbari cruoris procella. Impressit certum laurearum omen huic Regali ferro, victrix tot Regum dextera impressit illi horridum Martis vultum Criuoustus quadragies septies triumphator: impressit Audax animi vigorem, Vladislaus felicitatis tesseram, Casimirus insuperabile inter aduersa robur, in arduo triumphans, in turbido serenum, in quo etiam aliqnid Caroli V. nostra ætas suspexit, dum Sceptris se vltro euolueret; multum Augusti, dum regnaret, Victor hostium, dum arma caperet, Victor etiam suî, dum sponte Purpuram exueret, nō facilè parem habiturus, nisi Tu successisses, quem Iagellonum manipulo Fraterna Korybuthi propago illigauit. Cessit ille, vt maturè Tua Virtus scepra caperet, digna Superis visa, cui cederet Casimirus vel suæ dispendio Fortunæ illam coronarurus superstes.

In solem iam euade ac Solium Regum Fortunatissime: Pateat orbi sita in arduo Tua par Vniuersi fascibus, terrarum imperio destinata indoles. Nil latere magis nescium, quàm ille quem aureæ dotes Principum accendunt fulgor. Eminent hæ, ac flammæ instar in publicum erumpunt: nec Cyrum inter coætaneos, nec Achillem in Scyro latere sinunt. Hoc Tu solio diu nobis Orbiq; impera, diu Sol nouus in hac auge consiste: tantum hîc emines, quantum meruisti. infra Te hinc cernes omnia, quæ Tibi Cælum, quæ propensa Poloniæ vota subiecêre. Gradus ad solium Tibi instruunt Vota & animi Subditorū, quâ vix illustrior patuit ad regnum via. Imò Principum nostrorum pedibus affusa toties Otho-

Othomanica Luna & ceruices Barbarorum, Tibi gradus instruent triumphales. Succedis in Regum trophæa, dum in Solia. Eodem nēpe gradu conscenditur par felicitas. Quodsi angustiæ throni immensam Principis mentem haud capiunt, habes Tuæ gentis pectora, in quibus latiùs imperabis. Is verò mihi Princeps, qui sic in animis triumphat. Nullus ciuium præcordijs thronus augustior solidiorq; Regibus assurrexit &c.

V.

Vt hactenus vidisti ad Regum alludi insignia, ita & ad reliquorum Procerum insignia licet alludere. Cujus hoc exemplum accipe quod est in laude Casimiri Leonis Sapieha à bene gestis honoribus:

Adoptauit bene memor posteritas, quæ Tibi decora publicis consignâsti notis olim Lithuaniæ Notarius haud notior tunc ex munere quam ex rebus gestis. Honorarium Scipionem ita gesseras, ac si totius Lithuaniæ Fortunam is sustineret. Iam nec Romanum Scipionem, nec Virgam Mercurij vel Promethei præ Tuo Scipione orbis præoptâsset: meliùs hic à Regno impendentis mali procellas abegerat, quàm Herculis claua olim monstra propulsâret. Honorarius Regis anteambulo docuisti, vt præire Fortunam non sequi soletes; Nisi hæc, quæ vitream alijs, se Tibi gemmeam præbuisset, minoris annuli gemmâ Tibi consignatâ. Macte, Casimire, Annulus hic Te æternitati insinuat tanto pulchriùs, quantò illustrius est tanti muneris vicem tam splēdidè obijsse. Rarus in hac scena Roscius, qui gemmam hanc ita versare sciat, & apprimere, Vt auream non opprimat libertatem. Demū ab Oeconomiæ rationibus totum referre Te solitus ad Oeconomiam animæ, tam Regia procurâsti bona, quàm Diuina, celsioribus eò dignior subsellijs constantiùs ea detrectabas, non nescius, tantum Honori inesse oneris, quantum & auro inest ponderis.

§ II.

Reliqua ad modum scribendæ huiusmodi *Gratulationis* attinentia.

PRæterea Principibus maximè in Solenni eorum Inauguratione Arcus Triumphales inscribuntur. Talis inscriptio est illa Coloffi Vladislao IV erecti:

Collige & colliga florentis æui messē nunquam senescens Virtus. Quot guttis Moschouiticus cruor Arctoam rubefecit canitiem bellante Vladislao, tot pullulârunt laureæ, tot purpuræ Victori Vladislao. Hinc serta necte, Virtus; ne tæniam quæras, cape æternitatis orbem.

Nec

Nec illa hîc omittam, quæ ad nuperam Inaugurationem Regiam ſpectant: Triumphos appara, plauſus inſtrue Polonia. Plauſum imperat Tuus natalibus, Tuus Suffragijs Princeps. Canora eſt Principis tanti gloria! Triumphos item imperat nouum de Libertate trophæum: triumphalia hæc Aquilis vincula ſunt, quæ Reges creant! Ergo ignibus omnia feſtiuis colluceant, vbiq; ardeat Ilium triumphale: hic rogus Phœnicem Principum decet! Æra etiam feſtiuum inſonent: tam tubas nũc clangor decet, quàm Aquilas. Rebòent & feſtiua tonitrua, & machinæ militares ad huius Pompæ ſerenum fulgurent fulminentq;. Regales Pompas amat hæc tempeſtas triumphalis gaudiorum procella detonat inter hæc tonitrua: imò Sereniſſimos Regnorum Ioues hæc decent fulmina, qui ſi ingenijs Oratorum dulce admouent tormentum, admoueant & tormentis. inter hos ignes ſerenior continget Apparitio Michàëlis. Sic appareat, qui publicum famæ theatrum meruit. At Tu moles Cœlo admoue triumphales Architecte arcuum Amor in Principem: hæc Te Pharetra, hic Arcus decet nunc vel maximè. nimis imbellis es, niſi hâc tempeſtate Arcus excites triumphales. Opple illis Vrbium vicos, potentiùs multiplex Arcus feriet: in meta illi cor Principis, & ſpectatores orbis oculi. Tot Romas hîc dabis, quot hæ patebunt Principi Portæ triumphales: Tyberim effinget Viſtula, Vauelli collis Capitolium. Si deſint alij vel Luna Principis ſeſe offeret in Arcum Pacis. Adhuc inſuper vias hilarior Flora depingit: non ſolum hæc verna facies decuiſſet Hyacinthum: vernare vel in Autumno vias decet ad Lechicorum PrincipumFlorem &c. &c.

2 Præterea in hujusmodi Orationibus ipſi Honori de tanto viro gratulamur vt ille incepit Orator:

In Publica hac certaq; omnium lætitia vna nos circumſtat dubitatio incertos animi, Tuóſné Tibi Honores, an de Te honoribus gratulari, conueniat. Quid enim Patritios Tibi faſces gratulemur, qui apud Te Honorum hereditaria in Domo genitum nouitatis nomen pridem amisêre? An honoribus de Te gratulemur, qui honoratiores in publico apparent, quoties Te adornant. &c. &c.

3 Inſuper Circumſtantia Temporis acumini anſam offert. Sic cuidam infra Epiphaniam Honorem conſecuto Poëticè acclamatum:

Quando Tuus vulgatur Honor, noua ſtella renidet,
Affulgent cœptis aſtra vel ipſa Tuis
Te meritò decorauit honor &c.

 Erudi-

§ III.
Eruditio huc attinens.
I.

Rectè quidem aduertit Boëtius, quòd non virtutibus ex dignitate, sed ex Virtutibus dignitati honor accedat; nihilominus juxta Claudianum:

Virtutem actusq; priores
Commendat repetitus Honor, virtusq; reducit,
Quos Fortuna regit.

Cæterum illud indubitatum & decantatum esse eiusdem Vatis:

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaq; latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausuq; petit clarescere vulgi &c.
Diuitijs animosa suis &c.
Hanc tamen inuitã blandè vestigat & vltrò
Ambit Honor.

Sed tamen illud Symmachi verissimum: Honor in exordijs lætus, dehinc animos laboris æstus ingreditur. Imò (quod Ausonius aduertit)

auctus honore,

Inuidiæ obijcitur; adeóq; juxta Senecam: trepidant multum sublati, quoties despexerunt illud suæ magnitudinis præceps; & quæ alijs excelsa, illis prærupta sunt.

Taceamné Tacitum? Honor & gloria, inquit, pedissequa virtutis est. Equidem, vt nonnemo ait, vix noscitur coliturq; Regina alioquin virtus, si suo in comitatu ancillantem Fortunam, si perdissequas non habeat dignitates. Ex Ambrosio illud par ambrosiæ monitum: Ne sit nomen inane, & crimen immane, honor sublimis, & vita decliuis. Sed tamen peiorem sæpe facit, quem malum dignitas inuenit.

II.
Multi ex humili emersêre.

Fortunæ hîc ludentis ingenium expende minimos sæpe ab imo attollentis. Emergunt subitò, qui delituêre, & quos natalium Fortuna destituit, etiam in solio effulserunt. Sic natales tenebræ non obstant, quominus quis Solem videat. Nec exempla desunt Agathoclem Siculorum è figulo Regem memora; sed Fortunæ hic memor, illud sibi inscripsit: *Rex ego Sicaniæ figulo sum genitore satus.* An & Poloniæ fasti Piastum? an non dabunt Premislaum? Prior ille à bobus ad Regni regimen euocatus, & apum mellificio intentus dulcem laboris fructum Regnum collegit: Alter prius Aurifex, quàm Princeps, aureum sibi in illa incude recudit seculum & Coronã. Sed Romam reuise: Occurret Quinctius Dictator ab aratro triumphalis agricola. Incunabula Tulli Hostilij agreste tugurium accepit:

pit: Tarquinium Priſcum Mercator genuit: Seruius Tullus è ſeruo imperium obtinuit: ex taberna macellaria Varro ad Conſulatum aſcendit: viles primò fuerant Deciorum animæ, quæ tantum poſtea inclaruêre: Septies Roma ab aratro Conſulem Marium vidit pilam fortunæ.

Sacra etiam hîc præſtò exempla. Moguntia Archipræſulem Villegiſum meminit Patre rhedario, cui proinde rota inſigne fuit. Roma ſæpe alias poſt Petrum infimos extulit. Certe Xiſtum coluit inter Pontifices è Criſpini, aliàs tenui ore familia.

III.

De Symbolis iam delibo.

HUc imprimis referes fumum cùm Lēmate: Et hic alta petit. Item fucum inter apes maiorem, ſed abſq; melle, cum Lem: Non mole ſed virtute. Item molarem lapidem merſum natante arundine cum Lem: Leuiora natant. Item florem ad Solem conuerſum cum Lem: Vide, vt videar. Item Simium in purpura cum Lem: Claro ſe deformat amictu. Item Cochleam vel *Domiportam*, quæ caput exerens facilè conteritur cui Lemma addes: Tutiùs illa latet. Quæ Symbola facilè hîc ad propoſitum accommodabuntur. Pleriſq; honor non precariò nec ſorte obtigit, ſed impendio meritorum, vt iam meritò vti poſſint Eduardi, Regis vellere aureo cui Lemma ille inſcripſerat: Pretium non vile laborum.

At videris qui Honoris culmen obtines, vt Pharus altera eſſe videaris. Hujus Te commonet illa Cardinalis Lotharingi Symbolica lampas cum Lem: Lux publica. Non rarò item poſt attritam in obſequijs Principum vel Patriæ obſequijs ætatem tum primò Honoris inſignia deferuntur; & tunc Vincentij Medicéi Symbolum vſurpâris, nempe Vomerem cui adiecta Epigraphe: Longo ſplendeſcit ab vſu.

Quodſi aliquis è paruis initijs emerſit, opportunè Tibi Ioannem XXII. Pontificem reuocabo, qui in gemma annuli ſculptum habuit: Tunc gutta, nunc gemma. Deniq; nō paucis benè munus publicum gerentibus illud accommodes, etſi iam vſu protritum nempe. Alphonſi Arragonij lucernam cum Lemmate: Alijs ſeruiendo conſumor.

IV.

Reliqua Eruditio.

APprobe Caroli Magni Sententiam cui tantum illi Principes in votis fuêre, qui Auguſtum Imperio, Periclem iudicio, Alexandrum bello adæquarent. At quotuſquiſq; cū Pericle

Pericle ſibi occlamet ſæpius: Attende ô Pericles; ciues ſunt, liberi ſunt, Athenienſes sũt, quibus imperas.

Nec Chryſippi Dilemma improbo. Rogatus is cur nollet Remp. regere: Si malè inquit, rexero, diſplicebo Dijs: ſi bene, hominibus. Nempè iuxta malum illud ſed veriſſimum metrum:

Seu ſequeris verũ, ſeu damnas peſſimè viuis;
Odia Diuorum contrahis, aut hominum.

Auguſtior adhuc hinc euaſit Auguſtus, quod Imperium adeptus ſibi gratularetur eum gradum, ex quo bene faciendi omnibus facultas daretur.

An etiam & Olitor opportuna locutus? Turcarum Imp. Baiazetes exprobrabat Tamerlani natalem Paſtoritium, ſed hoc reſponſi retulit: Neſcis ex lana etiam ouium, Purpuras Regum fieri? Hinc Tamerlanes loco monilis fulmen de torque gerebat cum inſcriptione: In terra vapor, in nube terror. Sacris rem concludo. Adrianus VI. rogatus, quod ſupplicium hoſti imprecaretur, reſpondit: Pontificatum. Hinc eius Epitaphium tale eſt: Adrianus VI hîc ſitus eſt, qui nihil ſibi infelicius, quàm quod imperauerit, duxit.

Applau-

§ IV.

Applauſus Gratulatorius Dignitatis. I.

NOn tantum ad ſuperbas Principum ædes peruigil moratur Honor: Lucet ille vel inter illuſtres modeſtiæ vmbras, vbi à profani ambitûs afflatu immunis, nec aſſentantis plebeculæ plauſu extollitur, nec maligno liuoris obtunditur obtutu. Talis reluctante licet modeſtiâ Te reperit reus ipſe ambitûs Honor, facilè ad ſummum gloriæ ſubuehendus, ſi tales ex vmbra Soles ſæpe legeret. Is Tu ſcilicet ſemper eras (id quod olim de Stilicone audimus)

quererentur vt omnes,
Imperium Tibi ſerò dari;

vt iam nec illius, cuius humeris antè tota Imperij moles incubuit, Atlantis iactura feriat, quando non impar ſuccedis, Cœli eiuſdem baiulus Alcides; extra dubium iam relinquens. Neruæ bono Trajanum ſuccedere optimum potuiſſe. Sunt nempe Titi pro Veſpaſianis. Erit cum & Tu ampliſſimum hoc Tuæ gloriæ theatrum nactus, grandiores nec orbîs indignas ſpectaculo, nec noſtræ impares expectationi ſcenas dabis.

Applau-

Applausus II.

REponit vicem honoribus, quisquis eos emeritâ manu capessit. Celsiùs eos erigit honoratæ Virtutis priuilegium & Heroûm dotes in ardua sustollunt. Idem hîc, quod radio in speculum illapso euenit, qui reciprocâ crystalli luce suas amplius opes auget. Quod verò vspiam Honori magnificum obtigit, hoc vltra voti audaciam præstas MD, quem honores non tam ornare quam à Te ornari videntur, tantumq; illis à Tua Persona dignitatis accedit, quanto Tu dignior. Vt multum suffragijs, sic Tuis plurimum debes meritis, quæ his gloriæ Fortunæq; insignibus decorantur. Nempe libentes volentesq; in solio adoram9, quos in animo pridem ex virtutis calculo coronauimus. Clariùs in altum subuecta Virtus emicat: idem illi, quod soli euenit, qui publico mortalium bono in Auge, subinde collocatur. &c. &c.

Applausus III.

NOstra etiam coronantur vota, dum in Ciue Patriæ emerita coronatur Virtus. Pars nempè felicitatis est, eum in arduo conspicari, in quem eligentium & animi conspirârunt & calculi. Nec in Te conspirare non poterant, vbi fluctuandi periculum votis abstulit Tua, quæ in comperto est, ad orbis Imperium vnicè facta indoles. Ibi suffragantiũ discrepẽt studia, vbi ægrè meritorũ discernitur magnitudo. At frustra de pluribus sortiare, vbi & vni merita suffragantur, & plurium oberrant demerita. vnus imperet, vbi nemo alius mereri sceptra possit. Adeò non solus in sublime eluctaris, sed omnium de te trahis iudicia; inter meritorum satellitium, insuper suffragiorum splendido in hoc fastigium deductus comitatu. Timeri haud poterat, ne fasces non ex merito posthac gereres, qui nõ sine pulchro gloriæ prouentu alienis etiam fascibus paruisti. Discit quippe acclinis pietate animus regere, si permiserit se vel semel regi: illiq; bene iugum nôrunt imponere, qui iugum ferre didicerunt.

Applausus IV.

RArò quidem Neruæ Trajanus, id est Bono successit Optimus, sæpiusq; Antigonũ refodere pœnè cogimur Antigono deteriorẽ nacti; cùm interea dignior qui succedat, nõ aliter exoptetur, ac post hyemem Ver ac æstas: Sed Tu successisti bonis semper Optim9, ita meritus audire par summis vt eligeres audire

dire non impar optimis. ab hoc videlicet Optimi cognomento in Te Optimatis nomen & gloria defluxit. Tu quidem tantæ virtutis radios ne in Famæ publicum erumperent, obtentu modestiæ premebas; Sed ipsa se luce suâ Virtus ab vmbris vindicat, nec illi aliter quàm Soli latere contingit. Habet hoc primũ debitus Virtuti Honor, quòd nihil tectum, nihil occultum esse patiatur, proborumq; vel intimos recessus recludat, omniaq; arcana Famæ noscenda proponat. Repositum ergo Tuæ Virtuti præmium, ne sola rectèfactis ex conscientia merces constaret; Sed haberet insuper theatrum augustius euecta in arduum Virtus, in quo & plausum ex æquo referret, & ad pulchram æmulationem animos inflãmaret. Eras igitur in animis, eras in Virtutis comitio Princeps, nec aliud Tibi per suffragia delatum, quàm quod ante suffragia in omnium votis fueras, vel fuisse certiùs merebare.

Addo & applausum Gratulatorium Inauguratæ Polonorum Reginæ Ludouicæ Gonzaganæ:

Adeste liberi quotquot estis: Matrem Patriæ Coronamus. Cœlo accessit Austriaca, vt Sceptro succederet Mantuana. Liberis vocata suffragijs, quia ad Regnum Libertatis. nam nascuntur alibi Principes, hîc eliguntur: & natura Reges inchoat, non absoluit; imò magni sanguinis magna quidem successit, sed maior meritorum. Nec sola euadis ad solium Ludouica: orbîs de Te iudicia Tecum trahis. Ad regnum quæsita es extra Regnum, vt Patriam extra Patriam inuenires. Sed natale est omne virtuti solum, nusquam illa nisi domi suæ coronatur. Sceptrum tamen, quo fulcis Patriam, ne fragile suspiceris, quod olim Constantiæ ipsius manu temperatum est. idem leue ne crederes, pondus accepit à manibus Vladislai, quas nimium esse graues didicit leuitas perduellium. Scande iam Augusta Sarmaticum Augustal vel per vota subditorum, vel per colla. quanquam ne ciuium colla calcares, Victor prouidit Casimirus, dum pro solij gradibus Capita supposuit Tyrannorum. Maturum Honori Tuo carpe Pomũ aureum: aliter enim gloriosa laudũ Fames non expletur, nisi deprõpris ab Honore alimentis. Detur alibi Pomũ Regium Pulcherrimæ, hîc dignissimæ. Fragile nempe est vehiculum ad regnum venustatis deserta ab animo pulchritudo. Violentum formæ imperium est, adeòq; solius naturæ tenuis dos habetur, nisi augescat ærario meritorum.

Laus à benègestis Honoribus.

PRocul hinc Personatæ in Purpura Simiæ, quibus potior nominum, quàm meritorũ census. Proiecit in Vos Fortuna Clauum Honoris,

noris, vt ceu ad Maleam frangeret. O ſplendida luxûs mancipia, pro quibus ipſa etiam purpura erubeſcit. Adoro merita, quoties Purpam in ſtirpe NN. veneror, quam tinxit toties ſanguine barbarorum. Sed Tu non tam Hæres Purpuræ quàm Auctor extitiſti Ludouice; accerſendis honoribus æquè nunquam deditus, ac ſemper fueras par oblatis; In primo Honorum aditu talis, quales ſe tantùm pleriq; fore pollicentur. nam grandia antecesſorum acta paribus illuſtrans, imò pœnè obliterans; exemplis optimorum inſtitiſti & ipſe inter exempla numerandus Fortiùs alios à Te ſplendidè acti muneris gloria ad æmulationem excitabit, quàm olim Themiſtoclem Miltiadis trophæa.

Concludam ex Plinio, laude Traiani titulos recuſantis: Ac mihi intuenti Sapientiam Tuam minus mirum videtur, quòd mortales illos caducoſq; titulos depreceris aut temperes. Scis enim vbi æterna Principis, vbi non fluxa ſit gloria. &c.

CAPVT II.

De Officioſis Salutationibus.

His vt optimè ac abundè ſis inſtructus, quotidianus pœnè vſus admonet, & vrbanitas exigit.

§ I.

Materia huiuſmodi Orationū.

HÆc primò exigit geſtientis animi indicia de aduentu hoſpitis. Variè id præſtare poteris:

Primò ſic: Et oculis dulce ſpectaculum, & animis grandem geſtiendi præbes illecebram, *MD:* per oculos agis in præcordia &c.

2 ſic: Nec Solis poſt nocturna vmbrarum diuortia nec hoſpitum poſt diuturna abſentiæ tædia conſpectus abſq; noua ſerenitate animorum contingit.

3 Exemplum accipe ex Salutatione ſupremi Exercituū *Ducis*, vbi illa eſt teſtificatio gaudij: Etiam hinc Te illuſtri augumento Ducem exhibes, quòd Te vbiq; animorum ſtudia, vbiq; ſatelles hilaritas ac Vrbium plauſus comitetur, Dux Jlluſtr: non minùs è quæſito trophæorū, non minùs ex adſcititio tot Heròúm *Dux* agnoſceris comitatu, quàm ex ſatellitio gaudiorum. Serenas omnia, quocunq; patritiæ lucis Fortunam motu benefico tranſtuliſti. Tuo cum aduentu mera gaudia, non imbres pluuium quantumuis Cœlum depluit, imò ſudum ſerenumq; diem efficis quęcunq; Tui vultus ac Purpuræ luce afflauiſti. Adeò Imperialis Claua, quâ Lechicæ Tuæq;

Gentis innititur gloria, etiam Cœlorum influxibus moderatur!

4 ſic: Senſit hæc ipſa tellus impreſſam ſibi Tuis veſtigijs voluptatem. Ita quocunque Tuã infers amplitudinem, & conſortia Tecũ felicitatis, & populorum trahis ſolatia.

5tò huc ſpectat illud Plinij ad Traianum: Tam æqualis ab omnibus ex aduentu Tuo lætitia percepta eſt, quàm omnibus veniſti: quæ tamen ipſa cum ingreſſu Tuo creuit ac propè in ſingulos gradus adaucta eſt. Matres voluptas ſubijt, cùm cernerent, cui Principi ciues, cui Imperatori milites earum viſcera effudiſſent. Teſtis ipſe es, quæ in ore omnium lætitia: inde reſultantia vocibus tecta, nihilq; tantis clamoribus ſatis clauſum: quis tunc non è veſtigio exilijt? nam gaudio quoq; ſua cogendi vis ineſt.

2dò Ad materiam Salutationis ſpectat exaggerata laus hoſpitis, nam ab hoſpitum magnitudine animorum ſerenitas intenditur. Sic in Salutatione cuiuſdam dicitur: Vnus quidem ipſius humanitatis paſſibus ad nos diuertiſti, ſed tot ſimul Heroum lumina tecum infers, quot è tua ſtirpe velut è luminum fonte citra Poëtarum fabulam Soles emerſere. Ædem hanc tot ſiderum efficis coloniam, quot è Gentilitia Tua Domo Sidera Cœlo Patrio affulſere. Huc & illud ſpectaret. Opprimimur argu-

argumenti magnitudine, & verborum inopes materiæ fæcunditas, laudũq; facit copia.

Traianum Plinius in ingreſſu Romano laudat: Quàm deſideratus tuus in Vrbem ingreſſus? nam priores inuehi importariq; ſolebant, non iam quadriiugo curru & albentibus equis, ſed humeris hominum, quod arrogantius erat, veluti pedum vſum amiſiſſent: Tu ſolâ corporis proceritate alijs excelſior, de ſuperbia Principum quendam triumphum egiſti.

3tiò Exaggeratur tenuitas loci & eorum, ad quos diuertit hoſpes. tamen illud diceres: Loci anguſtiæ non obſtant immenſæ mentis capacitati: nam vel illas ſuâ granditate dilatant, vel illuc digredi nil penſi habent non ignari, magnitudinem hoſpitum à loci magnitudine non capere incrementum. Item diceres: Ad tenues ſe demittunt animas Principes, Solis ipſius edocti magiſterio, qui è Cœlo ad ima per radios deflectit, nullam inde ſuæ lucis diminutionem paſſus.

4tò Deſiderium aduentus pridem antea in animis conceptum exprimitur. ſic nonnemo: Non gratiùs agris ſitientibus rorem nubes, Romæ Pompeium Aſia, Scipionem Maſſiniſſæ Roma ſubmiſit, quàm Te nobis Tua humanum præteruecta faſtigium humanitas.

5tò Sæpiùs Digreſſio inſtituitur ad hoſpitis illius Maiores, &, ſi quid in illis admirandũ aut illuſtre occurrit, depromitur. De-

Deniq; illud hîc dicere poteris cum Plinio: Veniet ergo tempus, quo posteri visere, visendum tradere nepotibus adhuc gestient, quæ tecta magnus hospes impleueris, qua sub porticu olim consederis, &c. Adderes: Nec nobis vnquam excidet hæc quâuis potior Tua dignatio: hoc ipsum Tuis signatum vestigijs iter, & posthac venerabimur ipsi, & excipient facti memoriam anni consequentes.

Ferè hæc omnia Puncta Salutationis complectitur illa.

Salutatio Vrbani VIII Pontif. Max: à Faminiano Strada in Collegio Romano.

INgens hic fulgor tenebris nostris obortus B. P. perstringeret oculos intuentium, nisi Maiestatem Tuam vrbanitate cumulatam tẽperares ipse nobis, ad quos non magis de via, quàm de Maiestate deflexisti. Redis, vt video, non grauatè ad notum Gregorianæ Sapientiæ stadium, quòd à primis annis palmari semper ingenio decurristi. Iuuat opinor aluearium inuisere, vbi prima Eloqueæ mella, cœlestia planè dona elaborâsti. Et nunc seruat sedẽ honor Tuus, seruabitq; in posterum: hæc quæ consurgunt tecta, hi gradus Tuis signati vestigijs erunt nobis templi ad instar, quod à Gregorio quondam extructum, ab Vrbano hodie consecratum religiosiùs colemus, in eoq; cœlestem vtriusq; imaginem & venerabimur ipsi, & excipient facti memoriam anni consequẽtes, audientq; à nobis non sine aliquo inuidiæ morsu posteri quòd hæc aliquando tecta lustrauerijs, hîc Maiestatem oris tanquam de cœlo trahens spectandam nobis submiseris. Sic nos humanissime Pontificum, Gregorianos fastos Tuâ humanitate complebimus, hinc diem & Christi occurrentis in via discipulis, & Christi Vicarij ad nos de via diuertentis geminâ gratulatione felicissimum, nouâ semper ad posteros prædicatione transmittemus.

§ II.
Modus multiplex contexendæ Salutationis.

Etsi, quæ dicta Superiores, satis te instruant, tamen hîc pluribus modis Tibi mentem imbuam.

Primus Modus.

PEr Allusionem ad Circumstantiam Temporis, eam in plausus & laudes, quoad fieri potest, trahendo. Exemplis id illustro. Sic imprimis conformatur Salutatio Ducis Exercituum Dominicâ primâ Quadragesimæ adornata: Etiam desertum Christi nos disertos effi-

tos efficit Dux & hoſpes Illuſt: In ſolitudinem hodie ſeceſſit Verbum, ſed adhuc in Vrbe nobis verba in tanti venerationem hoſpitis ſuperſunt; & fameſcente Chriſto, ciborũ magis abſtinentiam amamus, quàm Verborũ. Sanè in Tuis laudibus plauſuq; Tibi hoſpitaliter adornando nunquam nobis ieiuna poteſt contingere Oratio, quorum deſideria Tui conſpectu vſq; ad ſatietatem adimples. Circumfers tecum populorum ſolatia, & poſt exacta nuper Hilaria nouâ hilaritate animos perfundis, trophæiſq; aſſuetus, etiam nubes animi triumphas, eâdem Imperiali clauâ & hoſtes à Patria, & mærorem ab animis propulſans. Vſq; adeò tam armorum Imperium ſans. Vſq; adeò tam armorum Imperium rerines quàm animorum. Prodit ergo è Sacris cineribus nouus Phœnix cùm toties nata Tuo de conſpectu tripudia renaſcuntur! Non ſic nempe tota ſacro illi cineri voluptas inſepulta, vt ei Phœnicis prodigia Tuo cum aduentu non recurrant. Buſtum hoc cinerarium vitale eſt, quod Sacris temperata imò extincta legibus gaudia Te auctore poſtliminio in animos reducit. Et quidni reduceret, Te augusta Tuæ Domus decora, quorum in Te illuſtre geris compendium, in hæc mænia inferente? Sed neq; Patriæ minùs ſpondes ſolatij, quia plurimum conſilij. Domeſticæ Palatij, quia plurimum conſilij. Domeſticæ Pacis arbitrum illa Te requirit; cuius armis victricibus

ctricibus in Toga decerpit oleas in Sago nectit laureas. Eam vt conſilijs in Procerum conſeſſu fulcies ita nos eâ, quâ potes polleſq; beneuolentiâ complectere.

Etiam illa Salutatio ex eodem Fonte profluxit, nempe Adiuncto temporis:

Hæc, quæ Tui deſiderium pridem accenderat flamma hucuſq; arſit in animis; Sed iam fungitur ſuo munere December, & ardorem beato planè temperat euentu, dum vota feliciter coronat; Aduentui Diuino Tuum permiſcens, quo Tuæ facit pretium tarditati. Sic & Tu aduentvm diſtuleras vſq; ad Aduẽtum; ne tardiùs ad nos venires quàm DEVS. nempe tantis hoſpitibus aliquid cum DEO commune interuenit, etiam adventus. Nec differre viam licuit, ex quo factus etiam Viator DEUS &c.

Secundus Modus.

SUmitur perſæpe à circumſtantia Natalium ac Stemmatis; quod item exemplo illuſtro. Sic in confluxu aliorum Procerum Cracouienſis Antiſtes ex Olorinorum Familiæ Salutatus:

Quò Polonæ conuolârunt Aquilæ, nec Olores abeſſe decuit, Dux & Præſul Illuſt. Regiam nempe candidamq; Regni alitem carere candido

candido vix docuit comitatu ſuauis in Regnis harmonia, vbi & clangunt Aquilæ, & concinunt olores. vtraq; ales candidi eſt ominis, dieſq; candidum meretur lapillum, quo altervtra in Vrbem involat, ſi non hoc ipſum altius Polonam effert gloriam, aut meliori dat locum augurio, quòd cùm alibi Aquilis præuolârint vultures, Cygni & Aquilæ Poloniam tantùm circumvolent. Quare à Regalibus Aquilis ad Tuum nos conuertimus olorem. vtrumq; eminet: nam & Aquilæ ad ſolium & coronam, & olor euolat ad aras & Infulas celſiores. Et nonne euolâſſet, cui candidum adjecit ſuffragium natiuus color, & translatus ab auita volucri in Pontificiam mentem candor? Hinc vrbs illa Lechicarum vrbium Princeps gaudet ſe tantum Infulis coronâſſe caput, ominata ſibi dies candidos ſub tantæ felicitatis candidato. Sic à cura minoris Annuli ad grandiorem annulum, qui Te deſponſaret Craci Eccleſiæ, profeciſti? Solenne quippe eſt annulum annulo catenari. Adeò promptum Tibi fuerat domi Honorum inſignia mereri, qui olim amorem ſtuporemq; in Te traxeras exterorum, Capitolino anſere Polonum obſtupeſcente olorem, vbi ſuauioris facundiæ velut Cygneo cantu aures Latij tenuiſti, & ab Aquinate Romano Solem in Tuum pectus ac mentem (ne ſuus terris deeſſet Zodiacus) trãſtuliſti.

tuliſti. Prouehèrent nos altiùs tanti hoſpitis, tanti Antiſtitis laudes, ſi tam altè noſtra ſubuolare poſſent ingenia, quàm Tuum olorem decuiſſet. Dicendi ergo finem (loqui enim diutius eſſet, anſerem inter olores obſtrepere) non tamen gaudendi facimus, tum primum exhibitæ nobis per hunc ad nos deſcenſum humanitatis memoriam poſituri, cùm & vitam.

Tertius Modus.

Cùm plura ſimul Adiuncta Rerum, Loci, Temporis, Perſonæ coacervantur. Talis eſt Salutatio Archiepiſcopi Gneſn: Primatis Poloniæ Primiq; Principis dicta Leopoli in fine Commiſſionis, durante adhuc vinculo militari Fæderatorum:

Poſtremus tempore, re ac nomine Primas primuſq; venis Princeps Archipræſul Illuſtr: Alij Tibi præiuêre Proceres, ne ſoli tantum Planetarum Principi minora præire ſidera crederemus, quocunq; Tu ordine magnus vrbibus hoſpes illaberis, ſemper es Primus Princeps: ſeu primum ante alia ſeu vltimum oriare ſidus, ſemper Tu Primas; planè vt idem ſidus eſt ſeu mane inter Prima diei crepundia oriatur Phoſphorus, ſeu ſub quoddam diei Senium Heſperus illuceſcat. Tantùm emines inter Patritios Procerum ſplendores, vt jam li-

 ceat

ceat maximos solstitij dies à Tua hospitis magnitudine deriuare, quæ vt Vrbium, quas passu beato consecras Fortunam, ita Solem in auge constituit. Creuêre in immensum gaudia, geminumq; gloriandi illicium recepto mænibus & ex Vaticana Vrbe Legato à latere, & Te Nato Domi Legato à Corde. Si non hoc ipso aliquid in Te Apostolici elucet Nuntij quòd volueris euangelizare Pacem. Aduolâras & Tu nuper è Lechico Aquilarum nido noxijs Polonas Aquilas nexibus soluturus, missurus earum vincula, quibus vnica esset in amore Libertas; Sed Gordio intricatiorem nexum inueneras, contra quem iam pænè gladium vibrabat Romanus Macedonico maior priorq; quantumuis VII Alexander; nexum inquam explicatu difficilem, quamuis in Te incidisset, cui post Romam hîc esset soluendi summa cælitus potestas. Nouerat Polonia quem tanto præficeret negotio, vt pote qui tam fæcundus consilii sis, vt etiam in auito schemate caput geras, ne gentilitium quidem Symbolum absq; capite esse volens. Accinere proinde Tibi parabat Patria, quòd parum grata Regali manipulo vincula Tu etiam dirupe ris, nisi iniqua temporum ratio & quædam fatorum vis obstitisset. Quòd verò insuper spectandum Te nobis exhibes, & tantus cùm sis, ad minimos Te vsq; inclinas, non est quo grati

grati animi argumento id reponi queat. Ad sola nos vota, Celsitudinis Tuæ dignatio & nostra damnauit tenuitas. Viue, ac tot quassatā fluctibus Patriæ onerariam remo Adalberti & consiliorū impulsu ad Insulas impelle diutius Fortunatas.

Iuxta eundem modum scripta est &c.

Salutatio Episcopi Cracouiensis dicta 1. Nouemb: in Basilica SS. Ioannis Bapt. & Euang.

REcreasRecreas tandem Tuo, quo serenas omnia conspectu, quos ipsâ Tui etiam aduentûs famâ eminus hilarâsti, Antistes Illustrissime. Differre Tibi placuit Vrbis gaudia, donec illius angustias Tui desiderio dilatares. Sed differre non licuit nisi ad Kalendas, & à luce vniuersorum Cœlitum illustres, & à Tua; ut ardori desideriorum ille finem afferret dies, quo proximè piaculares Animorum flammæ & diu irrita Cœli desideria temperantur. Nemo tam numerosè splendido ingressus comitatu, quā tu, quem pompâ Celebri tot Votorum imo & tot Diuorum induxerit frequentia. Candorē nempe amant, candidis assistunt mentibus cœlestes animæ, qui color illis in Gentilitio Tuo resplenduit olore. Sic nunquam solitaria incedit Infulata Virtus, quæ nec Superûm exclu-

dit con-

dit contubernia, nec consortia gaudiorum.
Etiam hæc ipsâ Beatorum adyta Tuo intuiti
beâsti, rursumq; huius Basilicæ Tutelaris exul
tat vel in vtero assuetus ad tripudia, postquam
ad eum deflexit hospes in Virgine DEVS
iam, quantumuis illo nemo maior hâc æd
celsior assurgit, cùm Tu in Regni Clero Re
gniq; Proceribus tantus, minimorũ consorti
non declinas. Quare candido, id est, olorin
diem hunc, qui Te nobis exhibet, lapillo si
gnabimus, illud in votis habituri, vt Tui vul
tûs solatia, quæ hodie dedisti maxima, non de
neges diuturna. Quæ quidem religiosarum
mentium vota si approbas, non magis à Te pri
mò inter Clerum initiandis (quod Theologo
rum est placitum) quàm toti huic Ordini, no
vum grati animi imprimes characterem.

Quartus Modus.

POtest desumi aliquando ex Circumstanti
nominis. haud enim dubium est aliqua
nomina amplam dicendi offerre materiem
Patet id in hac Salutatione Petri N. Non
nius Petri cultus nobis hodie indicitur, cù
& Alexandrinum Antistitem annua reuolu
tio, & Te nobis rota deuehat Catharinæ. N
inuitos ad Te pertrahunt Petri vincula, quib
Apollinem arctiùs, quàm Tyrij quondam He
culem Tibi maximus hospes deuinxisti. R

manæ fidei sumus, Petrum libentes volentesq; colimus, & filij Aquilæ filium columbæ. Si nõ hoc ipso Te grandiorem probas Aquilã, quòd Soli Aquinatico diutiùs inhæseras, dum ad illius lucem ingenij Tui indolem explorares. Romæ iam Petrum inuidere nefas ducimus, cùm ad Tuum admittimur conspectum. Romam efficis, quò Petri nomen intulisti &c.

Quintus Modus.

NVnc euentus occurrens, nunc item Dignitatis fulgor aut insigne Honoris dabit dicendi impetum. Sic ad quendam dictum:
Fatalem nuper exhorruimus aduentitiã Cœlo facẽ, sed Cõmetes hic augur lætitiæ fuit, quâ liberaliter animos perfundis, Hospes desideratissime. Odit nempe gaudij parsimoniam Regale Sigismundi nomen &c.

Sextus Modus.

Est vsus Eruditionis in Protasim & Apodosim tractæ, cuius exempla hæc accipe:

Salutatio deducta à symbolo

RArum in pari fastigio Tuæ humanitatis specimen ad has diuertentis loci angustias, magnum illum in Romana Purpura reuocat Barberinum. Sacra ille Musis an Tullio ciui vtriq; Romano limina visebat hospes (vt

fermè à literis non abhorrent, qui digna literis gerunt) cum pro Lycæi foribus hortulum miris distinctum floribus, (nam & hortuli non desunt illi Hortensio) aduertit, qui, vt adjecta innuebat inscriptio, *Exspectaret apes*. Datum hoc & Purpurati Patris insignibus quæ mellis opifices condebant condiebantq; Apes, datum & hospitis dignitati, quæ tantam in illo Romanæ juuentutis flore sitim ac desideria sui aduentûs accenderat. Quod quidem literarium schema quàm ex congruo Purpuratæ celsitudini fuerit inscriptum, in comperto est: Illud in eo, si Roma sinat feratq;, non incongruâ crisi notauerim, quòd beneficium se potiùs præbere velle, quàm accipere illius Hortuli cultores testarentur. Aliud nos testari cogimur, te intra hæc mænia recepto: diuturnæ exspectationi, (quam non satis Tullianus ille hortulus suis coloribus adumbrasset) præmium referri potiùs quàm Tuæ amplitudini parem vrbanitatis instrui fatemur apparatum. Colligimus è benefico ad nos deflexu plura viuidi amoris argumenta quàm Barberini Apes de appicto Scholæ viridario, vel ex insertis liberali pictoris ingenio floribus collegissent. Sic non sterile bonum est tanti Herois è proximo conspectus, qui & oculos nouæ magnarum mentium scenæ intentos recreat, & animis nouam benè præsagien-

di necessitatem inducit. Viue, vir amplissime, diu Patriæ, diu inclytæ Tuæ stirpi, viue & mihi, ac luce hâc, quam Tibi Genus & Virtus gemina Heroûm prosapiæ fax accendit, diu Patriam Serenam.

Altera
Salutatio deducta ab Exemplo per Prot: & Apod:

PLerumq; magnitudini hospitum par gaudij respondet magnitudo, adeòque huius mensura est sola venientium dignitas & Fortuna. Ad Numidiæ Regem Massinissam prouoco. Deos ille ceu insolitæ auctores Fortunæ gratijs veneratus, dum fatalem illum Carthagini & Africæ cladibus quàm suo notiorē nomine *Scipionem* ad se cerneret diuertisse. Inclinârat illi animum Rex vrbanissimus, cui suis inclinârat se ruinis supplex Africa: & in eiusdem ruerat amplexus, quasi suam tanto in hospite felicitatem stringeret, non facilè, si liceret, dimittendam.

Jn maiores me impellit gratias ea, quæ me circumstat, ac toto se infundit sinu felicitas. Nec enim aut Tu mihi Romano Scipione minor, nec ille, sibi Te maior arrogantiùs videretur, si eam, quam vbiq; circumfers amplitudinem maximis inuidendam in Te aduerteret. Vnum est, quod Massinissam inter hæc

Fortunæ angebat munera, & me angit vehementiùs, quòd eam, quæ mihi tecum oritur (vtinam absq; Occasu) Fortunam ita pressis tenere manibus nequeam &c. Deniq; potest Allegorico tractù res tota deduci, vt patet ex Salutatione dicta in Prolusione de Stemmatibus sub titulo: Campus.

§ III.

De Inscriptionibus Arcuum Triumphaliū in ingressu Principum.

IN Solenni Principū ingressu eriguntur sæpius machinæ theatrales & moles superbæ magnifico exstructæ apparatu, vulgò Arcus Triumphales, quibus vel Picturæ Symbolicæ adduntur, vel aliquid Prosâ aut ligatâ Oratione inscribitur.

Picturæ autem in Arcubus Triumphalibus adhibendæ, possunt desumi vel ex Allusione ad insignia Principis; insignia, inquam, Honoris vel generis, vt patet ex proximè dictis de Barberino Scholas Romanas invisente; vel ab Analogia, seu similitudine rei alicuius cum Persona & munere Principis, eiusq; aduentu.

Sic Philippo II. Regi Belgium ingredienti depictus est Sol quadrigis vectus cum Lemmate: *Illustrabit omnia.* Vel certè pictura huiusmodi est index ac testis publicæ lætitiæ ex aduentu Principis deriuatæ. Sic Alphonso Regi vrbem ingredienti depicta est Corona laurea in annulum desinens cum Lem: *Hilaritas Vniuersa.*

Huc seruient & alia quædam Symbola.

Primùm, Henricus *Dux* Brunsuicensis lunā depingi iussit cum *Sacra* illa inscriptione: *Visitauit nos Oriens ex alto.* 2dum. Carolus Lotharingus lampadi accensæ in hasta inuersa, Lemma addidit: Lux publica Principis ingens. 3tium est Marcelli Veneti *Ducis*, Columba cum ramo oliuæ & Lem: *Bonæ Spei.* 4tū esset Iris in nubibus cum Lem: *Quo adferet ista serenum.*

Quodsi in Arcubus Triumphalibus velis aliquid inscribere quâcunq; oratione, Inscriptio illa debebit continere breuem sed neruosam laudem Principis, vel apprecationem, vel omina, vel publicæ lætitiæ indicia. Solennis illa fuit Inscriptio, quam in Arcu triumphali, qui fuit Imperatori Traiano erectus, Roma apposuit:

Patri Pio, Patri Senatûs, Patri bonorum omnium, Patri Patriæ Pio, Iusto, Felici, semper Augusto.

S. P. Q. R.

Jn Arcu Triumphali Nicææ erecto hæc Inscriptio posita in ingressu Neosponsorum:

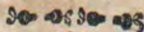
Felicibus Pacis suæ Sponsis Serenissimis Sabaudiæ Principibus S.P.Q.N. pro Iani foribus clausis has triumphales aperuit.

Aliquando huiusmodi Inscriptiones pluribus verbis contexuntur. Talis illa Vladislao IV

Jngredere sospes auite Diuorum sanguis, Tuæ Patriæ votum & spes, Fortium Clementissime, Clementium Fortissime, tota Lechici Nominis Maiestas: Ingredere Vita Ciuium, Consiliũ Reipublicæ, Senatûs oraculum, Mens Poloniæ. Tecum Tua felicitas sceptra capiat, Tecum Tua Virtus coronetur: Imple factis fastos æternitatis: addant Tibi Superi tot annos, quot nobis eripi ab hoste vetuisti.

Talis & illa Inscriptio Arcûs Triumphalis Cardinali Cæsari Montio Mediolanum ingredienti:

Aßueuisti Victorijs, assuesce & triumphis:
Et Cæsarem, & priuatum esse non licet.
Ad primæ Romæ regimen, per secundã ascende:
Ad Te sublimia quæq; referuntur, vt succrescant
Eminentia titulus est alijs, Monti etiã natura.
Si virtuti præmia non respondeant,
Merentis gloriam crede, non tenacitatẽ debentis.
Ingredere igitur, & Insubriã Tuã etiã inde felicẽ
Sciat, quod iterùm Cæsaris sedes sit.

Erudi-

§ IV.

Eruditio hospitalis delibatur.

LOngiores hîc alij, ego breuior, ne in notionibus videar heluari.

Augustum imprimis mirabere, cui officiosum Salue magis ipsomet testante placuit, quàm sũptuosissimum epulum. Tanta vel in vnico verbo latet suauitas, maximè cùm arcana mentis detegit studia, quæ vocabulo veritatem concilient, & gratiam intendant.

2 Iam in Africam Te relego, Annibale receptò triumphantem. Certè Annibal Salutationem post rem cum Romanis benè gestam ipsi triũpho prætulit.

3 Congesti à Salutationibus in hospites etiã tituli. Sic Leccius Cincinnatus in triumpho, Vrbis Patronus est salutatus. Sic Dentatus Romam è bello redux Achilles est appellatꝰ.

4 Execror Alexandri fastum, qui à nemine salutari, adorari ab omnibus voluit: Nempe Iouis se filium credidit crediq; voluit Victor prætumidus, ignarus imbellem videri animũ, qui de fastu nesciat triumphare.

5 Quis adhuc non insultet veterum Imperatorum superbiæ, qui Vrbem non quadrijugo curru, aut albentibus equis sed humeris hominum succollantibus ingressi sunt? etsi hinc excipiat suum Principem Plinius de hac superbia Principũ triumphantẽ. 16 Va-

6 Vrbanitas si quem destituit, à saxo etiam in politiem emollescat. Nam apud Iones in vijs publicis statuæ lapideæ figebantur, quæ aduentantes hospites Græcè salutarent. Non tamen omino placent hi saxei Oratores, malim animos per linguam quàm saxa per inanem sonitum perorare.

7 Barbari etiã non omninò barbarè: Thracas veteres intelligo, apud quos ita mos ferebat, vt Principes cùm se mutuò salutarent, ter digito labra compescerent, se tantis hospitibus salutandis impares sic testati. nempe præstat appresso labris digito conticescere, quàm non ex merito hospitum blaterare.

8 Et Tyrannis aliquando sapuit, ferumque exuit ingenium, dum morum comitatem exigeret hospitalis Sapientia. Dionysium vide. Tyrannus hic Siculorum sed Sapientiæ cultor eximius extitit, dum Sapientiæ Platonis id honoris detulit, vt missis obuiam coronatis nauibus, eundem è naui quadrigis exceperit, etiam ipse illi obuius. Tantum Sapientia in Tyrannos etiam exercet Imperium.

9 Etiam aues ad hæc officia olim instructæ. Hinc Satyricus. Quis expediuit psittaco suum chære?

Sed Eruditio potiùs illa huc seruit, quæ ad particulares rerum ac Personarum, quæ salutandæ sunt Circumstantias attinet, vt de virtutibus

tutibus Honoribus &c. de quibus aliquid in Prolusionibus dictum.

§ V.

Aliquæ Salutationes.

Superiùs allatis adhuc aliquas superaddo. I.' sit

Salutatio Delegatorũ Regni Iudicum.

REdijstis tandem cum reduce Iustitia, Amplissimi Proceres, simulq; loci huius solitudinem & squalorem Curiæ depulistis. Tota pænè inter desideria nobis effluxit hyems, quæ non alius facilè torrens restinxisset nisi totis huc alueis vestra decora influxissent. Vota Maius tandem coronauit non floribus, sed Solibus, quibus pretiosa hæc tempestas liberaliter quotannis depluit. nec enim vel Themidis Polonæ gladio suus fulgor, vel hospitibus tantis natiua non inest serenitas, cuiq; superbiam paritura Zodiaco. Hos vel maximè soles ales Sarmatica indulgenti palpebrâ contuetur, ad hos & causarum & reorum indolem explorat illustriùs, quos primus Regno inuexit Batorius, deductâ cœlitus Astræâ cũ tam illustri Iudicum corona tantò nobiliori industriâ, quantò certiùs Regna corruunt & Coronæ æquitatis adminiculo destitutæ. Atheniensium vos componerem tribunali, quod lucem

lucem in judicijs oderat; niſi noctuarum il-
lud tribunal foret, hoc aquilarum. Nam alios
fori Præſides quid vobis vetuſtas conferat?
Zeleucus erui ſibi oculum vnum, alterum fi-
lio paſſus ob parricidium Virtutis; Sed ne-
ſcio an vno ominùs oculo cauſarum momen-
ta perſpexerit, cum tamen vobis laus ſit in-
tegra, quæ illi diminuta. Charondam Iudi-
cem prædicârunt Thurij, damnauit temeritas,
qui dum contra legem progreſſus cum telo,
eidem incubuit, & vitam & iudicia in ſe pere-
mit; ſed à Sarmatico tribunali longè abeſt o-
mnis temeritas. Quodſi Thebanus Iudex ſine
manibus, ſed iudicia voce corrupit, dum lin-
guæ & affectui neſcijt temperare. Illuſtriùs eſt
delegatos Regni huius Iudices etiam cum vſu
manuum Iuſtitiam retinere, ſolamq; manibꝰ
in foro apprehendere Iuſtitiam. Atticus Dra-
co leges tantùm ſanguinarias tulit, at hoc in
perniciem & interitum generis humani, non
in legum tutelam; Solus illi character ſan-
guinis, vobis mitioris Iuſtitiæ character Elo-
gium inſcribet Immortale. Nam Iudiciū Pa-
ridis, (quo melius pro Helena egit quàm pro
Iuſtitia) in Dearum diſſidio expertum vindi-
ces Iunonis iras; Minois verò æquitas inferni
tribunal meruit, ad Orcum ſcilicet releganda,
vt quæ Cœlum minimò meruiſſet, cui vos o-
lim inſeret vobis inſitus æquitatis amor. *De-*
niq;

niq; Romanæ ſecures etiam in Innocentum
ceruicibus hebetatæ, ſæpè Iuſtitiæ, ſæpius cru-
delitatis inſignia; nam & ſæuiere in ciues in-
noxios ſub Tarquinio, & ſeptimam infamâ-
runt Marij Purpuram: *Veſtræ* æquitatis glo-
ria veteribus omnem præripit, quibus omnia
è legum præſcripto ad bilancem Iuſtitiæ re-
uocantur. Sed ne dicendi mora dictionis gra-
tiam præfocet, cum non loquendi opportu-
nius ſit quàm tacendi artificium, conticeſci-
mus interim, ipſo etiam ſilentio facundi, vt-
potè quos Sarmatici Areopagi laudibus im-
pares ipſa taciturnitas atteſtatur.

Salutatio Epiſcopi Vilnenſis Dicta à Sarbieuio.

SI horum omnium, quos circumfuſos vides,
perinde hilares animi, atq; conſpicui vul-
tus eſſent; videres profectò, Præſul Illuſtriſ-
Te non intra has ædes, ſed in noſtris cordi-
bus conſediſſe. Hæc enim condita humanita-
te Tui oris maieſtas, hic Tuæ virtuti non im-
par, ſed Fortunâ maior animus, hic niueus nō
ætate magis quàm candore animi vultus me-
ruit, vt non magis hodie per animas, quàm
per Tui aduentûs lætitiam animaremur. Oc-
cupa igitur hoc animorum Regnum & ſolium,
atq; iſtam Salutandi Tui alacritatem, quam in
vultibus

vultibus legis, nostrorum animorum Vadem prædemq; habeto. Cæterùm cùm ad Sacræ manûs Tuæ osculum accedemus, illud cogita, non magis nos labra Tuo annulo, quàm animos Tibi consignare.

§ VI.

De Salutatione Regis in Comitiis Polonorum.

ITa fert mos Patrius, ut initio Comitiorum Regni à Nuntijs Palatinatuum Rex publicè salutetur. In hac Salutatione primò Omniũ ordinum lætitia exprimitur de incolumitate Principis; ad quod iuuant hæ Sententiæ: Rege incolumi mens omnibus vna. *Item:* A capite salus corporis dependet. *Item:* Salus Reipublicæ vacillat, quoties & salus Principis. Iuuaret item illa Eruditio, quòd pro salute Augusti stipem olim Romani coniecerint in lacum Curtij.

2dò in eadem Salutatione laus Principis pertractatur ab eius vigilantia, felicitate, trophæis, & studio boni publici promouendi. Hic vero hæ sententiæ adhiberentur imò: Maximo Imperio maxima cura inest. *Item:* Omniũ otiũ somnos vigilantia Principis defẽdit, omniũ otiũ illius labor, omniũ delicias, illius industria. *Item:* Princeps remissum aliquando animum habebit, nunquam solutum. *Item:* Princeps sibi dictum illud putet ex Claudiano

Nec Tua Te moueant, sed publica damna.

Et illud Senecæ: Et Respublica Tua est, & Tu Reipublicæ. *Item:* Moderatori Reipublicæ vita Ciuium beata proposita est. *Rursum Seneca:* Principis magnitudo firma stabilisque est, quem omnes tam supra se, quàm pro se sciunt.

3tiò Immunitatum & Libertatis tutelam insinuant. Deniq; Ad Regiæ manûs osculum admitti petunt. Huius Salutationis Exemplum accipe.

Salutatio Regis in Comitijs, nomine Palatinatuum aliorumq; Regni Poloniæ Districtuum.

QUos in hoc Lechicæ libertatis Comitio Tuæ Maiestatis solio circumfusos vides, publicæ internuntios crede lætitiæ, Regum Serenissime. Nec aliunde animis ea voluptas insedit, quàm vnde sceptris oboritur non desituræ sortis fiducia, in quam certiùs haud assurgitur, quàm si non insuaui sanè Imperio, id præcipiat Coronati Principis incolumitas. Etiam hæc Regnorum basis est, nec solidè stabilitur illorum felicitas hâc vel leuiter concussâ. Seruantur Imperia, dum Cœli munere Bonus Princeps nec fatis, nec fortunæ telis obnoxius

noxius conſeruatur. Deniq; alternat Fortunâ vices, cùm & Principis vires; nec Ciuile hoc Imperij corpus, quod nonniſi mens Regum animat, non labaſcit, vbi Capitis pericula terruêre. Non poſtrema ergo Regni felicitas eſt Princeps Incolumis, vel ſi non in Romano tantùm ſolio Valentem ſceptra nouerint, qui vitam ſimul Ciuibus, vitam Patriæ inſpiret. Hinc vt nihil vtriq; huic ampliſſimo Ordini, nihil Patriæ in votis potius, quàm Salus Principis, ita nec vberiorem quidquam aperit ſcatebram gaudiorum. Et ſanè tot quaſſati calamitatibus Imperij moles, quæ Tuæ Maieſtatis humeris tutò incubuit; non imbecilles poſtulat lacertos, quibus vt ſe iam erigit, ſic fatiſcentibus laberetur. vbi autem locum tam felici dedêre auſpicio, etiam de felici Comitiorum exitu non irritum præbent auguriũ. quippè: *(pêre fidem;*

Rege incolumi mens omnib9 vna, vt Amiſſo ru-

adeòq; hîc etiam occlamare licet, quod olim Roma ſuo Principi: Salua Reſpublica, Saluus Imperator. Nec difficile ſaluum libenter habent ſubditi, quem ex ſe & pro ſe pariter nôrunt. At *Te* ruentis Patriæ ſceptris domeſtiſtica deſignauêre ſuffragia, eundem Patriæ Patrem ſibi gratulata, quem Ciuem Patriæ Regum Cæſarumq; Fortunæ affinem Cœli beneficio accepimus. nec enim minimo repo-

nendum

nendum loco, ſi imperaturum Patriæ Ciuem dent ſidera, cui non meliùs pondus ac regimen terrarum incumbat, quàm Atlanti Cœlum, vel Magno Æneæ dulcis Sarcina Anchiſes Parens. Hæc demum ætas Te Principe refloruit, quæ Reges Regno, dum Te parturijt, & ſolio parem effudit animam. Nec non auſpicatò ceſſit, quòd in Te Patriæ ſuffragia cõſpirârint: pace fruimur, quam vix arma, vnquam peperêre. Ita hoſtem orbemq; vel Regium nomen ad reuerentiam componit, & ferrum veneratio excutit, vel malè ſibi præſagus hoſtilitatis timor armorum otium perſuadet. Pauet Tuum etiam clauſum in vagina mucronem hoſtis, quem ſibi fatalem præſentit. hinc ne ſuis te laceſſit armis & tua timet, antequam perſentiſcat. adeò ſuaues Patriæ ſomnos Tua parit vigilantia: pacatum in Tuo labore otium, in Tua fortuna dies reperimus fortunatos, nec iam priorum *Principum* fatis ingemiſcimus, quando in Te rediuiuam eorum imaginem & amplioris fortunæ capimus præſagia. Sed vt *Patria* in tuto, dum imperas, ſic & *Patriæ* libertas, quæ vt ſceptris adoptat *Principes*, ſic *Principum* beneuolentiam experitur, de Te ſibi non aliud polliceri poteſt, quàm quod de *Principe*, in eiuſdem libertatis ſinu à faſcijs educato. Dabis iam Regalis huius beneuolentiæ teſſeram

cùm

cùm nos ad osculum Regiæ manûs, quæ vt hosti minatur exitium, sic *Patrijs* legibus nostræq; immunitati tutelam appromittit, admiseris &c.

CAPVT III.

De Oratione Valedictoria.

PRoximus à Salutatione locus est Officiosæ Salutationi inuicem hæ succedunt; si hîc Salue Tibi contigit, contigit Vale alibi: nec Tibi salutandi hospitis daretur copia nisi alter eidem alibi dixisset vale. Quare & huiusmodi Oratio Idea non careat.

§ I.

Primum genus Valedictionis.

VAledictoriæ multiplices: aliæ, in quibus peregrè abeunti amico vel Mecænati valedicimus; & in his Imo testamur dolorem aliquem de eorum abscessu, quorum vt nos exhilarauit conspectus, ita contristabit absentia. 2do Apprecamur iter felix & reditum felicem. Quæ omnia in subijciendis Exemplis patebunt.

Valedictio abituro Hospiti vel Mecœnati.

Nec

NEc in te nobis tam solida offulsit felicitas, quæ non aliquo mæroris confinio læderetur, M. O. adeò sors vel maxima rarò ad purum fluxit! Deterit primæ felicitatis notam instans à Tuo discessu orbitas, & aurea loquax coram lætitia suas dolori cogitur partes cadere, dum solo Tuî relicto desiderio aliud hinc moliris iter. Vsq; adeò non solum à minoribus astris Solem hoc discernimus argumento, quòd nube vel occasu interceptus nocturnam caliginem pullato veluti post extinctum diem inducat orbi. *Porro* in iustam erumperet querelam dolor, nisi te itineris longinquitas non aliter nostris obtutibus subduceret, ac eundem Planetarum *Principem* præceps in noctem occasus subtrahit, breuia lucis extinctæ damna exortu crastino pensaturus. Verùm nec iter nobis te sic eripit, vt non totus hæreas adhuc in præcordijs, in quibus stabile Tibi domicilium defixit amor. è lare domestico, prout temporum rerumq; urgebit series, extra tamen animorum penetralia euagari nunquam tibi licet licebitq;. Oculorum hæc jactura est non animorum, dum per viarum locorumq; divortia tantisper divelleris, quia tamen & oculis diuturnæ noctis speciem hæc adumbrat absentia, votis te ubiq; comitabimur, nec alijs, nisi vt sol hodie nobis occidens quamprimum iterum oriare.

Vale-

Valedictio dicta delegatis Regni Iudicibus.

Hic Varij affectus Oratorio efferuntur ambitu. Imò Orator iacturam felicitatis & gaudij sic exaggerat.

Ergo quæ perenne inuehitis Patriæ serenũ, vrbi huic, lucere tandem, sidera Lechici fori, desinetis? Vtinam, fixarum indolem stellarum vobis patritia sors indidisset ne hunc extra Zodiacum liceret procedere! In quandam Luminum Patriam, locus hic transijsse videbatur quamdiu in Purpuræ Vestræ luce radiauit; sed ecce, dum in Zodiaci libra felicitatis nostræ pondus expēdimus, tota subitò amittitur, vobis Iustitiæ libram aliò transferentibus. Adeò vel terrigenas ferit October, qui Zodiacum scorpionis signo temeravit! non totum in Cælos effudit virus, etiam in urbis animos idem inspirat, qui idcircò non sine vulnere, quia nec sine dolore.

Secundò Præsagium famæ non intermoriture abeuntibus Orator edicit:

Dies hic Iustitium quidem foro, sed non vestris finem indicit præconijs, quæ ampliora sunt, quàm ut terminum pati nôrint. Plus ultra promovisse gloriæ limites, ultra votum alijs non processit; vobis ipsa Patrij iuris tutela jus omne in gloriam transscribit, in quâ vobis

vobis tam longa bonæ fidei Præscriptio, vobis vindicata virtus, asserta Innocentia elogium inscribet Immortale, sub quibus nec bono licuit esse miserum, nec malo felicem; æquitatis bilancem ita moderantibus, ut nulli esse-tis, nisi pessimo, mali; ne scilicet aliena dissimulantes flagitia, faceretis vestra.

Tertio. Propensa in absentes studia idem Orator declarat:

Ex vrbe, non ab animis excessistis; ab oculis non á fideli recordatione. Sequemur animorum studijs, quò pedum passibus ad immensa Famæ Olympia non assuetis haud licebit: comitatum ubique præbebit noster satelles amor, ubiq; promptus obsequendi ardor vestrum omnium latus claudet.

§ II.

Secundum valedictionis genus.

Aliæ Valedictoriæ sunt, in quibus ipse amicus vel hospes abiturus peregrè amicis vel hospitibus valedicit. Et hic imò testatur dolorem ortum ex eo, quòd ab illis divellatur. 2. Si est hospes, non verò domesticus, gratias exhibet pro exhibitis hospitalitatis hactenus argumentis. 3tio Valedicens rogat, ut eâdem benevolentiâ & studio se prosequantur absentem, quo præsentem sunt dignati.

vale-

Valedictio peregrè abituri.

Me jam vocat iter; urget ipsa negotij moles & gravissima tot causarum momenta, ergo iam inde tantisper divellimur, nec divulsio hæc citra novum animi vulnus; animi, sed mei, quem arctè hactenus obstrinxisti. Heruculem non melius Tyrij aureâ catenâ devinxere, quàm Tu me amoris & raræ hospitalitatis pignoribus, cujus & meminisse dulce fuerit. ut fuit non insuave tantisper illâ frui. Nec sola hæc novi doloris ratio, à meo distrahi Mecænate, à tam amico pectore virorum flexu abripi major fortasse, quòd me ingratum coges vivere, quia redhibendis Tuæ humanitatis gratijs nunquam parem. Harum tamen ipsa etiam tenuitas ad quævis me urgebit obsequia, officia impellet. sed ne viam, quæ urget pluribus morer, post gratias amicum accipe vale, & ipse quàm diutissime hospes vale.

§ III.

Tertium valedictionis genus.

Est in usu apud *Polonos*, ut ex Equestri ordine inter Regni Proceres seu ad *Palatinorum* aut Castellanorum, subsellia adlecti ad conclaue Regium ascensuri e conclaui Equestris ordinis, ijsdem Equitibus more & urbanitate *Patriâ* valedicant, vbi imo Regalis benevo-

beneuolentiæ vel beneficentiæ munus sibi collatum commemorant. Deinde exposito vt hactenus suo inter Equites muneri conati fuerint satisfacere, deprecantur, si non omnia examussim præstiterint. Præterea pollicentur se etiam in *Senatu* Equestris ordinis studium nunquã posituros, & Equestris Libertatis amorem. Deniq; valedicunt simulq; precantur vt idem Equester ordo semper boni publici studiosissimos proferat floreatq;.

Corollarium ad Valedictionẽ.

Solet maximè à Poëtis peregre abituro dici vel scribi carmen Valedictorium, quòd vocant *Propempticon* vel *Protrepticon*. Videre hæc licet à Pipinio statio cultissimè scripta & miris affectibus abundantia. Primũ Metio Iuveni nauigaturo scribit:

Dij quibus audaces amor est servare carinas,
Sævaq; ventosi mulcere pericula Ponti,
Sternite molle fretum:
Grande tuo rarũq; damus, Neptune, profundo
Depositum: juvenis dubio committitur alto
Metius, atq; animæ partẽ super æquora nostræ
Majorẽ transferre parat: proferre benigna
Sidera Soli Zephyro sit copia cœli
Solus agat puppes.

Sed hujus carminis artificium ex prædicto Poëta alijsq; disces; nam ego hîc Poëtã non instruo.

CAPVT IV.

De Oratione Eucharistica seu Gratiarum actoria.

MVltiplex hæc, prout & Materia vel occasio. *Aliquando* aguntur gratiæ Principi pro collato munere, aut alijs Mecœnatibus pro quocunq; beneficentiæ argumento: aliquando bene meritis de Republica viris pro re bene gesta vel impensis Patriæ obsequijs, vt factum non ita pridem in Comitijs Regni & Senatu Stephano Czarniecio terrori olim Suecorum & Moschorum. Aguntur item gratiæ hospitibus ad funus vel aliam celebrem pompam inuitatis &c. &c.

§ I.

Eruditio huius loci.

ORdior à Sententijs. & Romanus mihi Strada primò se in mentem calamumque insinuat, cujus illud etsi iam usu vulgatum, verè tamen oraculum est: *Beneficijs pleriq; vtuntur ceu floribus tamdiu gratis quamdiu recentibus.* Et Beneficium præsens gradus est futuri. Illud ejusdem, sed non ita quibusdā innotuit: Faciliùs beneficio capiuntur singuli, quam multi. Item: Animi quorundam arctiùs tenentur beneficio vel vno accipiendo quam

quàm acceptis multis. *Paria illa ex eodem oraculo:* Sparsa in commune gratia ab omnibus accipitur, redditur à nemine. Itē: Quidquid infra votum venit, beneficij nomen amittit. Item: Aliqui beneficio pretium ab arduo captant.

Nondum Româ libet excedere. præter Romanum Stradam etiam me ibi tenet Seneca. Quid ille? Moram beneficijs (inquit) ne obijce. Item: Negare nocitura, beneficium est: exorari in perniciem rogantium, sæua bonitas. Item: Beneficij accepti meminisse oportet, dati obliuisci. Item: Liberalitatis ingenium animus inuenit etiam inter angustias egestatis.

Sed jam Româ te in Syriam deduco; ibi *Publium* Syrum audi, & dictum adora: Beneficium, inquit ille, accipere, libertatē est vendere. Quo inflectes illud Poëtæ: Pro benefactis vinxerunt Agamemnona Graij. Et illud aureum Varronis dictum menti imprime: Qui aquam hauris, puteum corona. Acre id ad grati animi argumenta calcar.

Sed ô quàm crebrò illud euenit, quod Pōponius extimuit: Facilè post munera gratia consenescit.

Audi jam Oratorem Trajani: Nullum, inquit, impendij genus *Principe* dignius est, quā quod erogatur in posteros.

Audi & Neotericos: Summa felicitas est, posse

posse alios felices reddere. Tamen turpissimum damni genus est, inconsulta donatio. Prodigæ largitionis comes est pœnitentia.

Sententias concludat dictum Æmilij: Nullum, inquit, Imperium est tutum, nisi communitum beneficentiâ.

Sententijs varia succedat Eruditio.

1 Tres Gratias finxit antiquitas: plures tu à Mecœnate requiris & obtines.

2 Jmmortales Gratiarum hortos censuit Aristoteles: credo vt doceret, beneficij seu gratiæ memoriam nunquam emori debere.

3 Constantinum hîc mirabere: etiam ille hinc suo cognomento major quòd monitus ne eousq; profusâ liberalitate procederet, illud responderit: Mallem regnum, quàm liberalitatem perdere.

4 Seuero Imperatori nomèn abroget posteritas: aliud nomen meruit ejus munificentia quem à se nihil petijsse cognouerat, sic illum aggressus dicitur: An me tibi vis esse debitorem? postula, ne de me conqueraris.

5 Laudo Titum cui vnica fuit obstinatissima consuetudo largiendi.

6 Et Anaxilaus in regno non vinci beneficijs, id demum duxit honestum.

7 Tamen & Persas recole, qui in jus vocabant ingratos. hodie reorum huiusmodi abundè est.

8 Athenienses certè erga bruta etiam emeritis leges gratitudinis sanxêre.

Elegans

Elegans illud de Pomponio Duce Romano. Victori illi Pyramidem filij voluerunt statuere, sed non permisit viri modestia, proinde quatuor illi erectæ statuæ. prima Pugnatori: 2 Victori. 3 Triumphatori: 4 Contemptori.

Et Symbolis te instruo.

Hæc ad Tuam rem facilè accommodabis, nempè Adiantum herbam, quæ etsi perfundatur, sicca manet, cui Lemma additur: Nihil tamen hæret. quod est in ingratos.

Jtem. Cancrum cum Luna crescentem, cui Lemma adde: Vacuum sine lumine corpus.

Item. Calcem ardescentem, aquâ affusâ, cũ Lem: Ignes humor alit: Diceres tu & beneficia amorem.

Item vas vacuum cum Lemmate: Tinnit? inane est. Item Horologium cum Lemmate: Feriar, dum audiar. Item fomitem juxta ignaria fomenta cum Lem: Sic flamma nutritur! Item lampadem, quam oleum affusum extinguit cum Lem: Nimium extinguit. Vel: ne quid nimis.

Item Nauem cum velis expansis cum Lem: Expectat ventos. Item Molam vento trusatilem cum Lem: Absq; aura quiescit. Item Torquē aureum de ceruice appenso cum Lem: Grauat, & ornat. Item globum ingentem sphæricum in mensa cum Lem: quòlibet impellar digito.

Notuus

Notum illud Aloysij Cardinalis Symbolum, Sol cum Epigraphe: Non exoratus exorior. *D*iceres & Tuo Mecœnati, Solis ingenium in ejus manum transijsse, quæ postulantium vota antecurrit, nihil precariò dare solita.

Æquè aptum illud, cujus Auctor est Dux Terræ nouæ. Oceanum ille depinxit, cujus vastus gurges hauritur desuper à Sole, tamen (quod adjecta innuebat Inscriptio) Non exhauritur. Dic & Tuo Mecœnati: Citiùs quiuis Oceanus, quàm Tua posset exhauriri munificentia.

§ II.
Modus hanc Orationem scribendi.

POtes Mecœnati trophæum erigere ceu Tu ipsius Victori. imò beneficia quæ sparguntur in commune trophæa sunt. *A*libi fusi hostes, sed domestica in arena deuicti beneficijs ciues illa excitant.

Familiaris etiam est hîc locus communis de Munificentia, de Principum beneuolentia in Ciues, quos

Non sic excubiæ nec circumstantia tela
Quàm tutatur Amor Ciuiū.

Imò frustra te terrore Princeps succinxerit, si charitatis satellitio septus non fuerit: Vnum enim inexpugnabile munimentum est Amor Ciuium. Inquit Seneca: Regnare qui vult languidâ; addam ego, & munificâ regnet manu. Rectè amorem apud populares, metum apud hostes quærere Tacitus jubet Principem.

Item huc seruiunt Adiuncta illius, cui gratiæ aguntur. Iuuat eius laudes non obiter coaceruare, quod fecit Plinius in Panegyrico: juuat eum alijs magni nominis Mecœnatibus conferre aut etiam præferre, quòd eorum exhauserit gloriam, latiùs munificentiæ genio progressus.

Posset item per modum Conquerentis institui Oratio & dolentis, juxta illud Furij, quē illud potissimum angebat, quòd Augusto ingratus cogeretur viuere, nempè impar gratijs redhibendis. Carminis Eucharistici materiam darent tres Charites in id muneris euocatæ. Orator verò diceret: *V*bi persoluendæ Tibi gratiæ, tres gratiæ haud Tibi suffecerint.

§ III.
Impetus Oratoris ad gratiarum actionem *P*rincipi vel *M*ecœnati.

HUjusmodi Gratiarum Actoriæ continens tum æstimationem & exaggerationem beneficij non sine tuorum extenuatione meritorum; tum Encomium Principis seu Mecœnatis; tum pollicitationem de memoria beneficij nunquam ponenda.

IN tuto collocâsti beneficia, non in Lethéi vnquam scopulum illidenda. Non degenerant apud me vnquam Gratiæ in Rosas mox dehiscentes, simul ac euoluras. Florum id & Maij senescere nescientis ingenium esto, non Gratiarum, quarum primordia Tibi nunc exhibeo, finem nunquam: aut certè tum demùm cum Gratiarum Horti (quos perennare censuit Aristoteles) desinent esse Immortales.

Impetus II.

LIberaliùs jam Eloquentiæ indulgendum vbi ad liberalis dextræ ingenium deuentum est. non decet parciùs linguam agere, vbi nulla manum infamat parsimonia. Mecœnatem enim nactus quis non subitò Maronem induat? vtinam tamen è munificentiæ Tuæ alueo æquè dicendi venam, ac beneficia liceat haurire; non tenaciùs in Te refunderentur Eulogia, quàm congiaria dimanent. &c.

Impetus III.

MUnus hoc, quod meritis te meis deferre autumas, Princeps maxime, veriùs demeritis detulisti. imò etsi hæc abessent, adhuc superat omne meritum tanti Principis quantumlibet exilis fauor. Vtinam id muneris dignius

gniùs geram quàm obtinuerim? Iam credo, Patria vt in alijs, qui mihi præiuêre lucra cogitat sua, sic in me veretur dispendia. At egò accersendis honoribus æquè nunquam fui deditus, ac impar inuenior oblatis: nullorum mihi conscientia meritorum; at nec vltra merita ambitio. Non illibenter me grandioribus etiam nunc titulis euoluerem, non nesciùs, tantum oneris honoribus inesse, quantum & auro inest ponderis. Tã longè mihi abesse decet à præmio, quàm longè absum à merito; nam vbi malos sequuntur præmia, haud quisquam gratuitò bonus est &c.

Etiam hîc illud adnota ex Plinio, qui sic ad Trajanum: Quin etiam perquam modica Ciuium merita Fortunæ Tuæ viribus in majus extollis. efficis enim, vt tantum quisq; Tibi præstitisse videatur quantum à Te recipit. Quid isti benignitati preces, nisi vt semper obliges & obligeris, incertumq; facias, vtrum magis expediat Ciuibus Tuis debere Tibi, an præstitisse &c. Ut felicitatis est, quantum velis posse, sic magnitudinis, velle quantum possis.

§ IV.

Gratiarum actio Principi pro collato beneficio.

CAdere venerabundus cogor, dum me sic erigis, ô Princeps. Opprimit me tanta

 bene-

beneficij Regalis moles, nec subsistere in gradu, quo me reponis, queo, quin succumbam. Sentio jam tandem (quod & hostiles copiæ, nimium quàm didicêre) graues Regibus esse manus, quæ tantum etiam pondus beneficio impresserе. Argumento sit hæc, quæ plantis me Regalibus affudit supplicem ruina. Sed felix planè, quæ me beatiorem arguit sub onere, quàm cum nullum mihi hujusmodi pondus incumberet, quæ non me corpore toto ruere, sed toto vertice assurgere luculenter indicat. Ruina hæc meæ potiùs pristinæ infelicitatis est, quæ jam concidit, simul ac me ad Tuæ Majestatis pedes accidere leniter adegisti. Nec ruere probrum est; Sic enim fortunatior sum in Vmbra. Principis, sic planè sum publicus sub te sole Ciuis. Etiam tibi ad solium gradus esto per subditorum colla, quæ vltro se subijciunt, nisi quòd aliud adhuc imperet beneficentia Principis: nam & munera pulchrum in animos exercent imperium dulce verò imperium vbi amor fauorq; Principis potiùs quàm Princeps imperat, nec aliud nisi perennem dantis memoriam, & grati pectoris pignus. Cui quidem imperio libens volensq; mentem despondeo. nihil hîc non exigitur suo iure. debitum est, quod Regalis munificentiæ velut præmium requiritur citra imperium eò me ipsa cogit beneficij magnitudo. ipsæ grati animi leges pe-

rurgent,

rurgent, etsi tantum Regalis beneuolentiæ pignus nulla satis possit reponere gratitudo. Sed quia nihil ditius ærario bonæ mentis, nec Regi pulchriùs in Solio, quàm in Ciuium corde sedem defigere; illud vel maximè in meum cor, Princeps maxime Tibi jus esto. pleno tibi aliàs iure mancipatum, hodie plenissimo tibi addixisti: ibi tu regnabis perenniter, nec vlla pectus hoc obliuio Tui nominis aut beneficij occupabit.

I I.

Gratiarum actio Regi pro collato Ducis Exercituum Munere.

Simul ac mihi armorum regimen benefica in Patriæ Ciues contulit maiestas, me ipsum in Noua conjecit Vincula, Regum Clementissime. Prima hæc tibi opima spolia cælum detulit me Duce apud Te captiuo. Sit hoc etiam Tuæ beneficentiæ vel præconium vel præmium, quòd *Ducem* habes in *Vinculis*: nec enim aliud est Nouum hoc beneficij Regalis pignus, quàm aurea, quæ me solio velut captiuum adstringere cæpit catena. Mancipas Tibi æternùm, quos sic Princeps Maxime deuinxisti! Claua Imperialis non tam mei est insigne muneris, quam animi symbolum Tuæ semper militaturi gloriæ. Tibi de me trophæum erigis, dum Clauam dextræ inseris: adeoq; primis

Castro-

Caſtrorum faſcibus mihi oblatis; noua Tibi laurea pullulauit. Augebo de me laureas, quādiu hoc inſigne Regio me throno Superſtitē aduoluet. Sed nec alia, in quorum Spem mens præſaga Principis aſſurgit, de hoſtibus Tibi excitare trophæa detrecto, ne vno duntaxat modo Principi æs exoluam. Et animum Tibi hunc obligâſti, & manum, quæ ſub Regalibus auſpicijs Cœlo aſpirante colla tibi ſubijciet barbarorum. Hærebit inſuper memori ſemel impreſſa menti gratiæ amplitudo, tantò dignior Principe quòd ſupra merita; tantò gratior, quantò has infra vires, nec enim aut meritis quidquam arrogo, aut de Viribus mihi blandior; niſi quòd jacentem animum Tua, Princeps inuicte felicitas & hoſti fatalis dextra erigit, quæ Sacro etiam contactu Virtutis quidpiam clauæ huic & manui Ducum toties impreſſit. Iuit illa per tot Heroum bajulas nec Alcidæ impares manus, nec illis in laureas ſterili prouentu effronduit; Sed non aliundè vis illi fertilis, quàm Virtute ſibi à Te indita, qui nempe quidquid palpaueris, efficis vt in laurum euireſcat.

I I I.

Gratiarum actio Regi, pro Collata dignitate.

ETiam mihi benefico Majeſtatis affulges radio? etiam in imò hærentem gradu repentè ſic erigis? nimirum ſic Regale ingenium votis etiam antecurrit, & meritis, veritum ne beneficij Nomen amittat vel deterat, ſi quid prece vel meritorum pretio comparetur. Id demum Principi immortalitatē merituro impendij genus eſt dignius, ſpargere ſementem auream, Vnde nulla illi ſeges niſi gloriæ proueniat; & ad Heroum facinora Regalibus vrgere beneficijs, ne virtus torpeat, ſi non hiſce calcaribus excitetur. Neſcio tamen, an vlla munus baſilicum refundere queat induſtria, quæ vltra votorum audaciam vix aſſurgit, ſolo mentis in omnem circumactæ partem impendio, ſolâ æternitatis tæniâ auſa Principem coronare. hoc tamen eſt natiuum ſolis radium velle amplius minore faculâ & emoriente lychnulo ſerenare, vel aurum, æris periculo inaurare. Quantò magis me omnis propemodum facultas etſi non voluntas deſtituit aliquid moliendi, quo Regalis in me beneuolentiæ teſſeram citra ingrati pectoris notam proſequar. piget me ingratum viuere eo quòd non aliter Patritiæ ſortis inſignia meritum, quàmquàm Tu cenſuiſti. Sic etiam illa Ciuium merita, quæ vix atomo adæquanda ipſam penè oculorum aciem effugiunt, aucto ab honoribus pretio in molem intumeſcunt. quippe inde Principes Deorum quiddam referunt, quibus e-

bus etiam minoribus litatur victimis, cum deficit Hecatombe. Nam quæ mihi merita iter ad hoc fastigium panderent, ne dicam ad beneficam Principis mentem? cogit me inter hæc Purpuratorum Nomina erubescere tam exilium Conscientia meritorum, quàm tanta Regiæ mentis moderatio &c.

Deniq; licet ex Plinio Normam capere, quo nemo eloquentius egit gratias, postquàm à Trajano Magistratui Romano est admotus. Legere licet quàm liberalem ab illo hujus Principis panegyrim extorserit gratitudo: quidquid laudum congerere in Trajanum potuit, fere congessit; Nec fortasse ita Trajanus gestis inclaruit quàm calamo & beneuolentiâ sui Oratoris. sic & illum Musa vetat mori, aut potiùs suada. Sed eloquentiam facilè proritat liberalitas adeòq; verissimum illud: Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones, nec Tullij.

CAPVT V.

De Oratione Dedicatoria.

Sæpiùs contingit vt liber, vel quodcunq; munus literarium, vt sunt etiam Theses Theologicæ aut Philosophicæ alicui dedicentur seu inscribantur; quare hoc loco agendum de hoc dicandi dicendiq; genere.

§ I.

Materia modusq; huius Dedicationis.

ORator hoc loco partim tenuitatem muneris exaggerat, partim motiua exponit, quæ ad dedicandum id eum impulêre, quæ quidem rationes cum laudibus Personæ, cui fit Dedicatio, sint conjunctæ. Aliquando patrocinium ac tutela quædam libro reiq; oblatæ quæritur, cujus sub auspicijs lucem videat: Aliquando ijs dicatur liber, quorum id maximè interest, vel ad quos materia libri pertinet suo jure. Acumen ejusdem Dedicationis desumitur à pluribus Personarum reiq; offerendæ Adjunctis, vt patebit ex afferendis mox Exemplis.

Dedicatio Thesium Logicarum *DEI* Hominis Mariani in Annæ vtero. id est, in Gratia Conceptæ.

ET Logicam Tuis substerni pedibus patiêre postquam id noctis Principi Lunæ permisisti, Augusta Vniuersi Princeps. Amicum tenebris vtrumq; nomen est, nec alibi pulchriùs, quam à proximo Tibiq; circumfuso Sole serenatur. Si Luna est, quod calcaueris, etiam affusæ pedibus Logicæ nouum accendes Plenilunium. Quanquam lucem non ambit

Logica, ne nomen amittat, cui caliginem immisit: lateat sed sub tam illustri planta; & hoc illi satis est ad gloriam. Plaudet ad Augustos Ancillæ pedes ancillãs Scientijs facultas, & ab offusa Tibi Spiritûs vmbrâ, suæ pretium obscuritati faciet. Quod tamen Organi sui concentus Tuo dedicet Conceptui; Rationalis est, Conceptus amat: eos si dirigit, Tuo directiorem non nouit: hic illi vel maxime dignus dirigente DEO Conceptus placet! Minor quidem illa est, quàm vt Te extra vterũ Majorem imò minimam colat; Sed tantilla etiam quidni submitteret Tibi ingenia, quæ Caput conteris? Primos ingenij fructus non abnues, etsi malum Adæ, hoc est, prima mortis bellaria non libâris. Certè *Distinctio* suo iure ad Te pertinet, cujus primum in vtero exceptum à reliquis Gratia sic distinxit. &c.

§ II.

DEdicationis Impetus & acumen persæpè ex Stemmate deducitur; quod duobus Exemplis illustro.

Primum accipe in Dedicatione Thesiũ Logicarum Episcopo Cracouiensi ex stemmate Olorum:

Etiam Tuas aures ambijt Aristotelis organum *Dux* & Antistes Jllustrissime. Amicum nouerat concentibus Olorem, quos suauior condit ac temperat *Sapientiæ* Harmonia. Si tamen hæc suauitate careat, eodem trahet gratiam ab Olore. Sed quia concentus hic præliaris est, nec Laconibus tantùm prælia inter Symphoniaci modulos ineuntur; equidem nemo faustiori alite arenam ingressus, quàm cui Olor accinit. & natiuâ pennarum Cerussâ, candida Philosophicæ laureæ spondet auguria. Celsiùs illius pennis eluctata Logicæ felicitas euolabit &c. Nec audaciæ damnari poterit, quæ obscuritatis suæ conscia Solem quærit Patriæ in Tuo Illustrissimi titulo affulgentem, quem non tam Zodiaci signo, quàm in Cygno reperit. Si nihilominus audaciæ notam illi pateris inspergi, satis illi ad pœnã est, suas ad insitam Tuo muneri titulisq; lucem vmbras luculentiùs prodi. Quamuis & Audacem tolerare noueris, quem æmula Antistiti Stanislao dignitas & digna hoc Culmine, his Infulis Virtus insigniuit &c.

Secundum est in Dedicatione Thesium Logicarum cuidam è *Proceribus*, cujus insigne Labarum seu Vexillum Ecclesiasticum:

Nec altiores Scientiæ sub Tuo militare vexillo abnuunt. Illustrissime Domine. nempe ingeniorum duellis assuetæ vt ad velitationẽ literariam, sic ad vexilla inardescunt. Placet illis hoc triumphale signum, trophæi de aduersantium ingenijs omen pulcherrimum. etiam mi-

am mihi, si quod vspiam, hoc omninò signũ est ad placitum: certamen aggredior, sed in hoc signo vincam, securus Victoriæ, qui prælucente hoc Victoriarum Symbolo ingenium committo. Metuntur laureæ, vbi hic Manipulus præfertur, non irrita secum Victoriæ trahens præsagia. Tuis ergo sub auspicijs, quia sub signis arenam ingredior Tibi acceptam relaturus, si quam in hoc certaminis incruenti Campo lauream decerpsero. Neque hanc aspernaberis, qui omnes pridem literas adamâsti. Hoc in literas studium Te Logicæ suâ se caligine inuoluenti velut amicum sidus indicauit. facilè quippe flamma, etiam quæ in corde alitur, erumpit. Quanquam Logica etiam ad Tuæ humanitatis adyta errare non potuit quæ erroribus inimica, rectissima est Actuum directrix, & ad Tui venerationem nominis tota, quanta est, refertur. An tamen rectè suas decidat controuersias, Te, quo neq; Paridem vllum meliorem speret, Arbitrum requisiuit: Rectitudinem suis inscribet actibus, si ejus placita summus Arbiter approbasti: ac vbi eidem Tuæ sinum beneuolentiæ aperueris, rectè sibi omnia videbitur conclusisse.

§ III.

Ex munere & Stemmate desumptam aliam affero

affero *Dedicationem* Thesium Logicarum Iudici Regni Delegato, cujus Stemma Soleæ:

Ream Tibi ambitûs sisto Logicam. è profanis vna Scientijs est, sacras attamen ambit manus: Ancillari scientijs assueta, Procerum se immiscet consessui; acsi eò quòd Clauis scientiarum sit, etiam illi patere debeant Procerum atria; vel quòd referet Scientias, etiam accedere possit aras. Veniam tamen inueniet, quæ Philosophici cursûs in stadio Tuam impegit in Soleam, cujus illa ductum secuta & vestigia Famæ publicæ impressa, ad Tuæ aras beneuolentiæ euasit. neq; enim vel per Solis radios, nisi ad Solem iter est, vel per Soleæ Tuæ ceu Lunæ terrestrîs vestigia, nisi ad Te. Sed nec aliam illi metam vel terminum Tuæ indicârunt Sagittæ, quibus Cœlum pro meta est, vtpotè in Cœlum semper erectis. nã terras volatu prætergredi, id demum Sagittarum ingenium est; vt iam illi duntaxat mirũ fuerit, Te in Clero tantùm eminere, cui mirum sit Sagittas altius euolare. In hujus ergo celsissimæ stirpis sinum se recipit Rationalis Scientia, vt vbi Sapientia simul & Honor perpetuam sibi metatur stationem, ibi & illa pulchriùs conquiescat. Auribus illam, oculis ejus placita dignabere, qui mentem etiam Scientijs dedicasti.

In simili argumento est illa Dedicatio etiam à munere & stemmate desumpta: Etiam

Etiam ego ad Tuæ amplitudinis tribunal euocor, nouà sanè iudicij formâ, Patronum expeiturus, quem judicem formidabam. Aliena in me insurgent ingenia, verùm ad auiti Tui gladij aciem retundentur: Satis mihi ab illo præsidij, à quo sat semper Patriæ munimẽti. Vel si nodus Gordio abstrusior intercurrat, est contra nodos gladius Macedonico insignior, qui dissoluendis etiam Regni litibus adhibetur. A soleis verò non minùs mihi lucis affore confido: Splendent illæ in Pontificum Infulis & Aulis Principum, natiuum earundem jubar intendente perpetuò per stadia honorum cursu, terrenæ metas gloriæ excessuro &c.

§ IV.

Diuis etiam fit subinde Dedicatio & tunc partim propensa in eorum cultum voluntas, partim laus eorundem exprimitur, cũ aliqua Allusione ad materiam libri vel rei dedicandæ. Sit exempli loco *Dedicatio* Thesium Philosophicarum Ecclesiæ Triumphanti, Reipublicæ Beatorum:

Arrogans credi possem, qui Mecænates extra Cœlum non quæro. Sed nemo arrogans, quòd Cœlum colat. Major arrogantiæ nota, nolle nisi in Cœlo cursui metam defigere. Sed notam haud vereor: arrogantiam talem tota coronat æternitas. Ibi sit Philosophiæ meæ terminus, vbi rerum omnium Finis. Pulchrũ est Triumphanti etiam Ecclesiæ augere laureas, & illi etiam Capitolio ingeniorum spolia inferre. Nec Scenam majorem vel plausu ambio, quàm teste imò ruente in Suppetias Cœlo defendere. Fauete summi imiq; Cœlites, quibus ita has Theses consecratum eo, vt nihil non vestro cultui Sacrum esse velim.

§ V.

Aliquando fit Dedicatio tantùm per titulos vel acutas *Definitiones* conglobatas. Duplex hujus accipe Exemplum. *Primum* est: Dedicatio Thesium Logicarum Beatæ Virgini:

Tibi
DEO plena Thesis
VERBI baiula Conclusio,
Illationis Theandricæ Inuentrix,
Demonstratio DEI potissima
Vnicum Cœli Prædicabile,
DEO Consanguinea,
Extra Arborẽ Consanguinitatis Scientiæ Boni & (Mali:
Subtilissimè Speculatiua DEI,
Effusissimè Practica in Vsus Hominum,
Quæ prima Orbis Salutẽ in Bona Forma conclusisti,
Nouã rationẽ fundandi nacta ad Altissimum,
Ancillam Scientiarum Logicam
Domini Ancillæ:
Sapientiæ Clauim
Cœli ostio Dicat consecratque.

Alterum Exemplum accipe in simili materia, quod est tale:

Ite Mecœnates,
Potior mihi Mecænas DEVS
Cui, eiusq; Matri Augustæ
Scientiarum Præsidi
Bis genitæ Sapientiæ altrici & Auctori
Vnius Scientiæ tantum rudi,
Quam alij ex Arbore Scientiæ hausimus;
(At sic Sapere, desipere est)
Victrici Incruentæ,
Olim de contrito Capite,
Nunc de Capitibus ac ingenijs triumphanti
Primam Philosophiæ lauream,
Dicat dedicatq;. N. N.

§ VI.

Eruditio Dedicatoria.

MUneris exilitatem licebit excusare vel cum Lipsio; qui ait: Pretium muneribus ab affectu, non à se facimus; Vel cum Sarbieuio:

Parvo coronat munere se DEVS
Plerumq;, si quæ paupere dat manu
Dives voluntas: parua magnis
Sæpe animo placuêre magno.

Vel cum Stengelio, qui illud dixit: Tibijs canunt, qui tubis non possunt; & minoribus hostijs placant superos, quibus non suppetit hecatombe. *Tamen*

Tamen - - - Acceptissima semper
Munera sunt author quæ pretiosa facit.
ita Ouid: *Nec mirum: nam iuxta eundem*
Multiplicat domi, grauitas authoris honorem
Et Maiestatem res data dantis habet.

Monet adhuc Tullius: Ei tribuendum esse plurimum, à quo plurimùm diligimur.

Si id nequimus, solatur Seneca: Valentior fortunâ est voluntas. Imò juxta *Plutarchum*; Regium est accipere parua, & magna largiri.

Diuinius illud effatum *Diuorum* Gregorij & Augustini Nil offertur (inquiunt) DEO ditius bonâ Voluntate. Adhuc Ericij Puteani testudinem in Symbolum assume cum Lem: Sub paruo sed meo. Quo quidem muneris tenuitas excusabitur.

Vitem auream *Darius* ab Aristobulo: platanum auream à Bithynio, dono accepit. Sic Persæ illi aurea tantùm munera placuêre. Aliter post barbaros sapit orbis, cui vel exile ab ingenio munus ante aurum est. Imò & alteri Persæ, nempe Artaxerxi pugillus aquæ à prætereunte oblatus non sine præmio regali transiit.

At verò Augustus Capitolino Ioui 16 millia pondo auri addidit præter gemmas infiniti pretij. Sic Ioui Cæsar tenuius humana dotantur æraria, ingenia coluntur.

CAPUT

CAPVT VI.

De Oratione Funebri, & Parentalibus.

Non solæ Orationū hujusmodi Ideæ, sed quidquid ad Pompam exequialem Splendidum ab ingenio depromi solet, huc pertinet.

§ I.

De Inscriptionibus Sepulchralibus.

HÆ fiunt vel in lapide Sepulchrali, vel in lamina tumbæ affigi solita vel labaro de templi fornice appenso. Gaudent acutâ styli breuitate & neruosa. Scribuntur solutâ vel ligatâ Oratione, ita vt nomen, Cognomen, genus, status ac dignitas, ætates singulæ, virtutes & facta, vel euentus insigniores, Scientiæ, merita, & breuis totius vitæ summa decurratur, addito ad calcem Inscriptionis fine vitæ, ætate defuncti, & Anno Christi currente, quæ omnia non tam Historico quàm Elogij stylo describenda.

Initium Inscriptionis variabitur multis modis, ne semper vulgare illud ponatur: Hic situs est. Aliquando ergo sic incipies: Tegit hic lapis, Viator, quem non vna Tibi Historia reteget Lucam N, cujus venerabere cineres, si mores

si mores & acta cognoveris.

Aliquando sic incipe: Breves populorum Amores hic lapis testabitur: Premit ille magnæ animæ exuuias.

Aliquando sic: Heu quantula urna capit Stephanum N. &c.

Aliquando sic inchoa: Hoc allisa tandem ad saxum est fortuna Alexandri N.

Aliquando sic: Alexander N. emeritæ virtutis æterna præmia hoc sub lapide præstolatur.

Aliquando sic: Lugete posteri mortuum, quem vix credatis extitisse mortalem.

Aliquando sic: Date lacrymas mortuo, qui vivo debuistis obsequia Alexandro N.

Aliquando sic: Adeste Cives & lacrymæ: qui nos toties coëgit ad gaudia, semel cogit ad lacrymas Stanislaus N. Ejus obitum sine lacrymis stupor, non fortitudo pertulerit. Vidit illa cadentem, quo toties steterat.

Aliquando sic: Cave ne Alexandrum N. à saxo metiare, quo capitur. Heroas nusquam minus quàm in urnis reperies, illis nulla pars mundi vacat, qui & Cœlum replent animâ, & terras Famâ.

Aliquando sic incipies: Solare fletibus tuis mærorem Gratiarum Poloniæ, quādo ipsæ Præficas agere non possunt cōsepultæ. Lugeant oculi damna sua, si aliena dissimulare nequeunt:

unt: Inde doleant ſibi obijci argumenta lu-ctuum, unde ſemper antea fluxerant gaudiorũ. *Vel ſic:* Tanto funeri omnes deceat adeſſe Præficas virtutes; omnes regnarunt in vivo, omnes deplorentur in mortuo: quamvis ejus nihil miſerandũ in morte, cujus in vita invidenda ſunt omnia. Præclarior vita omnem honeſtare obitum poteſt.

In fine Inſcriptionis Tempus mortis acutè perſtringi poteſt. ſic de quodam ſub Majum mortuo è Familia Roſeorum: Docuit etiam Roſis Majum fatalem eſſe. Et de alio ſub Autumnum extincto, Cœlo jam maturus cōcidit in Autumno.

Inſcriptionum ſepulchralium Exempla paſſim habentur aliqua tamen hic accipe.

Inſcriptio ſepulchralis 1.

Perilluſtri Domino Stanislao N.

Etiam in hoc marmore perennet Fama Perilluſtris *Domini.* ætatem is attigit, quam rariſſimi; circumtulit merita, quæ optimi. *Prima* illi ætas ingenium acuit; maturior in hoſtes Patriæ ferrum. Binas annorum decades in armis exegit & trophæis; *Patriæ* impendens, quod literis ademerat. Nam Stephano Batorio tunc Rege ſtipendiarius, bellicis excurſibus in victorias ivit. his potius quàm equorum curſu orbem peragrans ubique ſtrenuus, bellandi vincendiq; artes docuit cũ diſcere videretur: plurium gentium linguas meritus, quas optimè calluerat nec fortiùs in hoſtem, agere noverat, quam pati apud Turcas mente liberâ quadriennio captivus. Redux è vinculis meliori ſorte uſus, in Patria beneficijs auctus, quæ meruerat. Per bina deinde connubia in plurium Familiarum gloriã influxit, non meliùs tunc ſpartam privatam domi quàm publicam foris adorans. Tandẽ meritis & ſenio gravis, eodem ſemper vigore ad canos virtutem produxit meritis in Patriã immortuus, anno ætatis 94 Ejus gloriæ ſuperſtes Filius N. ſaxũ hoc ætati poſthumæ Parentis gloriam locuturum poſuit Anno Do: &c.

2. Inſcriptio ſepulchralis.

Caſtellano Podlachiæ.

Ingemiſce, poſthuma ætas: Caſtellano Podlachiæ mors inſcripſit hoc in lapide, non plus ultra. Genus ille ſortitus, quod ambirẽt nobiliſſimi: Parentes, quos feliciſſimi inviderent. ſed natalium fortunam virtutum adhuc tinxit radijs; ne præter ſanguinem illuſtre in eo nihil crederes. candorem vitæ inquiris? ex cælibe ſtatu collige. æternitatis neoſponſus terrena non ambijt connubia. Nec publica luce caruit tanta virtus. Equeſtris ordinis ſuffragia primo meruit quæ illi publicũ nun

 tij mu-

tij munus, mox æquitatis sarmaticæ bilancem in Areopago Lublinensi detulere utrobique nec Patriæ defuit, nec legibus; illam consilijs muniuit, has etiam supplicijs perfusit, cum flagicia pænas flagitarent, nec virtutem satis solidarent præmia. Nec inter Equites tantùm eminuit, sed & inter *Proceres* ad eorū intimū conclaue admissus è succamerario Podlachiæ Castellanus. Huc eius merita cum alite gentilitis evolârunt/ sed solea, quam in stemmate gessit, in hunc tandem impegit lapidem, & docuit immortalem vitam meritos posse mori. Martius senio fatalis terris eum eripuit, cœlis intulit Anno ætatis 60. Christi 1600.

3. Inscriptio Palatino Braclaviensi.

Vrna hæc, viator, magnæ animæ tegit exuuias. Hic N. N. ereptus tempori servatur æternitati. Iacturam urna hæc non capit/ is haustam à Maioribus lucem morum armorumq; fulgoribus intendit.]quam per oras exteriorum circumferens plurium linguarum peritia famæ silentia euasit. Totam in se visus Europam exhibere. *Roma* & Gallia indolem apud se mirata peregrinam, quam inquilinam maluisset. Placuit & Aulæ Regiæ rara indoles, quam ille sub ferreo seculo ad armo-

rum

rum gloriam transtulit; ibi Principis amores, hic nulli non hosti gravis, meritus trophæa. Hæc dum augeret strenuè, auxit & Honores: in ejus decus summa omnia conspirarunt, Palatinus splendor in titulos, castrorum fasces in gloriam militarem. Auxit hanc Honorum lucem, dum Lunæ Sieniauianæ splendores sibi connubio sociauit. Obstupuit ejus consilia senatus, facundiam curia, linguas exteri, Cœlum vitutes, *Deniq;* cœlo maturum transmisit Leopoli Autumnus. Felix October, nisi lucem Evangelistæ Lucæ sacram tanto funere temerasset.

§ II.

De Emblematis sepulchralibus

Emblema propriè dici solet quodcunque vermiculatum opus vel in aureis argenteisque vasis cælaturæ, vel in tessellato pavimēto sed tamē hæc loco Emblema sumitur pro apta rei veræ vel fictæ expositione sub involucro picturæ, Lemmatis, & metri. Qui ergo volet Emblemate rem quamcunque adumbrare, primò inueniet, symbolum rei exprimendæ, id est picturam quæ habeat aliquam Analogiam & similitudinem cum re per illam adūbranda; & in super Inscriptionem: postea metro utrumque complectatur.

Porro Emblemata funebria non solum duci

 possunt

possunt ex Adjunctis defuncti, vel funeris; sed etiam ex alijs plerisque, quæ in comperatione symbolicam trahi possunt. Exempla huiusmodi Emblematum jam affero.

Emblema primum in Funere Ferdinandi III.

Pingebantur infra *Ducales* mitræ Ducatuum Imperialium indicia. superius depictæ sunt quinque Regales coronæ Regni vngariæ, Bohemiæ, Croatiæ, Dalmatiæ, Sclauoniæ indices supra has in 3tio ordine depicta est Corona Imperialis: denique in nubibus alia splendidior cum Lem: Manet ultima Cœlo. Cui picturæ hi versus sunt subjecti.

Hactenus auguste radiâsti splendidus auro.
Nil quo Te melius terra coronet, habet.
Ergo novũ dant astra jubar: manet vltima Cœlo
Dive corona Tuus, quâ redimitur apex,
Iam Tibi & Empyreum defert Diadema Cœlum
O quantus cœlo judice Cæsar eras!

Emblema secundum in funere ejusdem.

Pingebatur mors, in tabula monumenti penicillo aliquid depingens: ponè illam adstans Genius Austriæ, Morauiæ, Bohemiæ, ũgariæ cũ proprijs insignibus, & cum interrogatione ad mortem directa: Cujus est hæc imago? à morte Responsum loco inscriptionis: Cæsaris. Deinde additũ est metrum.

Emor

Emortuales lineas Parca manus
Assueta pridem ducere, atrato Tuum,
Austria, colore Principem, damnat ferox;
Hæc est imago Cæsaris quondam Tui;
Heu nescit aliud Parca picturæ genus!

Emblema 3tium in funere ejusdem.

Pingebatur Aquila Imperialis soli eclipsato intenta cum Lemmate: Non lucet ut ante: additi versus.

Hactenus Imperium Te ceu Titane nitebat,
Vrget in occasum hoc Libitina decus
Hinc solio decedit honos: Non lucet, ut ante,
Non Augustæ Aquilis lux micat illa Tuis!
Clarior è tumulo Titan, quia Christe resurgis,
Ferre negant soles amplius astra duos.

Emblema in funere Vladislai IV.

Pingebatur Fascis Iagellonius à morte vel manu è nubibus extensa dissolutus cum Lem: Melior Fortuna ligabit.

Regalem quid disparas dissolvere scirpum
Parca, Ladislai Principis ausa necem?
Perge feras temerare manus. Fortuna ligabit
Hunc melior Fascem, quem religare cupis.

Levius illud, sed tamen idoneum proposito Emblema in funere studiosi. depicta est cãpana in scholarum turri eminens, suo sono studiosos convocare solita: hanc trahebat mors & sic veluti pulsans loco Inscriptionis

L4 dicebat

dicebat: Finis additis his versibus.

Palladio finem quæ dat Campana labori,
Hâc vitæ finem mors dedit atra Tuæ.

§ I I I.

Symbola Funebria.

Pleraque sine Auctoris nomine hîc referentur quorum aliqua desumuntur.

Ex Animatis rebus.

Primum sit Phoenix in flammis cum Lem: Perit ne pereat vel cum hoc: se necat ut vivat.

2. Generosus Equus mortuus cum Lem: Ante honori nunc horrori.

3 Piscis cui esca offertur in hamo cum Lem: Quod pascit, hoc enecat.

4 Papilio lucernam circumvolans, & alas adurens cum Lemmate: species præclara fefellit.

5 Taurus pascens in campo cum Lem: Ut editur, edit. sic homo fit esca vermibus.

6 Aquila volans sursum cadente ex capite coronâ, sed alia in nubibus corona, pingatur cum Lem: Non à coronis, sed ad coronas.

Ex Plantis & arbustis.

Primum sit Arbor cujus folia decidunt cum Lem: Facilis jactura. At non perinde jactura facilis insignium virorum: nam hæc difficilius reparatur.

2 Platanus ingenti umbrâ nullo fructu cum Lemma-

te: Nil præter umbram.

3 Balsami liquor scisso plantæ cortice emanans cum Lem: Alijs mea plaga medetur.

4 Lilio florenti Ioannes II Dux Cliviæ Lemma addidit: Hodie aliquid, cras nihil. Ita & humana omnia!

Ex inanimatis.

1 Nubes in aerem à vento sublata cum Lē: Mox resoluta cadet.

2 Sol Eclipsatus cum Lem: spectatur, dum deficit. vel officiunt lumina luminibus.

3 Focus extinctus cum Lem: Cinis est, quod antè micabat. Item fax extincta solum post se fumum relinquens cum Lem: cum nidore perit.

4 Ignis ex domo incensa emicans cum Lem: Non sine clade micat.

5 *Pyramis* uno denique lapide clauditur, cui Lemma additur: Lapis omnis clauditur uno. nempe sepulchrali.

6 Cythara vel lyra ruptis fidibus cum Lē: Ruptis perit omnis gratia chordis. Eidem Cytharæ integris fidibus Lemma additur: Feriar, dum audiar.

7 Fluvius in agros exundans cum Lem: Currendo currere cessat.

8 Fax in sole cum Lem: Lux magna minorem obruit.

9 Ignis sub cinere cum Lem: sepelitur, ut vivat.

10 Horologij rotæ diverso oppositoque motu volui solitæ cum Lem: Metam properamus ad unam.

11 Calamus anseris cum Lem: Mortuus loquor.

12 Bulla in mari, cum Lem: Et brevis & levis est. sic vita hominum.

13 Mons minor umbras minores proijcit, quàm alius juxta grandior, cum Lem: Minor umbra minoris. sic & grandior luctus, ubi grandior Heroum jactura!

In funere Principis pingeretur Atlas sub Cœlo cernuus cum Lemmate. Princeps auxit onus.

Tribus adhuc symbolis rem concludam. Primum est Clementi VIII. initio Pontificatûs oblatum Horologium cum Inscriptione: semper prima, nunquam ultima. Inania vota!

Secundũ Philippi III. Regis Galliarum qui Lunæ crescenti in nubibus illud adscripsit, *Dũ vixi, crescebam.*

Tertium Iulij Ducis Luneburgensis, qui facem depinxit cum tritio jam Lemmate: Alijs serviendo consumor. quod applicabis bene merito de Patria & meritis immortuo.

Funebres sententiæ.

Pòëtæ primũ occupẽt locum. Bilbilitanus olor (præcinit.

Nullo fata loco possis excludere: cum mors
Venerit, in medio Tibure sardinia est.

Pharsalicus vates Lucanꝰ illud pũctim omnibꝰ

Pavido fortique cadendum est.

Illud vero summatibus:

Summisque negatum. Stare diu.

Illud vero utrique ætati:

Mista senum ac juvenum densantur funera.

Oraculum est quod a Seneca audis:

Illi mors gravis incubat.
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

Et *Felices sequeris mors, miseros fugis!*

Do tibi & Tuum Lechia Horatium: Sarbievijs est, cui ausculta:

1 *Quem sui raptum gemuêre cives*
Hic diu vixit -
2 *- Semel advehemur,*
Quam navigamus semper in Insulam
Seu lata magnis æquora stravimus
Reges carinis, seu quirites
Exiguâ vehimur phaselo
3 *cinis æquat omnes*
Et urna, quæ nos colligit, omnium.
Mensura rerum est.

Pòëtis alij promiscuè succedant, imprimis Se-

neca: Nemo inquit, erravit ad sepulchrum. Quisquis ad vitam editur, ad mortem destinatur. Ut fabula est, sic & vita, non quam diu, sed quam benè acta sit, interest.

Notum jam illud Tullij: Mors nobis quasi Tantalo saxum imminet. Mors optimum quemque ex acie oppignorat.

Mors ijs terribilis, quorum omnia cum vita extinguntur, non ijs, quorum laus emori non potest.

E Plinio illud adnota: semper acerba & immatura mors eorum, qui immortale aliquid aut fecerunt, aut parant. E Tacito illud: Non præcipuum hoc amicorum munus est, prosequi defunctum ignavo questu. Et Mors omnium, oblivione apud posteros vel gloriâ distinguitur.

Proinde monentem Salustium audi: Cum vita, quâ fruimur, brevis sit, memoriam nostri quam maxime longam efficere studeamus.

§ V.

Reliqua Eruditio funebris.

Adeste Principes, & Principi occidentis imò & orientis Philippo III Hispaniarum Regi autem date: Moriturus is dixit: Nihil refert Regem esse, nisi ut cruciet in morte fuisse.

Dignam adhuc Lacone vocem audi, qui animam

animam agens dicebat: Non me mouet quod morior, sed quod nullo edito facinore morior.

Invidendum illud Elogium Imperatoris, super quo sic comploratum est: Utinam aut numquam natus, aut nunquam mortuus fuisses!

Sed iterum adeste Principes & fastum ponite, quem summi pariunt fasces. Severus Imperator hunc ponere jubet, qui viventi sibi loculum parari jussit, cui se interdum includens, sic dicere auditus: Tu virum capies, quem orbis non capit!

Caroli V factum simile an majus, dum sibi vivo parentari jussit secumq; tumbam mortualem deveh.?

Ducem Thebanorum Epaminondam in bello saucium clypeus integer in obitu recreavit, quare ille: Nunc vester Epaminõdas nascitur, quia sic moritur.

Philippo fortè non lætior Epaminondas in agone, Proceribus ille qui morientem circumstabant flentibus: Non morior, inquit, nam Alexandrum, in quo vivam relinquo.

In funere Cassij Brutus ultimum illum è Romanis appellavit, quasi in eo omnis Roma expiràsset. Pallantis in exequijs Æneas, illud:

Salve æternum mihi, maxime Palla.
Æternumq; vale.

Claudam Eruditiones oraculo ad Philippũ Mace-

Macedonem de ratione vitam diutiùs prorogandi directo responsum illi: Vita quadrigas. Sed Pausaniam non vitavit, cujus gladio ad capulum quadrigâ insculpto obtruncatus sic quadrigæ alios in capitolium attollunt, alios præcipitant in tumulum!

§ VI.

Epistolæ ad Funus Invitatoriæ.

Constant hæ doloris testificatione è morte defuncti: item denuntiatione diei, qui funeri destinatur: denique ad leniendum dolorem & Christianæ pietatis officium invitatione. Literarum hujusmodi exemplar accipe.

Literæ Invitatoriæ ad funus Parentis.

Lætiora sæpius Tibi defero; nunc, quod ipse dolor exarat, stylus hic doloris est, qui vix calamo suum indulget hæc exarandi munus, dum totum cor obtinet. Eo tamen vulnus detego, quod pectori obitus mei Parentis inflixit. succubui telo, quod primus Aprilis dies in me tam seriò intorsit: illusit ille (sed nō ut alias) nostræ domui, nostræ spei/ in lacrymas totus abeo, nec aliud magis fluit è calamo atramentum Sed Tu lenies luctū, si juveris lugentem, dum justa & planè Parētalia extincto Parenti persolvam. In ultimam Aprilis justa hæc distuli justas ob causas; sed ultimam Aprilis tantùm, non luctûs. Aderis & Tu & Pompā augebis funebrem, nec Christianæ pietatis exsors esse voles. Quod ne velis, preces cum lacrymis hic includo.

Aliæ Invitatoriæ ad idem funus.

Usq; adeò nulla sub sole sibi constāt gaudia: lacrymæ illa præeunt aut comitantur. In me jam post alios capies experimentum quod dies hesternus dedit, dum Parentē meā mihi potiorem vitā sustulit. Auget dolorem totius Domûs orbitas, nec solatij quidquam præsto! Renuit illud nimius dolor, & sibi nimium indulget mora illum aut tempus haud lenit, nisi in amicorum pectora diviso lugendi officio diffundatur. Nec aliud spero dum hæc intelliges de Parente meo semper Tuo, tibiq; (quod sciam) in paucis primisq; caro. Sed nolim te literis tantùm illacrymari & primo huic Nuntio, in quintam Aprilis communem cum amicis luctum indico, quem Parētali Pompæ destinavi. Te hospitem & funeris comitem opperior.

§ VII.

In Funere immaturi Adolescentis Oratorij impetus Funebres

In tali Oratore maximè affectus ille regnat, quo de mortis inclementia ætati etiam huic infensæ conquerimur, & quod - -- *inani*
Spes tumidæ crepuêre vento.

Spes

Spes ergo Patriæ & Parentum delusæ deploratur: Præterea adolescentis præcoci fato sublati dotes describuntur

Impetus Primus. ex luglari.

Abiêrunt in exleges fletus tot Provinciæ, miserata fatum N. cui ad hoc ut Majores aut æquaret aut vinceret non aliud defuit præsidium quam ætatis. Immortalitate nihilominus in tuto reposita, infortunij hujus damna non sensit. Maturis moribus nullum supervenit præcox fatum. sat ampla vitæ spatia, quibus tot capi merita potuere!

Impetus Secundus.

Etiã Polonæ telluris impatientes Aquilæ semper ad volatum erectæ, diu à Cœlo abesse nequeunt. Habes sigismundum N. qui ad solem originis suæ se vix natus explorans: quos Heroas referebat in nomine, eosdem restituere visus est in virtute. Felicibus nempe initijs præmaturum præsentiens interitum, senium, quod habiturus suo loco non erat, in pueritiã præposterâ maturitate transtulit. Sed diuturna esse nequijt felicitas, quæ ipsa propemodũ populi vota excesserat.

Impetus Tertius,

Solis fletibus solari cogimur mærorẽ, dum præcocia fata omne gaudium præfocarũt Phœnix ille juvenum Matris quidem ex funere vitam

tam hausit, veluti, & illa novum solem emixa non alio quã Auroræ fato deberet deficere, sed decepit naturam ipsã sũma maturitas Creditus est ad Autumni iura spectare, qui nil redebat acerbum. ut intelligeres illum abire in lucem, exeunte nocte defecit, etiam se inde probans sidus esse, quòd evanesceret in Aurora.

Impetus quartus.

Eheu! cùm ille in virtutis stadio majore ætate passus molitur ad hunc offendit lapidẽ, verè terminalem. Adeò magnis passibus viã æternitatis ingressi citò ad metam accurrunt. Nihil tu in eo immaturũ cogita præter obitũ ac æternam: in ipso vitæ apparatu tantum operæ dedit, quantum ab aliorum senio vix speremus. Mirum erat nisi prior ad bravium & palmam præcurreret, qui reliquos omnes in probitatis stadio studioq; antecessit.

Impetus quintus

Potest sumi ex illis.

Imo: Plerosque in ipso vitæ apparatu vita destituit. sic nulli ferè & magna bona & diuturna contingunt! Non durat neque ad diuturnum redit lenta felicitas. Quidquid in primo flore adultum videris, diuturnum ne spera. Cæca Mors inter juuentam ac senium non discernit.

2do: ex illo virgilij. Ostendent

Offendent hunc terris tantùm fata nec ultra,
Esse sinent.

Aliter idem de quodã: Antequam felicitatem suam nosset, exemptus est.

3tio. Potest per Prosopopæiã induci mortuus loquens.

Inveni portum, spes & Fortuna valete
Vel illud:
Attigimus, certumq; tenet jacta anchora portũ.

4to: Posset & Symbolicè depingi Horologium ex floribus; index horam indicaret in anno defuncti adolescentuli cum Lemmate: Necat vel è floribus hora!

Vel pingeretur Hemerocalis avicula quæ uno die vivit, & singulorum avium cantus edifcit cum Lem: Non diu, sed bene:

Vel Hortus vivens, quem ingressæ tres Parcæ sertum è Rosis nectant cum Lemmate: Coronemus nos Rosis.

§ VIII.

Alij Impetus Funebres etiam non immaturo

Doloris contestatio.

Potest vel sic fieri: Utinam vivo potiùs oculis nostris obversanti N. quàm extincto Panegyrim texeremus, id est brevissimam mortalitatis illecebram, & peritura cum voce solatia lacrymarum! Sed in lætitiæ partem migra-

migravit dolor, qui exclamare cogit: O breves populorum amores!

Vel aliter: Quod nobis lacrymarum fæcũdior quàm verborum inspirat Dolor, hoc inter Parentales lugubris pompæ Cerimonias eloquimur. Non tam Eloquentiæ, quam doloris ductu tota plorationi, quàm orationi similior in luctum desinit, cadit in lacrymas Oratio. Nimirum frustra ad limpidos Oratorum fontes se posse speret evadere, cujus semel inter lacrymas fluctuare cœpit eloquẽtia. Mæstiùs perorandum, ubi cor & linguam semel occupat Orator dolor.

Vel aliter: Tantus est etsi jam post fata sit modicus cinis, N. ut sola lugendo illi sufficiat æternitas. Nec enim breviùs lugeri meruit, cum quo perennia tot decora tumulantur hinc tantæ animæ cladem perennia vix eluãt diluvia lacrymarum. Et magnæ quippe moles parem ruinam, & magnæ mentes ab obitu non imparem luctum trahunt; ut nulla ideirco seculorum decade plorandi necessitas finiri debeat, quàm illustrioris animæ strages inducit. Nec modi, nec termini eget is dolor, quo maximis simul ac optimis parentatur. Tenuioris animæ posthumum illud sit dedecus, ut ei vel nullis lacrymarum, vel haustis tantùm ex oblivioso fonte aquis litetur tam cito desituris, quàm primùm eruperint.

Ad funebrem laudem,

Laudem demortui sumimus ab ejus gestis, virtutibus, Honoribus. Horum Ideam sumere licet tum ex laudibus Ludovici XIII. quas fusè in Elogijs prosequitur Iuglaris tum ex alijs recentioribus, ubi in laudem virtutũ alicujus ac gestorum excurrunt.

Etiam ille impetus hujus est loci: Ergonè post acta immortalia Mortis jura non evaseris N. Adeòné mars ex acie, mors è Palatijs optimum quemque rapit.? Qui morti obnoxius fuisses, qui nihil in vita non gesseris immortale?&c. Vocaliùs tua vel è busto sepulchra li perorabunt merita, quàm emortua oratio; nam illa feliciùs æternitati se ipsa insinuâat, nec adhuc plus exprimunt è calamo atramẽti, quàm ex oculis lacrymarum. Utinam te posteris ita stylo nostra ætas transmitteret, qualis tu factis in æternitatem immigrasti! multum enim interest nosse, quibus itineribus ad Famæ Capitolium & gloriæ adyta quis penetrârit.

§ IX.

Aliquæ Orationes Funebres,

Funebris oratio duplex in usu alia quæ fit ab invitatis Hospitibus vel Legatis Principum ad propinquos defuncti, aut ei quomodocunque obstrictos. Alia quæ fit à propinquis, vel eorum

eorum nomine ad Hospites Pompæ funebri præsentes. Prior oratio tria continet.

Doloris contestationem de obitu defuncti. Item Defuncti laudem. Ad extremum Consolationem propinquorum.

Ad Doloris contestationem aliquando locus assumitur communis de altissimo jure mortis in omne hominum genus, vel de brevitate vitæ ac præfixis ei limitibus. Quandoque inchoatur oratio ab exclamatione & indignatione quadam in jura mortis. sicut in obitu Stephonij incipit Ferrarius: vel alluditur ad tempus mortis vel exequiarum, vel ad vitæ genus, ita ut in funere Principis splendidum, in funere Militis martiale, in funere docti literarium quid spiret ut tota oratio, ita & ejus initium.

Laus defuncti attingit præcipua illius insignia, genus, honores, facta, virtutes, permiscendo affectus commiserationis, Gratulationis &c. Item comparationes cũ magnis quibusque ex Historia veteri.

Consolatio propinquorum sumitur tum ex commodis evitatæ mortalitatis, tum ex immortali nomine defuncti, vel morte gloriosa, tum ex omine prosperiorum eventuum in futurum.

At verò oratio quæ nomine propinquorum dicitur ad hospites invitatos 4punctis cõstat.

imò

imò Mæror & luctus affinium indicatur ac ejusdem lenimentum, ex hospitum comploratione & luctu in plures diviso.

2dò Spes de defuncto & erepta solatia præparcè inspersá ejus laude attinguntur.

3tiò Invitatis gratiæ exhibentur pro supremo officio illi exhibito.

4tò Hospites ad epulum funebre invitātur.

Oratio in Funere Ducis Exercitium.

Vincere tandem & vivere desijsti Dux invicte. Unicus tibi hostis mors supererat, quem contemnere tibi tātum licuit, non profligare. Nemo ab hac vnquam bellator lauream extorsit cui perinde est sternere clauas Ducum, ac Tarquinio colla papaverum, nec Ducem illa secernit à gregario, nec Achillē à Thersite, nec magnanimum ab imbelli. Exacuit dolorem jacturæ gravitas, Patriæ ejusq; civibus vix ferenda. Amisit hæc Troja Hectorem, quo hactenus stetit inconcussa. nam ejus dextram palmarum feracem ac tot prælijs exercitam hostis semper exhorruit. Martē ignorat, qui hunc virum nescit, in quo militare visa omnia, genus & ingenium, vultus & manus: non unus in illo exercitus & multarum legionum collectæ vires compendio videbantur Amisit & curia Civem publicis intentum commodis, nec consilio. magis & linguâ, quàm manu viribusque strenuum. Quoties

ties ille in turbidis Comitiorum fluctibus malaciam attulit sui unico interventu! Quâ cupiditate inter Purpuratorum sententias audiri solitus, quorum ita captivas aures tenuit, ut ne loqui desineret, timeretur/ Amisit & Domus ejus Patria illustre sui nominis ornamētum, ut merito de fatis illius fas sit conqueri, q; tot Heroas in tantā lugendi necessitatē impulerit. Sed tamen solatia nobis non ademit omnia, qui dedit semper maxima. non ita in spolium mortalitatis cessit, ut immortalis esse desierit. timeri illi poterat. &c.

Oratio in Funere Philosophi dicta.

Ergo jam philosophari in terris āplius haud licuit? hæc post illustres Præmissas conclusio? hæc in feretro mortuali thesis seu positio tibi demum obrigit? Etiamné inter Præcisiones literarias sic vita præciditur? o fatum hominum, quibus nullum sit contra mortis assultus ingenium, oppugnare ubi illa cœpit, protinus expugnat. Agnoscit & illa suum aliquid in Physicis, ubi forma cadaverea passim adstruitur: hic illi maximè tractatus, hæc arsit unice forma informis, Corruptio illi in potis & status animæ separatæ: Demonstratio eadem nulla potior quàm sepulchri: nulla familiarior quàm intra urnam conclusio, in tumulum illatio. Etiam Te aggressa nuper est, & ante-

& antequam de illa quidquam disceres, Formam tibi indidit cadavercam. Unam hanc arte alias didicisti experimento citiùs Privationem formæ, & de Duratione scientiam æternitate prævenisti; in ea Continuum Gloriæ ac infinitum comprehensurus. Philosophis Boëtio mortis meditatio est, sed tibi mors ipsissima. Illud tamẽ scholarum solatur viduitatem quòd Tuæ virtutis Idéam superstitem in animis reliquisti &c.

Eidem lessi funebres metro comprehensi sunt additi.

1mus.

Occidis ante diem viridis sub vere juventæ,
Hospes ab Ausonijs, non rediture, plagis!
Occidis, vt niveæ, dum sævit Iupiter udus,
Imbre superfuso, decubuêre Rosæ,
Scilicet Autumnus tepidis devectus ab Austris
Cœlo maturum te probat esse caput.

2dus.

Quando stagiræi terit ardua tecta Lycæi
Et mentem Physicis imbuit usque modis,
Mors fuit ausa novo juvenem tentare duello
Ac argumentis implicuisse novis
Hinc argumentans sic in Festino: subinfert,
Vixisti; debes protinus Ergo mori,
Sed malè cõcludis, Mors nempe rudissima dici
Vixisti modicum; vixeris Ergo diu.

Erg

3tius.

Ergo erat in fatis Lechicos tibi visere soles,
Atq; sub Arctoi climatis axe mori?
Non vnus petijt Sacras affusus ad aras,
Tuq; simul vitæ stamina longa Tuæ.
Effera sed Latiæ veluti Mors nescia linguæ
Noluit effusas aure bibisse preces (scit
Non sapit hoc Monstrũ, in forma concludere ne-
Nonnisi concludens putre cadauer humi.

4tus.

Quæ lux Palladios recreare solebat alumnos,
Hæc eadem tristi vulnere corda ferit.
Namq; scholis toties repetito funere lætam
Audet Mors obitu contemerare diem
Perge iuventa louis temet recreare diebus,
Quæ Iouis est simul est Mortis & illa dies.

CAPVT VII.

De Oratione Genethliaca.

GEnethliacon etiam veteribus erat plena hilaritatis gratulatio. Hinc Exordium Orationis Genethliacæ, quæ in Magnorum Infantum natalibus in vsu est, sumitur a testificatione gaudij & Gratulatione tum familiæ de Infante, tum è conuerso. Confirmatio causas lætitiæ exaggerat, nimirum optatam apud cæteros æternitatem nominis & familiæ diu-

M turni-

turnitatem. Conclusio continet omina de Infante, Apprecationes & vota publica pro eodem.

A Circumstantijs loci & temporis aliquando hæc ornatur oratio. Hinc non sterilem materiam Oratoribus dedit Sigismundus III natus in carcere. Sic ille natus die Sacro Diuis Primo & Feliciano. Sic & de Caligula Cæsare nato in castris lusit Elogiastes. In mortis ille castris vitam hausit, nondum puer, jam miles; prius gladium vidit, quàm Solem. Sed vt Mauors natus, vt Bacchus vixit, fortior infans quàm adultus Præposteram habuit ætatẽ tantùm vt Imperium raperet, sui ortûs memor. Sic & Claudianus:

Reptâsti per scuta puer, Regumq; feroces
Exuviæ tibi ludus erant &c.

Adjunctum temporis dedit materiam acutè dicendi de Ludouico XII. sub Iubilæum nato: Sanctissimam Principis animam non alius potuit quàm Sanctior annus concipere. Fuit ille plane Iubileus mundo, cui tantam faceret Indulgentiam DEVS.

Spectant huc & prodigia in quorundam natalibus. Sic in eiusdem Ludouici Elogio dicitur: Illustre argumentum natura nouum sidus accendit in Cygno & terram festos egit in motus. Iusto Rege concepto quidni contremisceret sibi tam male consciùs mundus. Parum

fuit

fuit ab armato sibi metuere, etiam nondum genitum trepidauit. Dabit impetum eidem Oratione aliqua.

Huc Spectans Eruditio.

Fuit prodigiosa quorundam infantia. Nam Seleucus impressam sibi naturæ opificio anchoram gessit, nec spem de se plenam boni ominis exclusit. Zoroastrem Bactrianorum Regem vagitui & communibus humano generi lacrymis risum substituisse vix natum miramur. Curius Dentatus nomen à dentibus tulit, cum quibus natus. In ore Pindari dormientis, & Platonis adhuc infantis apes mellificârunt. Visa circa Seruij Tulli caput flamma Regiæ lucis illi præsagium fuit. Paridem Parens eius Hecuba ceu facem intra viscera accensam sẽsit Trojæ vtriq; exitialem. Mater Augustum enixa, visa est sibi solem genuisse, At Mater Periclis leonem sibi visa est in vtero tulisse, idum Periclem.

Herculi prædicta videtur sua magnitudo, cùm vix duabus noctibus in lucem ab vtero prodire posset, quasi in tanto Heroë producendo plus solito natura laborâsset.

Themistocli sæpius Præceptor dixit: Tu nihil mediocre eris, sed omnino vel magnum Patriæ lumen vel magna pestis.

Etiam munera in natali dari solita. Hinc Mart:

Vt po-

Vt poſcas, Clyte, munus exigasq́;,
Vno naſceris octies in anno.

Viperæ nonnemo adſcripſit: *Cùm pario, pe-reo.* Sed mali ominis id Symbolum; melio-ris illud, nempè Luna creſcens cum Lemma-te: *Creſce in bene.* Sic Matrona quædam ſu[o] partui vouebat.

Oratio Genethliaca.

In Natali illuſtrîs alicuius Infantis.

AUges hodie titulorum gloriam tot iam Fortunæ auctus inſignibus MD, dum Cæl[i] munere nouum tibi *Parentis* accedit cogno-mentum. *Perennaturæ* id familiæ omen eſt, cui par contigit felicitas. Eorum nos tantum-modo votorum, eius tu felicitatis capax videba-re, vt nihil in te, niſi alterum te deſiderare poſ-ſemus. Reſpondit iam communi *Patriæ* tuæq; Domûs voto euentus tanto ſanguinis ac glo-riæ hærede tibi conceſſo, in quem cum ſangui-ne parem tuæ mentis capacitatem transfudi-ſti. Ductæ iam in hoc Infantis vultu videntu[r] lineæ (id quod etiam Nazarium de filijs Con-ſtantini ominatum accepimus) quibus tuaru[m] virtutum effigies includi poſſit. Habet enim nobilitas ſanguinis, adjunctam plerumq; nobi-litatem mentis, eſtq; ingens ad virtutem ſtimu-lus, maiorum virtus. Tu iam infans nobiliſſi-me, inter tot Fortunæ pignora in publicam

educte

educte lucem, è tantillo nunc primum ſidere in nouum Patriæ ſuccreſce & matureſce ſolem.

In Oratione Luſtrica fit alluſio ad nomen inditum Infanti, cùm è Sacro fonte ritu Chriſti-ano leuatur; reliqua vſurpantur, quæ in Gratulatione Natâlis & Nominis, de quibus ſupra.

Affero Luſtricum Elogium Caſimiro Leoni Sapieha inſcriptum, quem è Sacro fonte Vla-dislaus & Conſtantia Regina Poloniæ ſuſcepe-rat. quia tamen hoc Elogium in funebri Pa-negyrico proponitur, ideo ſic incipit.

Etiam inde lacrymas dolor hauriet, vnde vitam hauſerat Caſimirus. Vitale hoc flumen eſt, non minùs agit in animam, quàm in pal-pebram, & abluere natum & humectare. Quis tamen Gaſimiri laudem audeat aquis commit-tere? labili elemento laus citò nimium abo-letur: Fluxo eſt ingenio aqua; neſcit famæ immortalitati conſulere. quis enim ſtabilem gloriam à ſtare neſciente elemento vnquam ſperet? Malè Roma Coclitem & Clæliam in Ty-beri adnotârat: hauſiſſet hic eorum gloriam, niſi melius illam in faſtis pietas adnotâſſet. Sed tamen Caſimiri laus aquis etiam inſcripta pe-rennabit. nam ſacer ille fons nihil magis co-lit quàm fidem, & fluidâ quantumuis indole, re-fugit fidem fluxam. Debet tam Conſtans inge-nium etiam Conſtantiæ, quæ fontē hunc baſi-

lice

licè coronauit. Nunquàm Fontinalia Sacr augustius celebrata, quàm dum Casimirum fonte illo leuaret Vladislaus & Constantia. At gustum id, Casimire, quòd te sic totum Au striacorum Fascia abstersérit, nomen Regium coronâuit, cui ferendo parem te sensit Con stantia, Vladislaus approbauit. inuenisset tu Domi Lilia amicum Lilijs Casimiri nomen, ni pridem ea in sagittas solidâsset, à robore lau dem potius affectans, quàm odore &c. &c.

CAPVT VIII.

De Oratione Nuptiali.

TRiplices hîc Orationes in vsu. Primò quæ fiunt vel à Sponso, vel à Paranymphis ad Parentes Sponsæ vel Tutores, Petitoriæ, 2dò Sunt Orationes Oblatoriæ munerum. 3tiò Orationes quibus traditur Sponsa nomine Parentum vel Gratulatoriæ Nuptiarum.

Insignes sunt Orationes huiusmodi apud Wassembergium, quas Legati Vladislai IV pro Cæcilia Renata Regina Poloniæ ad Ferdinandum III. Imp. Romanum dixerunt, quas in prædicto Auctore vide.

Habet huiusmodi Orationes & Orator Politicus alijq; passim.

Eruditionem quæ huc pertinet copiosè tradidit

didit Radau in suo Oratore extemporaneo. Etiam Polyanthea plurima suggeret. De Annulis selectam habet Eruditionem Syluester Petra-Sancta in Symbolis.

Inscriptiones Arcuum Triumphalium in Nuptijs Principum.

FIunt metro vel Prosâ. plausum aliquem continent vel omen ac præsagium faustius de Neosponsis. *Potest* ijsdem includi Apprecatio tum familiæ, tum *Patriæ*. Insuper Hieroglyphicis & Symbolis ijdem Arcus depingi possunt, quæ idem Orator Extemporaneus subministrat.

In Nuptijs Cæciliæ Renatæ Austriacæ Reginæ Poloniæ inscripti Arcus triũphales carmine:

Prima Inscriptio.

Affusam, Regina, Tibi circumspice turbam,
Quaq; venis, gaude vix reperire viam.
Plebis amor tantas tibi conuocat Vrbe cateruas,
Què tibi clausa magis semita, aperta foret.

2da.

Has aperit, Rêgina, tibi Varsavia valuas,
Læta patent Dominæ mœnia, corda magis.

3tia.

Cæciliæ Renatæ Duci Austriæ, Imperatricis Domus sideri felici Poloniarum Reginæ, coniugi fortunatissimæ. S. P. Q. V.

 Vladi-

4ta.

Vladislao IV. Moſchouitico, Turcico, Scythi- co, pio, felici, Victori, terrori Orientis, Occidentis ſpei, Conjugi Fortunatiſſimo S.P.Q.V.

5ta.

Diui Diuæq; Poloniæ & Auſtriæ Indigetes, Cæciliam Renatam Auſtriacam, Poloniæ Sueciæq; Reginam diu Regi, diu regno, diu huic vrbi ſuperſtitem Velitis, impetretis. Ita vouemus. S. P. Q. V.

6ta.

Diui Diuæq; Poloniæ Sueciæq; Præſides ac tutelares Vladislao IV Poloniæ Sueciæq; Regi fauentes & ſecundi bello & pace adeſte. Diu Cœlum eius Virtutem terris commodet, dum Orientem laureâ, Occidentem oleâ præcingat. Ita velitis, oretis, ad votum S. P. Q. V.

PARS ALTERA Suadæ Ciuilis.

Ad hanc referuntur Orationes ſeriæ ac graues contradiſtinctæ Officioſis datis hactenus. Tales ſunt, dum quis legatione ad Principes orbis fungitur, vel dum in Senatu perorat ſuamq; dicit Sententiam, ſeu dum in Curia vel foro cauſam agit.

SECTIO

SECTIO I.

Suada Ciuilis in Legationibus.

Legatus ſeu Orator Principis aut Reipublicæ ad orbis Principes ſæpe eſt in vſu. Admirationem illi parit non tantum ſplendor comitatus aut cultus Equeſtris, ſed etiam Eloquentia intra Ciuilis prudentiæ ac decori terminos conſiſtens: Eloquentiam eius hæc concernunt.

Primò. Pro ratione Principis à quo & ad quem; Oratio conformanda, ita vt nec nimis demiſsè agas, ſi à maiori Principe legationem obeas; nec abjectè, ſi ab æquali; necnon demiſſiùs, ſi à minori. Legatus enim eſt os & lingua Principis, proinde ſermo, quoad res exiget, ſuo Principi accommodandus

2dò Etiam materiæ legationis conformanda eſt legati Oratio. hinc nec tumide agendum, ſi quid Principis aut Reipublicæ nomine poſtules, nec timide, ſi bellum indicas, aut pacis optionem offeras, necnon demiſsè, ſi obſequium Principis vg. Romano Pontifici deferas. nec non neruose, ſi graue quid ſuadeas vel diſſuadeas, nec non iucunde, ſi ſolatium afflicto, Principis nomine afferas.

3tiò Legati Oratio his ferè conſtat. Imprimis inſinuatur à quo ſit Legatio: mox iun-

 ctale-

cta legationis proponuntur: deinde rationes graues, quas res exigit, subnectuntur. Si item res postulet, Regni & Principis propensio in eum, ad quem sit Legatio, memoretur; vel affinitas inter hos Principes, si quæ intercedit, & alia hujusmodi.

4tò Plausum Legato parat paritq; tum Eloquentiæ grauitas sensuumq; grandium non tam Scholasticorum quàm Politicorum maturitas tum acumen graue à Sententiarum pondere desumptum, tum exacta rerum Circumstantiarum ad rem legationis spectantium circumspectio & insinuatio: tum apta rerum illatio pro re nata: tum si Legatus præferat notitiam rerum ad *Principis* illius & Regni gloriam statumq; pertinentium, deniq; si apposita & ad persuadendum peridonea modo & actione plausibili dicat.

5tò Legatus etsi extra Regni fines, non tamen vltra Decori limites abeat; & quia Regis Regniq; Orator est, illius arbitria in imperijs, iussa in oraculis, desideria in opere, consilia ponat in euentis.

6tò Iuuat esse instructum Sententijs & Eruditione ad puncta legationis pertinente non tantum politicâ seu quæ proximè rem & regna illa concernit, sed etiam scholasticâ. Et quoniam Legationis materia vel est *Delatio* Obedientiæ Summo Pontifici, vel Postulatio affinita-

affinitatis vel Gratulatio aliqua aut Gratiarū actio pro suppetijs, aliquid ad hæc Eruditionis offeram.

Eruditio

Ad legationem de bello, pace, vel in ducijs aut suppetijs.

SEntentias imò oracula fundit tum mare lacteum Liuius: Major inquit, ex ciuibus amissis dolor, quàm lætitia fusis hostibus; tum Tacitus: Vbi bellum ingruit (ait) innocentes ac noxij iuxta cadunt. tum Suetonius in Augusto dicente: Minima commoda non minimo sectantes discrimine similes aureo hamo piscantibus, cuius abrupti damnum nullâ piscium capturâ pensari possit: tum Auctor Horologij Principum: non sunt, inquit, nunc bello vtiles, nisi qui vitam parui, Conscientiam minoris æstimant. Idem ait: Pluris æstimanda Christiani anima, quam Romani vita.

Traianꝰ *Iustum bellum pace suspecta tutius*
Fabius *Aduersus inferentē damnū iusta vltio est*
Dio *Bellando efficimus, ne semper bellandū sit*
Seneca *Pacem reduci velle Victori expedit, victo necesse est*
Curtius *Famâ bella constant.*
Lamprid. *Laborem in Victoria nemo sentit*
Salluſt. *In Victoria vel ignauis gloriari licet.*
Iuuen. *Maior quibusdam fama sitis est, quàm Virtutis.*

Gratianꝰ. *Non est cum DEI hoste belli Societas ineunda* Iterum inquit: *Omnis in ferro est Salus*

Et Sen: *Male vicit, quem pœnitet Victoriæ.* Iterum & Dio: Non par audacia ijs, qui pro suis dimicant, quàm qui aliena inuadunt.

Suetonio teste nullus in bellis felicior Augusto, quia nemo iustior in bello inferendo.

Cæsar Metello obsistenti ne pecunias ab ærario tolleret contra leges; Non idem, inquit, armorum & legum tempus est.

Vile aliquos illicium ad bellum pertraxit. Nam Galli, teste Liuio, gustato vino Italico arma ad Italiam subigendam corripuêre. Longobardi contra Pannoniam propter poma dulcia, carnem succi plenam, vinum odoratum. Xerxes Athicas Caricas dulcissimi saporis appositas gustare noluit, nisi priùs terram, quæ illas ederet, subigeret. Carthaginenses non amore iustitiæ, sed triumphi gratiâ plurima regna bello afflixêre.

Contra Palæstinos dimicaturo Consuli Victro Appollinem Consulenti de Victoria respõsum: Si victor vis redire, restitue nobis Sacerdotes quos à templis nostris abduxisti.

Ideæ Legationum
Seu potiùs Orationum à Legatis dicendarum.

Habes

Habes primam in Wassembergio qui legationem Georgij Ossolinij ad Vrbanum VIII Romanum Pontificem à Vladislao IV Rege Poloniæ describens, eius Orationem cum plausu Romæ auditam affert. Aduertit fateor Romæ oculos & splendidior Legati Sarmatici comitatus; nam dubium vultuné is an cultu ornatior, in quo ita ars pretiumq; certabant, vt naturæ ornamenta non excluserint: Non sic tamen admiratione defixa hæserat Roma ad Lechicam Equestris Elegantiæ pompam, ad lectissimum exquisitæ iuuentutis florem, iam auro, iam veste Phrygiâ, culta patrio & peregrino nec non phaleris arte pretioq; certantibus aspectabilem, tot discolores sexigas, equos Cœlo & solo Turcico generosè feroces, auro etiam prætumidè soleatos; quàm dum hic Polonus Cyneas ad vicariam Numinis potestatem de genu, arrectis Quiritibus peroraret. Ejus jam Orationem accipe:

Venit iterum Romam Vladislaus, Pater Beatissime, & qui nuper barbaricis ornatus laureis ad Tuos pedes venerabundus iacuit, is hodie triplici cinctus diademate per me Oratorē suum supplex procumbit: Vladislaus inquam Poloniæ & Sueciæ Rex, qui antequam regnaret, Regum ac Regnorum Tyrannos debellauit: qui Romā triūphator sine triūpho ingressus, pia vota & Pontificiorum pedū oscula triumphalibus

libus prætulit, qui eum videre nosciq; maxi-
mè noliet, vrbis & orbis oculos in se conuer-
tit, qui nouâ Tyberim felicitate beauit cùm
arctius fluere solitum, vltra Tyram ac Bory-
sthenem promouit. De hoc tali ac tanto Prin-
cipe Tibi B. P. non in cunis sed in ipso glo-
riæ ac rerum gestarum fastigio, non famâ, sed
aspectu ac familiaritate noto quid in hoc am-
plissimo orbis theatro afferam, haud reperio.
Iam enim olim Sapientissimo Tuo iudicio o-
mnes eius penetrasti ac percensuisti virtutes,
easq; vti probè cognitas, quæ liberæ gentis sce-
ptra moderentur, dignas iudicasti. Huc ergo
potiùs mea deflectat Oratio, vt quos qualesq;
populos Apostolicæ sedi supplices Rex noster
secum offerat, declarem. Quidcunq; gentiũ
septemtrio tegit, quàm latè à Carpatijs monti-
bus ad mare Caspium, à glaciali Oceano ad Põ-
tum Euxinum patet Europa, totum id genu fle-
ctente Vladislao ante thronum Tuum proster-
nitur P. B. Omnes enim illæ gentes aut liberis
suffragijs eum sibi Regem dixerunt, aut here-
ditario iure illi subduntur, aut deniq; armis
subactæ Dominum recognoscunt &c. &c. Po-
lonia ergo ad Tuos prima procumbit, illam
ceruicem nullius vnquam iugum ferre solitam,
manus liberas excelsam indolem & ad Impe-
ria natam Regis sui exemplo maiorum insti-
tuto Tibi submittit &c. Erige hanc Tuam dex-
teram

teram Pont. Opt. Max. quâ nescio quo turbi-
ne motum ac pœnè ruentem orbem retines,
summo hujus seculi bono destinatus, & sacrâ
benedictione prosequere, tam sacri pignoris
pios conatus. &c.

Habes insuper plures Legatorum Orationes
apud Curtium inter quas illa eminet Oratio
Scytharum ad Alexandrum quæ plena grauissi-
mis Sententijs. est autem hæc.

Si Dij habitum tui corporis parem auidi-
tati animi esse voluissent, orbis te non caperet;
alterâ manu Orientem, alterâ Occidentem
contingeres, & hoc assecutus scire velles, vbĩ
tanti numinis fulgor conderetur. Sic quoq;
concupiscis, quæ non capis. Ab Europa petis
Asiam, ex Asia transis in Europam; si huma-
num genus superaueris, cum syluis & flumini-
bus ferisq; gesturus bellum. Quid tu? igno-
ras magnas arbores diu crescere, vnâ horâ ex-
tirpari? amens est, qui fructus earum spectat,
altitudinem non metitur. Vide ne dum ad fa-
stigium peruenire contendis, cum ipsis quos
comprehenderis, decidas. Leo quoq; minima-
rum aliquando auium fit pabulum, & ferrum
rubigo consumit: nihil tam firmum est, cui
periculum non sit etiam ab inualido. Quid no-
bis tecum est. nunquam terram tuam attigi-
mus: nec seruire vlli possumus, nec regnare
desideramus. At tibi quid diuitijs & terris tot
opus

opus eſt, quæ Te eſurire cogunt? primus o-mnium ſatietate paráſti famem vt quo plura haberes, acrius quæ non habes cuperes. Sed vt major fortiorq; ſis quam quiſquam, tamen ali-enigenam dominum nemo vult pati. Tranſi modo Tanaim, ſcies quàm latè pateat, nunquã tamen Scythas conſequeris. pauperies noſtra velocior erit, quàm tuus exercitus, qui præ-dam tot nationum vehit. rurſus cùm procul abeſſe nos credes, videbis in tuis caſtris: eâdem velocitate & ſequimur & fugimus. Pro-inde fortunam tuam preſſis manibus tene; lu-brica eſt, nec inuita teneri poteſt: impone fe-licitati tuæ frenos, facilius illam reges. Deniq; ſi Deus es, tribuere mortalibus beneficia de-bes, non ſua eripere; ſi autem homo es, id quod es, ſemper eſſe te cogita. Stultum eſt eorum meminiſſe propter quæ tuî obliuiſcaris. quibus bellum non intuleris, velut amicis vti poteris: nam & firmiſſima inter pares amicitia eſt, & videntur pares, qui non fecerunt inter ſe viri-um periculum. &c.

SECTIO II.

Suada Ciuilis in Senatu.

PUlcher hic Eloquentiæ Campus eſt, & gra-uiſſimus Sententiarũ conflictus, quas ex animi

animi Sententia Proceres ad Reipublicæ con-ſilia adhibiti liberè proferunt ſeu de ſtipendijs militaribus ac vectigalibus, ſeu de bello vel pace, ſeu de quibuſuis Reipublicæ negotijs di-ſceptetur. In hujuſmodi Orationibus ſenſus animi declaratur non ſine rationum momen-tis Sententiam fulcientibus, nec ſine argumẽ-torum contrariæ partis prudenti & ſolida diſ-ſolutione; vel inuento ſingulari modo incom-modis Reipublicæ, de quibus agitur, occurren-di vel ſuccurrendi ærario &c. Iuuat inſuper modicè inſperſa Eruditio præſertim domeſtica & à majornm exemplis deducta authoritas. Item grauiores Sententiæ, quæ tuam rem con-cernant.

Vide ſuaſionem belli contra Romanos gra-uiſſimam apud Tacitum in vita Agricolæ, vbi peroratur neruosè & ſublimiter. ibi inuenies gemmas illas: Omne ignotum pro magnifico eſt. Romani vbi ſolitudinem faciunt, pacem appellant: Metus ac terror ſunt infirma vincu-la charitatis: Noſtris illi diſcordijs clari, vitia hoſtium in gloriam ſui exercitûs vertunt. &c. Virtus ac ferocia ſubjectorum ingrata ſunt im-perantibus: Vanus auri fulgor & argenti, quod nec tangit nec vulnerat &c.

Sententiæ in Senatu dicendæ plurimas ha-bes Ideas in Argenide Barclaij, & quidem in vtramq; partem. Sic libro primo vnus ex Con-

ſiliarijs

filiarijs Quæstionem illam exagitat: An successio Principis in Imperium naturalis, an verò per Electionem sit potior. Sic libro tertio alter Senator sapientissimè impugnat munitionum, arcium, & præsidiorum ingentem numerum in Regno. Sic libro 4to duplex Sentententia profertur de illa quæstione Politica: An miles stipendiarius semper sit habendus alendusq; in Regno, vbi vtraq; pars grauissimis propugnatur rationibus Cleobulo & Dunalbio, quas efferre non vacat.

Iuuerit legisse Politica Lipsij, item Monita & Exempla Politica eiusdem.

SECTIO III.

De Eloquentia Militari Ducis.

INter virtutes Ducis præter Onesandrū etiam alij Eloquentiam reponunt. hinc enim præcipua in exercitum commoda deriuantur: siquidem Imperatoris Oratione erecti milites ardua quæq; intrepidi excipiunt, nec ita auribus illapsi tubarum clangores animos ad pugnam acuunt & irritant, vt hortatur ad virtutem & gloriam Ducis Oratio, vigorem mentis ad objecta pericula erigit, imò & metu cōterritos ac pænè iacentes constanti roborat adhortatione. Hinc perspicax ille cæcus vatum Parens

Parens Homerus Eloquentiam in Ducibus tantopere commendat, cum Menelai suauitatem, Nestoris flumen melleum, Vlyssis vim & grauitatem celebrat.

Nota nihilominus Eloquentiam Duci conuenire Ciuilem aut Martiam, non verò illud dicendi genus ex Schola & Rhetorum flosculis illigatum, debet potius esse vehemens, incitatum, grauibus instructum Sententijs & quod nonnihil ab arte & summorum virorum limato judicio, vsu Reipublicæ, & quotidianâ disertorum consuetudine capiat expolitionis. Et quoniam vt plurimum Dux hortatur milites ad strenuè dimicandum, aut bellum vlteriùs prosequendum (etsi alia non desint ad quæ illos vrgeat) argumenta desumet Dux.

Vel à rebus feliciter gestis ac toties fuso hoste. Sic Alexander: Magnitudinem, inquit, rerum quas gessimus intuentibus nobis, Commilitones minimè mirum est, desiderium quietis & satietatem gloriæ occurrere. Testis est aduersus multitudinem inuicti Macedonum roboris Granicus amnis & Cilicia Persarum cruore inundata, & Arbela, cuius campi deuictorum à nobis ossibus strati sunt. Serò hostium Legiones numerare cœpistis, postquam solitudinem in Asia fecistis vincendo. Eandē vincendi facilitatem sic innuit: Vix armis opus futurum impetum Macedonum hostis nō sustinet,

sustinet, tota acies suo pauore fluctuans vmbon bus propelli potest. Spernant aciem hostilem auro argentoq; fulgentem, in qua plus prædæ, quàm periculi sit. Victoria non ornamentorum decore sed virtute quæritur.

Item ab euentu & spe gloriæ prædæq; ingentis dux militem adhortetur. Sic idem Alexander: Non Persis tantum sed omnibus iugum gentibus imponemus. Macedonum, Bactra & Indi erunt. Minima sunt, quæ nunc tuemini, sed omnia Victoriâ referantur: Spolia vobis totus offert Oriens.

Item à loci opportunitate vel à necessitate ineuitabili bellandi eò quod fugæ opportunitas præclusa. Sic Darius ad milites ait: Iam non de glòria sed de salute, & quod Saluti præponitis de libertate pugnandum est. Hic dies Imperium, quo nullum amplius vidit ætas, aut constituet aut finiet. Eò ventum est, vnde pulsis ne fugæ quidem locus supersit: omnia tam diuturno exhausta bello post tergum sunt, nō incolas suos vrbes, non cultores habent terræ. Audete modò vincere, famamq; infirmissimū contra fortes viros telum contemnite. temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis, quæ vbi primum impetum effudit, velut quædam animalia amisso aculeo, torpet.

Item ab elusione seu extenuatione periculi addet animos militis. Sic Alexander: Multa quidem

quidem ab Indiæ incolis industriâ jactantur quæ vos terreant, sed non est improuisa vobis mentientium vanitas. nunquam ad liquidum fama perducitur. Olim fugissemus ex Asia si nos fabulæ debellare potuissent.

Exempla hujusmodi Orationum Ducis ad Milites habes in Lucano, habes in Curtio insignes, quarum plerasq; Causinus congessit in librum XIII. suæ Eloquentiæ.

Hîc non omittam militare consilium quod Titus Manlius Dux Romanus cum suis inijt ante bellum Latinum.

Titus Manlius.

BEllum nobis, Quirites, gerendum est cum hoste, qui nec bellum, nec pacem pati sciat. Samnites jam compescuimus, adhuc nos Latinorum arrogantia elicit in certamen. Scilicet non satis ad Regilium lacum Latini haustum sanguinis, adhuc etiamnum furentibus missione sanguinis opus est. Sed eluet tandem, quā sibi turpiter conflauit notam Latinorum fides, nouosq; lacus suorum testes stragium suo cruore colorabit. Omen belli ne quærite: in vestra manu est. Quanquam ominis ad instar mihi est ipsum Latium nostris semper oppressum armis. Iouem Capitolinum coronâ semel ornauit aureâ, nunquam Romanos acies sine laureâ dimisit. Meminit mons Algidus, ut illos Quinctius *Dictator* ab aratro, ne quid a rustici

ftici operis imitatione cessaret, victos more pecudum sub jugum misit, sed itq; ad boues triumphalis agricola. Fæderum illos religio non tangit, sed adest fœderum vindex Iupiter, quæ Tullus cum Albanis Latinorum patribus, & Lucius Tarquinius pepigit cum Latinis. Audistis cœli procellam maximo fragore effusam: Adeò Cœli etiam excussit iram fluctuans Latij fides, ; exitium quærit non prælium! Benè habet, Dij pium mouete bellum: est cœleste Numen, es Magne Iupiter: Dijs ducibus sic stratas legiones dabo, vt Legatum Latij subita Cœli vis solo affixit.

Commilito 1. Mihi spem ille oppugnat metus, quem non virtus, sed casus parit. Habet quidem Roma, a quibus Latium vinci possit; sed vereor, ne lauream nobis infringat aut labefactet armorum ordinumq; confusio. Hostem enim habemus, quem à Romano nec virtus, nec arma discernunt. seu ordinem belliq; modum, seu viros spectes vtrinq; Romanos, Latinos vtrinq; jures. non Triarium, non Velitem, non Antepilanum à nostro distinxeris, adeòq; timendum, ne Romanæ sternantur acies, vbi putabimus cadere Latinos.

Com: 2. Ille quidem illo absoluit metu edictum Consulare. quo enim consilio illud Manlius tulit, nisi vt ea confusio tolleretur? Suo ille injussu ac præter consulare imperium pugnam

gnam inhibuit, ne error facilè cladem induceret. hostilia erunt, in quæ Romanas Aquilas inuolare Consul iusserit.

Com. 3. Ergo in solum Consulem is non cadit error, quasi acriùs Ducis vnius oculi distinguant hostem à Romano?

Com: 4. Errori tardius patet qui totidem oculos, quot exploratores habet. Standum ergo edictis Consulum, si stare Patriam, hostem cadere velimus, Sic stetit hactenus, stabitq; imperium.

Manlius. Pares Latinorum animos noui, arma paria; Sed adhuc habet Romana virtus, quo se à Latio discernat. &c.

Sed tandem Ciuilis Suadæ finis esto, nec alius, quàm qui rerum omnium est FINIS Vltimus.

SYLLABVS

Prolusionum & partium Libelli.

Prolusio 4

Pars Prima Suadæ Ciuilis.

Pars 2 Suadæ Ciuilis

A. M. D. G. B. V. I. C. H.

Errata sic corrige

Pag. 17. *prauitas, lege grauitas*
Pag. 19. *tragices, lege, tragicas*
pag. 22 *truncus, dele comma.*
pag. 27. *lacta, l. lacte.*
pag. 34. *ingemescis. l. ingemiscis.*
pag. 39. *Vide de hac, l. Vnde*
pag. 48. *manserit molossi, l. manserit instar molossi.*
pag. 52. *emeritus, l. emeritis.*
pag. 66. *metatam stationem, l. Luna statione.*
pag. 91. *cincinare, l. componere.*
ibidem. conuiuentibus, l. conuiuantibus
pag. 94. *celeber, l. celebris.*
pag. 95. *descendenria, l. aescendentia.*
ibid: deseensus, l. descensus.
pag. 102. *Ftiam, l. Etiam*
pag. 111. *Applausus l. ad plausus*
ibid: nec ipsas non sine, dele, Non.
pag. 116. *Threijciæ. l. Threijciæ. Pelian ossæ. l. Pelion Ossæ.*
ibid: radiantes, l. rutilantes.
pag. 117. *Syriosq;, l. Tyriosq;.*
pag. 118. *gutturæ, l. gutture.*
pag. 120. *obsuerit tam illustri, l. absuerit tam illustre.*
pag. 124. *aliqnot l. aliquod.*
pag. 129. *Fuere, l. fruere.*

pag. 132.

pag. 132. incidit. l. indicit
pag. 137. amicorum, l. animorum.
p. 144. dici Soluit. adde, ſeſe.
p. 144. Conuenire dicebam ſuis. lege Conueniſſe ſuis dicebam.
p. 162. ſuam, l. tuam.
p. 167. plerique, l. pleriſque.
ibidem ſpeculum, l. ſæculum.
p. 169. ſtringe, l. ſtringet. exprobroſiores, l. & probroſiores.
p. 170. Adoptauit, l. adnotauit.
p. 173. depingit, l. depingat.
p. 174. inquſt, l. inquit.
p. 183. ſucceſſit, l. ſucceſſio
p. 185. gtandem, l. grandem. ibid. augumento, l. argumento.
p. 186. pſius, l. ipſius. 187. etat, l. erat.
p. 188. Faminiano, l. Fammiano. eloquea, l. eloquentiæ.
p. 189. luſtrauerijs l. luſtraberis. od, l. ad.
ibid. Superiores, l. Superiore §
p. 198. congroo, l. congruo.
p. 201. adferet iſta ſerenum. Quæ, ſuperfluit.
p. 203. ſalutationibus, l. ſalutantibus. Leccius, l. Decius.
p. 206. uno ominùs, l. uno minus. minimo, lege minimè.
p. 212. ſalutationi, l. Valedictioni.
p. 213. partes cadere, l. cedere.
p. 216. Heruculem, l. Herculem.

p. 217.

p. 217. Pipinio ſtatio l. Papinio Statio.
ibidem proferre, l. proferte.
p. 218. Multipiex, l. multiplex.
p. 235. preces, l. precer
p. 241. Mariani, l. Matri.
p. 247. plauſu, l. plauſum.
p. 249. domi, l. doni.
p. 253. adorans, l adornans.
p. 254. flagicia, l. flagitia.
ibid. exteriorum, l. exterorum.
p. 256. Gæſaris, l. Cæſaris. p. 257. Auguſta, l. Auguſte.
p. 258. Genoroſus l. generoſus.
p. 266. deploantur, l. deplorantur.
p. 268. offendent, l. oſtendent.
p. 273. q; l. qui eadem, l. eidem.
p. 280. totum, l. lotum.
p. 281. erudictione l. eruditione.
p. 283. iuncta, l. puncta.
p. 287. culta, l cultu.
p. 296. Ille quidem. l. Ille.

